Беларуская газета. Заснаваная ў 1906 г. Вільні. Адноўленая ... 1991 ... Менску штотыднёва

НАША НІВА

№ 24 (62)
16 верасьня 1996 г.
панядзелак

выходзіць у панядзелкі

КУЛЬТУРА, ПАЛІТЫКА
ТЭЛЕПРАГРАМА
БІРЖА ПРАЦЫ

Генадзь Карпенка:

«Падтрымкі рэжым не атрымае ніадкуль»

Карэспандэнт «Нашай Нівы» Алег Дашкевіч узяў інтэрвію у намесьніка старшыні ВС Генадзя Карпенкі.

«НН»: Сп. Карпенка, сёньня калі сытуацыя у краіне напружваецца, калі невядомыя дасылаюць правакацыйныя лісты на адрас сьпікера парлямэнту, а бабулі знаходзяць пад сьценамі ВС пасланьні «чорных катоў», ці ня лічыце вы, што дэпутаты могуць неўзабаве апынуцца перад зачыненымі дзьвярыма Вярхоўнага Савету, у якім сапёры будуць шукаць чарговую бомбу?

Г.К.: Не, я думаю такога варыянту ня будзе. Будзе іншы спроба знайсьці сярод дэпутатаў большасьць, каб гэтай большасьцю гэты парлямэнт і прыхлопнуць.

«НН»: А такі варыянт магчымы?

Г.К.: Думаю, наўрад ці. Хоць сеньня для гэтага адміністрацыя прэзыдэнта робіць шмат, асабліва у рэгіенах, з дапамогай вэртыкалі.

«НН»: Ці не зьмяніліся, на Вашу думку, адносіны да Лукашэнкі тых, хто падтрымлівае яго у Маскве?

Г.К.: З такой палітыкай ен пара зуменьня ў Расеі ня знойдзе. Гэта я дакладна адчуў пад час упаснага візыту. Лукашэнку патрэбная была інтэграцыя для таго, каб высунуць сваю кандыдатуру на прэзыдэнцкіх выбарах у Расеі. Уся яго інтэграцыя зводзілася да інтэграцыі зь Зюганавым. Гэта не ўдалося. Цяпер робіцца другая спроба — праз сілавыя структуры.

Працяг на стар. 2

Што здарылася?

Славамір Адамовіч у Варшаве

Польская прэса рэгулярна знаеміць грамадзкасьць зь лесам інтэрнаванага беларускага паэта Славаміра Адамовіча. Ужо ў чэрвені ў варшаўскай газэце «Glos» (№62), быў зьмешчаны пераклад верша «Убей президента». А ў сьвежым верасьнеўскім нумары «Glosu» (№101) зьявіліся пераклады ужо цэлай нізкі вершаў Адамовіча, урыўкі зь ліста ў рэдакцыю «НН», а таксама паведамленьне пра гісторыю яго зьняволеньня і сухую галадоўку. Пераклады належаць вядомаму знаўцу беларускае літаратуры, літаратару і публіцысту Чэславу Сэнюку. Дзякуючы гэтаму перакладчыку па польску ўжо гучалі Янка Купала, Якуб Колас.

Сеньня Адамовіч па-ранейшаму знаходзіцца ў віцебскай вязьніцы ў чаканьні суда. На думку ягонага адваката, сп. Пагаянілы, суд не адбудзецца раней рэфэрэндуму. Улады не зацікаўленыя ў стварэньні ажыятажу вакол «паэтычнага» працэсу напярэдадні восеньскіх палітычных бойк.

Сяргей Харэўскі

Прадалі цеплаходы

Цеплаходы з іменамі беларускіх гарадоў Наваполацка і Навагрудка — больш ня зьявяцца ў портах сьвету пад расейскім сьцягам. Балтыйскае марское параходзтва ў Санкт Пецярбургу (БМП) страціла гэтыя судны. Як паведамілі нам у інфармацыйнай службе БМП, цеплаходы былі арыштаваныя, прададзеныя за даўгі параходзтва і цяпер будуць эксплюатавацца новымі гаспадарамі пад новымі іменамі. «Наваполацак» арыштаваны і прададзены у Новым Арлеане, «Навагрудак» — у Антвэрпэне, двойчы. Першы раз яго купіла турэцкая фірма за 23 млн. бэльгійскіх франкаў. Аднак паводле ўмоваў аўкцыёну, калі на працягу двух тыдняў нехта прапануе большую цану, папярэдняя зьдзелка касуецца. Большую цану — 24 млн. дала кіпрская суднаходная кампанія. Як лічыць апошні капітан «Навагрудка» 55 гадовы Анатоль Бондар, цеплаход каштуе значна даражэй.

Абодва цеплаходы аднаго тыпу (дэдвэйтам 13 600 тон) і пабудаваныя ў Фінляндыі: «Наваполацак» у 1969-м, а «Навагрудак» у 1970 годзе. Беларускі бок ня выставіў пецярбурскаму параходзтву ніякіх прэтэнзіяў на кампэнсацыю за камэрцыйнае выкарыстаньне меняў слаўтых беларускіх гарадоў.

Алесь Шкляй, Санкт Пецярбург

Сярэднеэўрапейская сустрэча

З 6 да 9 верасьня ў Варшаве адбыўся II Міжнародны соймік моладзі Сярэдняй і Усходняй Эўропы. У Варшаўскім унівэрсытэце сабраліся дэлегаты з большасьці краінаў рэгіену — ад Латвіі да Баўгарыі. Ад Беларусі прысутнічала група з 15 чалавек. Пэўныя непаразуменьні узьніклі з-за таго, што арганізатары Сойміка паспрабавалі выкарыстаць у якасьці беларускага сьцяга лукашэнкаўскі. У выніку ўдакладненьняў у зале быў вывешаны беларускі нацыянальны сьцяг.

Ідэя па кэньня належыць тым польскім колам, якія альбо зьвязаныя з тэрыторыям нашага рэгіену ад Вільні да Львова настальгічна, альбо бачаць Польшчу сапраўдным лідарам Сярэдняе Эўропы й таму падтрымліваюць усякую цікавасьць да польскае культуры й мовы. Але кожная дэлегацыя прынесла свае спэцыфічнае бачаньне сытуацыі Сярэдняе Эўропы. Беларуская дэлегацыя выглядала ці не найбольш інтэлектуальнай.

Наступная такая сустрэча адбудзецца у 1998 г. ужо ў Львове.

А. D.

Гісторыя

Трагедыя 1939-га

17 верасьня Заходнюю Беларусь, якая дваццаць гадоў як была ўключаная ў склад Польшчы, далучылі да Савецкай Беларусі. Падзея, якая ў афіцыйнай савецкай гісторыяграфіі называлася ўзьяднаньнем, з пазыцыяў незалежнай беларускай навукі дагэтуль не прааналізаваная і не ацэненая. Чаму? Напэўна, таму што, па-першае, не назапашаны дастатковы фактычны матэрыял, па-другое, не разгледжаныя як сьлед усе «падаплёкі» той падзеі (напрыклад, пакт Молатава-Рыбэнтропа), па-трэцяе, не сфармуляваная тая сьветапоглядная база, на якой бы ў прынцыпе мог адбывацца незалежны беларускі аналіз.

Падрабязна пра падзеі — на старонцы 13

навіны 1-м сказам

СУД. Менскі гарадзкі суд прысудзіў да розных тэрмінаў зьняволеньня сямёх грамадзянаў украіны, якія бралі удзел у забароненым жалобным шэсьці 26 красавіка сёлета.

Падрабязна пра суд — на старонцы 2

ЛЕБЕДЗЬ. Аляксандар Лебедзь наведаў Менск, дзе абмеркаваў вывад у Расею пэрсаналу дзьвюх ліквідаваных расейскіх ракетных частак, пра зьмест гутаркі А.Лебедзя з А.Лукашэнкам нічога невядома.

ВІЗЫ. Чэскія ўлады плянуюць увесьці візы на ўезд для грамадзянаў Расеі, гэты крок выкліканы засьцярогамі супраць расейскіх крымінальных груповак; калі так здарыцца, то аўтаматычна візы будуць уведзеныя і для грамадзянаў Беларусі.

ВАЙНА. На урадавай нарадзе у Маскве вырашана, што урэгуляваньне становішча у Чачэні магчымае толькі пры выкананьні расейскай канстытуцыі ды захаваньні тэрытрыяльнай цэласнасьці Расеі.

ПОЛЬШЧА. Прэзыдэнт Францыі Жак Шырак падчас свайго выступленьня ў польскім Сойме заявіў, што прыкладзе ўсе намаганьні, каб дапамагчы Польшчы як мага хутчэй уступіць у Эўрапейскі Зьвяз, а таксама ў NATO.

ЗОЛАТА. Міжнародны Валютны Фонд вырашыў прадаць частку свайго залатога запасу для скасаваньня даўгоў некаторых краінаў, але не Расеі і Беларусі.

ГАНДЛЁВАЯ ВАЙНА. Расея увяла 20-працэнтныя мытныя пошліны на тавары, што ўвозяцца з Украіны, дзе такая пошліна на расейскія тавары дзейнічае ўжо 2 гады.

КАМБОДЖА. Енг Сары, былы намесьнік кіраўніка Чырвоных Кхмераў Пол Пота, нягледзячы на учыненыя зь яго ўдзелам забойствы 3 мільёнаў чалавек, атрымаў поўную амністыю для, як было заяўлена ўрадам, поўнага замірэньня ў Камбоджы.

БАРЫС І НАІНА. Для папярэдняга абсьледаваньня перад апэрацыяй на сэрцы прэзыдэнт Расеі Ельцын зьмешчаны ў Цэнтральную клінічную лякарню Масквы, дзе пасьля апэрацыі на нырках ужо знаходзіцца яго жонка Наіна.

ІТАЛІЯ. Італьянская Ліга Поўначы правяла масавую дэманстрацыю у падтрымку ідэі аддзяленьня гэтай найбольш прамыслова разьвітай часткі Італіі ды пераўтварэньня яе ў асобную краіну.

Падрабязна пра гэта — на старонцы 4

НАФТА. Прэзыдэнт ЗША паслаў дадатковыя войскі на мяжу з Іракам, назваўшы гэты раён «зонай жыцьцёва важных інтарэсаў ЗША».

ЯНОВІЧ. Сябру «Нашае Нівы», беларускаму пісьменьніку Сакрату Яновічу, які жыве ў Беласточчыне, 4 верасьня споўнілася 60 гадоў.

[illegible]

Сьветлагорыя — мадэль грамадзтва

Звычайная сытуацыя — студэнту прапануюць падзарабіць, і ен едзе працаваць у дзіцячы аздараўленчы лягер.

Вялікія камеры...

Гэта мусіў быць шырокі праект. Лягер ствараўся для дзяцей з забруджаных зонаў. Ня толькі з Чарнобыльскай — тэхнагеннае забруджаньне Менску, забруджаньне у выніку перапрацоўкі вайсковай [illegible] Салтанава (Расея). Адпачывала 450 дзяцей з забруджаных зонаў [illegible] [illegible] валакно з 15 ліпеня да 8 жніўня.

Мэдычная праграма праекту не абмяжоўвалася толькі вывучэньнем наступстваў забруджаньня ў дзяцей. Прапаноўваліся нетрадыцыйныя сродкі лекаваньня — ад дыеты (прарошчаная пшаніца зь медам, стравы з канюшыны і лебяды) да лячэньня пахамі і колерамі.

Акрамя мэдычнай былі яшчэ эка[illegible] адукацыйная праграма [illegible] [illegible] [illegible] лагорыю як мадэль грамадзтва распрацавалі легенду ўзьнікненьня гэтай краіны, спрабавалася зрабіць свае сродкі масавай інфармацыі, Дзіцячы Парлямэнт.

Як журналіст я стаў кіраўніком прэсавага цэнтру краіны Сьветлагорыі і адначасова галоўным рэдактарам усіх сьветлагарыйскіх газэт. У нашыя абавязкі ўваходзіла папулярызацыя нетрадыцыйных мэтадаў лекаваньня і прыцягваньне дзяцей да актыўнай сацыяльнай дзейнасьці — удзелу ў гуртках і працы журналістаў.

[illegible]

Салідарнасьць

Ігар Бабкоў

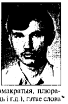

Апошнім часам мне хочацца знайсьці адкрыць для сябе новыя значэньні старых банальных словаў. Панятак «салідарнасьць» — адно зь іх. Як і шмат якія паняткі, што прыйшлі да нас з Захаду (дэмакратыя, плюралізм, талерантнасьць і г.д.), гэтае слова празрыстае толькі напалову: мы вывучылі правільнае значэньне і на гэтым спыніліся. Салідарнасьць не вырастала ў нашай крыві, яна ня сталася нашай эмоцыяй, яна не перарасла ў грамадзкі рэфлекс.

Беларускае грамадзтва ня ведае, што гэта такое — салідарнасьць. Грамадзтва падзеленае ўздоўж і ўпоперак, на гарады і вёскі, на рады і кланы, на рэгіёны і сацыяльныя групы, паводле моўных і культурных прыкметаў, паводле палітычных прыхільнасьцяў, паводле геаграфічных арыентацыяў і тусовак, і халера ведае яшчэ паводле чаго. Яно нават ня верыць, што сапраўды існуе як нейкая еднасьць, ня верыць, што яно сапраўды ёсьць.

І таму, калі паэта садзяць за верш, тэмпэратура крыві не мяняецца. Паэта, праўда, пачынаюць абараняць, прафэсійна, крыху стомлена і з каліўцам зьдзіўленьня: гэта ж нада так залянець! Абараняюць, зноў жа, «блізкія» — людзі, якія, сутыкаючыся зь ім, здольныя ўявіць, што акрамя рэвалюцыйна-фантасмагарычных праектаў (цалкам уяўных) і фантасмагарычна-рэвалюцыйных вершаў (дастаткова таленавітых) ёсьць яшчэ жывы чалавек, якому ўсё ж ня варта месяцамі ляжаць на нарах. Для астатніх жа гэтая гісторыя — чыстая абстракцыя. Я тут не кажу пра ідэалягічных вэтэранаў з садысцкімі інстынктамі. Я маю на ўвазе звычайных, тых, хто не пагаджаючыся з паглядамі, здольны зразумець і прызнаць: за верш саджаць нельга. Чаму анічога не зварухнулася ў іхняй крыві? Чаму няма страсьці?!

Мне сорамна, што менскія паэты (і я ў тым ліку) не стаялі на другі дзень перад сьценамі КГБ, дэклямуючы вершы, выяўляючы сваю салідарнасьць. Напэўна таму, што не было што выяўляць. Было спачуваньне, былі прагматычныя захады каб дапамагчы, але не было інстынктыўнага, першаснага, ірацыянальнага зруху. Не было ўласна салідарнасьці. Проста не знайшлося такога пачуцьця, недзе ўсярэдзіне, у глыбіні.

Магчыма, салідарнасьць — гэта занадта арыстакратычнае пачуцьцё: у ім прасьвечвае ўнутраная сіла і бескампраміснасьць. А Беларусь усё яшчэ паўплебейская краіна. Салідарным можа быць талент з талентам, годнасьць з годнасьцю. Немагчыма быць салідарным з рабом, з шэрасьцю зь бясконцымі паўпраўдамі. А нашыя настаўнікі (нават самыя лепшыя) выраслі і зрасьліся з кампрамісамі. І цяпер, калі мы пытаемся ў іх, чаму яны маўчаць, мы чуем у адказ старую песьню: трэба захаваць тое, што ёсьць, ня трэба правакаваць, лепш перачакаць і г.д. За выключэньнем трох-чатырох чалавек, якія маюць сьмеласьць гаварыць, усе нашыя прафэсары й акадэмікі незалежна ад таго, у Вязынцы ці ў Вене яны рэалізуюць свае прафэсійныя амбіцыі, — усе яны маўчаць.

Магчыма таму беларуская сытуацыя такая шэрая, такая безнадзейная, такая ўбогая. Магчыма таму галоўнаму правакатару ўдаецца ўсё, што ён задумаў. Прыгадайма Менскую вясну, усе гэтыя паўкарнавальныя шэсьці, мітынгі, сутыкненьні. Усё гэта ня мела анікага прагматычнага сэнсу — і як адразу патыхнула свабодай, як зьмяніўся настрой, як пачалі падымацца з каленаў! Моладзь пайшла, — запелі ўсе камэнтатары й аналітыкі і пачалі плянаваць далей: хто ўзначаліць, хто павядзе, хто накіруе.

А гэта была ня моладзь, гэта была салідарнасьць.

Генадзь Карпенка:

«Падтрымкі рэжым не атрымае ніадкуль»

Працяг са старонкі 1

Але сеньня ніхто яго сур'езна не ўспрымае, таму што бачаць, што ўсё робіцца наадварот. Калі ён кажа пра інтэграцыю і збліжэньне эканомік дзвюх краінаў, то як разумець тое, што ў Расеі праходзяць дэмакратычныя выбары, як прэзыдэнта, так губэрнатараў і мэраў, рэфармаваньне эканомікі, а у Беларусі ўсё — у супрацьлеглым напрамку. Пра што сьведчыць стан нашай эканомікі і канстытуцыя Лукашэнкі, дзе дэмакратычных працэдураў упарадкаваньня ўлады проста не відаць. Выкручваюцца рукі як нашым бізнэсоўцам, так і замежным кампаніям, у тым ліку і расейскім, якія да нас прыходзяць працаваць. Усе грошы, якія янь укладаюць вылятаюць «у трубу».

«НН»: Пад час вашага візыту у Маскву, калі не сакрэт з кім вы там сустракаліся?

Г.К.: Я пакуль ня буду называць іх прозьвішчы. Па іх просьбе. Адно магу сказаць, што расейскія сродкі масавай інфармацыі будуць аб'ектыўна асьвятляць падзеі ў Беларусі.

«НН»: Як вы лічыце, якім чынам будуць разьвівацца адносіны выканаўчай і заканадаўчай улады?

Г.К.: Спачатку будзе спроба раскалоць Вярхоўны Савет. Калі такога ня здарыцца і будзе пастаўлена пытаньне аб імпічмэнце, я думаю магчымыя сілавыя мэтады. Ад гэтага чалавека можна чакаць усяго, чаго заўгодна. Розум у яго на другім месцы, таму любыя крокі магчымыя, але раней ці пазьней гэта ўсё скончыцца. Ён спрабуе ўсіх запалохаць, таму што сам баіцца найболей.

«НН»: Як будзе рэагаваць парлямэнт на ўжываньне сілы з боку выканаўчай улады?

Г.К.: Мы будзем зьвяртацца у парлямэнты ўсіх краінаў, у Эўрапарлямэнт. У нас ужо такія звароты падрыхтаваныя, гатовы зварот у Дзяржджуму Расеі. Я глыбока ўпэўнены, што падтрымкі рэжым Лукашэнкі не атрымае ніадкуль.

Украінскі працэс

З вокнаў на усіх паверхах суда, што выходзяць на двор, вызіраюць людзі. Чалавек трыццаць стаяць ля брамкі. Плюс ачапленьне міліцыі. Плюс пара аўчарак і «шлёмаў». Плюс нейкія «рафікі» ззаду. Плюс выйшла з укрыцьця блакітна-плямавае падразьдзяленьне... Хтосьці з Украінь пытаецца: «У вас што, заўседы так?!» Як? Мы ня ведаем! Мы тут проста жывем.

Рух за фургонамі. Першымі яго заўважаюць суайчыньнікі асуджаных. Нашыя бабулі крычаць: «Хлопцы, хутка вы будзеце іх вартаваць, а не яны вас!»

Грымнула песьня пра партызанаў (са словамі «Мама, чао»). Па-ўкраінску. Па-беларуску... Гучней... «Адкуль у вас ведаюць словы гімна УНСО?» Каб я мела ўяўленьне, адкуль!..

У першы дзень працэсу аказалася, што абвінавачаньні — тыпова «хуліганскага» зьместу. Тралейбусы спынілі і нашу родную міліцыю «паслалі».

Перад судом «мэтадам укараненьня» невядомы ўкраінскім грамадзянам апэратар здымаў іх у камэры. Калі на гэта была зьвернута ўвага судзьдзяў, галоўны зь іх, Рыгор Казырыцкі, сказаў: «Палітыка ня мае да працэсу ніякага дачыненьня».

Хоць палітыка была як бы ні пры чым, ва ўсіх падсудных пыталіся пра прыналежнасьць да грамадзкіх арганізацыяў іхняе краіны. «Апошняй партыяй, у якой я састаяў, была КПСС», — сказаў Сяргей Патапаў. З годнасьцю адзначыў, што ён расеец і грамадзянін Украіны. І адзіны з усіх дадаў, што падтрымлівае погляды УНА-УНСО. Астатнія, украінцы, ад сяброўства ва УНСО адмовіліся.

Папраўдзе суд павінен быў высьветліць, хто спыняў транспарт ды лаяў міліцыю. Дакладней, ці рабілі гэта тыя, хто сядзеў за кратамі і на лаве падсудных. Разьбірацца з членствам у арганізацыі, якая была пазбаўлена рэгістрацыі ва ўкраінскім Мінюсьце, справа ня нашых уладаў, у тым ліку судовай.

Але канкрэтныя прыклады таго, каб украінцы абражалі прадстаўнікоў уладаў РБ, устанавіць не ўдалося. Міліцыянты пазнавалі гэта ў лепшым выпадку «по синхронно открывающемуся рту». За некалькі хвілін да таго сказаўшы, што той, хто крычаў абразы, быў ці ў масцы, ці з хусткай на ніжняй частцы твару. Сярод апошніх фігураваў «вось гэты вусаты», як называлі Салаўя, апазнанага «па выразных вачах — пры праглядзе відэакадраў». Сьведка сам манціраваў кадры ў фільм. У фільме кажа, Салавей есьць. «Ледзь пасьпяваюць злавіць «стоп-кадр», бо чалавек у хустцы» мільгае на 2-3 секунды. Праўда, аказваецца, у чорнай кепцы. А хто спыніў тралейбусы? Стужка пасьля мантажу пра тое замоўчвае. Вось прамова Пазьняка, вось нечая сьпіна, вось «ляпы» мантажора. Вось крыкі і гукі ўдараў без відэашэрагу. Вось твары ўдзельнікаў мітынгу, заліты крывёю бел-чырвона-белы сьцяг... Амаль год гэтую кроў на сьцягу частка народу не заўважала, не адчуваючы травеньскай абразы 95-га!

Былі моманты, калі міжволі усьмешкі зьяўляліся нават на тварах хлапцоў з канвою. Адвакаты сваімі пытаньнямі ставілі сьведкаў з «органаў» у тупік, і небаракі (ня ведаю, што магло ім быць ад начальства, калі б суд не праігнараваў адсутнасьць доказаў) блукалі па пакутах нелягічнасьці ўласных сьведчаньняў. Часам усё блыталася ў кучу, як у той стужцы з парушанай храналёгіяй падзеяў: то выходзіла, што Шаптыцкага затрымалі адразу ў двух месцах, то Салавей, як заўважыў адвакат Уладзімер Калесьнікаў, «адзіны ў трох асобах» атрымаўся. То расеец Паталаў быў апазнаны як «асоба ўкраінскай нацыянальнасьці». Рэальных доказаў сярод усяго гэтага не было.

Яшчэ у Шаптыцкага спыталі, ці былі зь яго боку абразы ў адрас прэзыдэнта Лукашэнкі. «Ды не чапаў я яго! — адказаў Андрэй. — А вось зь яго боку абразы былі». І згадаў бачаную многімі перадачу Няўзорава «Дні» з выразам пра «дзярмо, якім сьмярдзяць беларускія турмы». Да слова: калі гаварыў Шаптыцкі, усе забываліся, што нехта толькі што не разумеў украінскую мову. Пад яе ўплывам нават судзьдзя часам міжволі ўжываў беларускую. Веданьнем беларускай мовы зьдзівіў пракурор пад час выступу сьведкаў з Народнага Фронту...

У дзень, які нечакана стаў апошнім перад абвяшчэньнем прысуду, абвінавачаныя падалі хадайніцтва аб зьмене складу судовай калегіі, выказаўшы недавер суду. Аднак гэта не было прынята да ўвагі. І зноў зьдзівіў пракурор Целяжэві... Яго высновы грунтаваліся на фільме, які ня можа мець юрыдычнай сілы ў якасьці доказу ці сьведчаньня. Мантаж. І здымкі Азаронка ў адным лягічным шэрагу з раздрукаванымі кадрамі «парушальнікаў парадку» (вызначаў іх сам сьведка-апэратар — мантажор, экспэрт...). І адсутнасьць спэцыялістаў у апазнаньні асобы, якіх хацелі прыцягнуць да ўдзелу адвакаты. Карацей, віна была «даказана» праз «відэа».

«Украінскі працэс» (а ня проста справа сямі грамадзянаў ня менш братняй за Расею Украіны) стаў добрым урокам. Урокам адной з славянскіх моваў, якая пры сваёй зразумеласьці перастала пачувацца народнай для беларусаў. Украінскай годнасьці: вы б змаглі ўзьняць за мяжою свой сьцяг на лаве падсудных? Гаварыць па-свойму? І ГЭТАК трымацца? І ГЭТА сказаць у апошнім слове?

Андрэй Дрыгайла: «Бачна, што міліцыю спэцыяльна пасылалі здымаць злачынствы. Значыць, злачынства — выступаць за незалежнасьць Беларусі?»

Андрэй Бурлака: «Падзеі 26 красавіка, дня нашай агульнай бяды, нагадваюць мне падзеі 18 ліпеня мінулага году ў Кіеве, калі прысутных на пахаваньні сьвятара зьбіваў АМОН... Між іншым, тады толькі хлопцы з УНСО змаглі абараніць вернікаў»...

Уладзімер Салавей: «Каб вас ня мучыць, так і быць, буду гаварыць маскоўскаю моваю... Так, за мной ёсьць віна. Я вінаваты ў тым, што столькі часу ў войску служыў маскоўскаму імпэрыялізму, а ня вольнай Украіне... Сын даслаў ліст: «Тата, не хвалюйся, за цябе ўся Украіна». І хочацца крыкнуць, каб даляцела да роднага Кіева: «Чую, сынку, чую!..

Андрэй Шаптыцкі... Ён падзякаваў Богу. Украінцам Беларусі, што даслалі ліст прэзыдэнту. Знаёмым і незнаёмым людзям, што перадавалі перадачы у СІЗО. Тым беларусам, што рызыкавалі сваім здароўем і свабодай 14-га і 30-га траўня. Сваёй маме, якая «ня плакала і нікому не цалавала ботаў». Дэпутатам украінскага парлямэнту, што падтрымалі яго пад час сухой галадоўкі. («Цяпер я ведаю, колькі сапраўдных украінскіх дэпутатаў: пяцьдзесят чатыры!»)

Пане суддзі! Ступень вашай строгасьці будзе прама прапарцыйная ступені дыктатуры рэжыму. Гэты працэс ня шыты белымі ніткамі — ён з адных белых нітак і складаецца. Шаноўны дэпутат пан Тыма! Я ня быў членам вашай арганізацыі. Але пасьля таго, як пабачыў тое, што робяць у беларускіх турмах, што б ні стала вынікам судовага працэсу, зь сёньняшняга дня прашу залічыць мяне у гэтую арганізацыю..

Чаго дабіліся тыя, хто нябачнай рукой кіраваў працэсам? Узгадваюцца словы Веры Бурлака, маці студэнта, які марыў стаць сьвятаром, а стаў вязьнем: «У сына вельмі дрэнны стан здароўя. Я не цікавілася палітыкай і зьдзівілася, пачуўшы, што сын мае дачыненьне да УНА-УНСО. Але калі з Андрэем нешта здарыцца, я перайду на бок УНСО і пайду за ей. Я не прабачу гэтага Лукашэнку»...

Дык хто прайграў «украінскі працэс» — маральна, псыхалягічна? «Пэўныя колы» трох сталіц? Хутчэй за ўсё. Але напэўна, паводле аднаўленай традыцыі, уласныя хібы зноў прыпішуць каму-небудзь іншаму. ЦРУ. Масонам. Патрыятычным рухам. Журналістам. І кожнаму, хто я супраць, але ня зь імі. Калі нехта яшчэ сапраўды, няхай моўчкі, ня супраць...

«Украінскі працэс», можа, і скончыўся, але працэс беларускі працягваецца.

Таццяна Сьнітко

"Наша Ніва" незалежны тыднёвік НАША НІВА

заснаваны ў 1906

адноўлены ў 1991

заснавальнік і выдавец Павал Жук

рэдактар Сяргей Дубавец

адказны сакратар Алег Дзярновіч

мастацк рэдактар Сяргей Харэўскі

навіны Уладзімер Бараніч

рэдактар дадатку "Інфарматар" Андрэй Лапцёнак

макет Віктар Корзун

вёрстка Іна Жызьнеўская

набор Таццяна Чуйвід

стыль Антон Кузьміч

карэктура Сяргей Сматрычэнка пры ўдзеле Сяргея Шупы

прадстаўнік рэдакцыі у Гомелі Зьміцер Бартосік (тэл 56-94 36)

АДРАС ДЛЯ ДОПІСАЎ

220123 Менск, а/с 71

Тэл./факс 239-78-49

E-mail: edit@niva minsk by

Падпісны індэкс 63125

Пасьведчаньне аб рэгістрацыі перыядычнага выданьня № 581 ад 4-га ліпеня 1996 г., выдадзенае Дзяржаўным камітэтам друку Рэспублікі Беларусі. Юрыдычны адрас: г. Менск, пр. газэты «Известия», д. 8, кв. 173

Пошта

Не чакайце, пакуль прыйдуць па вас

Найгарачэйшыя месцы у пекле чакаюць тых, хто ў часы вялікіх крызысаў захаваў нэўтралітэт.

Дантэ Аліг'ерь

Фашызм ахінае Беларусь сваім чорным ценем. Ён хаваецца у знаёмых тварах і абліччах выпадковых суразмоўцаў у цягніку. Ён праменіцца нянавісьцю з тэлеэкранаў і ўсьміхаецца з газэтных старонак. Як ракавая пухліна, ён прарастае скрозь нашае штодзённае жыцьцё, атручваючы ўсё навокал жывёльным страхам. Крок за крокам фашызм набліжаецца да нашага дому, ён ужо на парозе.

Я амаль чую зьедлівыя галасы скептыкаў: «Дзе ты ўсё гэта ўбачыў, хлопча? Да ты пэўна трызьніш. Мы жывем, як заўжды, мы сумленна працуем, нам няма чаго баяцца. Адкуль такія жахі? Так, жыцьцё цяпер цяжкае, да дэмакратыі нам далёка, але ці можна параўноваць Беларусь зь Нямеччынай часоў Гітлера?»

Пытаньне слушнае, тым больш, што гістарычныя параўнаньні заўсёды «кульгаюць», але і ў Нямеччыне 30-х гадоў усё пачыналася не з канцлягераў. Фашызм непадобны на раптоўны ўдар маланкі. Часам ён прыходзіць пакрысе, патроху. Здаецца, ты толькі адной нагой ступіў у дрыгву, але цяжка заўважыць той момант, пасьля якога ўжо нельга будзе выбрацца на цьвёрдую глебу.

Калі будзе прынятая прэзыдэнцкая «канстытуцыя», якая фактычна ператварае Беларусь у абсалютную манархію, дык гэта ня значыць, што мы ўжо наступнай раніцай прачнемся пад брэх паліцэйскіх аўчарак. Проста тыя працэсы гніеньня, што йдуць цяпер у нашым грамадзтве, атрымаюць найлепшыя ўмовы для разьвіцьця. Беларусь ужо сёньня мае палітычных вязьняў ды эмігрантаў, арыштоўваюцца банкаўскія рахункі газэтаў, прыкрываюцца радыёстанцыі, і няма чаго спадзявацца на розум ды літасьць уладаў. Садыст ніколі ня спыніцца, пакуль не атрымае моцную поўху ў адказ. Крыкі ды стогны ахвяры толькі ўзбуджаюць яго.

Сёньня яшчэ шмат у кім жыве наіўны аптымізм, які зводзіцца да думкі: «Горш ужо ня можа быць». Можа, і ня толькі можа, але і абавязкова будзе горш, незалежна ад таго, як далей будуць разгортвацца падзеі. Сёньня ў Беларусі няма ніводнай палітычнай сілы, якая мела б дастаткова ўплыву, каб самастойна вывесьці дзяржаву з крызысу. Менавіта гэтым карысталася і працягвае карыстацца «партыя ўлады». Добра, што хаця б апошні наступ на рэшткі дэмакратыі ў краіне прымусіў розныя палітычныя групоўкі аб'яднацца для супраціву дыктатуры. Нам можа не падабацца большасьць сёньняшніх «вымушаных апазыцыянэраў», але трэба пазбаўляцца палітычнага ідэалізму і выбіраць з двух ліхаў меншае, каб ня страціць шанец спыніць фашызм.

А тым, хто ўсё яшчэ лічыць, што гэтая палітычная валтузьня яго ня тычыцца, варта прыгадаць словы нямецкага сьвятара Марціна Німюлера, які восем гадоў правёў у фашысцкім канцлягеры: «Найперш яны прыйшлі па камуністаў, і я маўчаў, бо я — не камуніст. Потым яны бралі габраяў, і я маўчаў, бо я не габрэй. Потым яны арыштавалі сяброў прафсаюзаў, і я маўчаў, бо ніколі ня быў у прафсаюзе. Потым яны хапалі каталікоў, і я маўчаў, бо я — пратэстант. Потым яны прыйшлі па маю душу, і на той час ужо не засталося нікога, хто мог запярэчыць». Не чакайце, пакуль прыйдуць па вас.

Аляксей Знаткевіч

Сьветлагорыя – мадэль грамадзтва

Працяг са старонкі 1.

... і способы ажыцьцяўленьня

Праект быў настолькі добры, што я пагадзіўся б працаваць у ім і бяз грошай. Але рэальная Сьветлагорыя будавалася як мадэль менавіта НАШАГА грамадзтва, з усімі заганамі менавіта НАШАЙ дзяржавы.

Першая такая загана – няўменьне цьвяроза ацаніць свае сілы. Або звышграндыёзны праект, або выказваньні кшталту «Я ў «зоне» траву касіў, і нічога. Жыць там можна».

Тое, што жыць там можна, сьцьвярджалі яшчэ эксперты МАГАТЭ. І з гэтым ніхто не спрачаецца. Але ці можна там ЖЫЦЬ ДОБРА і БЫЦЬ ЗДАРОВЫМ?

Казаць, што трэба зноў перасяляць людзей у «зону», няхай і зь мінімальным забруджаньнем, – гэта такая ж завышаная ацэнка магчымасьцяў чалавека, як паспрабаваць ствараць уласнае ТБ і радыё ў дзіцячым лягеры, дзе проста няма для гэтага магчымасьцяў. Завышаная ацэнка магчымасьцяў існуе сёньня і на вышэйшым узроўні, і на ніжэйшым.

Мэдычная дыета правалілася з-за супрацоўніцтва з упадамі. Пасьля таго, як прарошчаная пшаніца зь мёдам (каля 100 кілаграмаў мы прыцягнулі зь Менску) спадабалася дзецям, і яе сталі даваць рэгулярна, некалькі дзяўчынак атрымалі лёгкае атручаньне. Мясцовы санэпідэмнагляд не знайшоў нічога лепшага, як патлумачыць атручаньне «псыхалягічным фактарам» неўспрыманьня новай ежы. А ніяк не тварожнай запяканкай зь селядцом, якія сталоўка выкінула дзецям у якасьці дзьвюх страваў на адну вячэру... Нетрадыцыйнай ежы у лягеры больш не было. Як і ўвогуле ніякіх новых і нетрадыцыйных мэтадаў. Засталася хіба што газэта. Але і ёй ужо не было чаго папулярызаваць.

Ці трэба казаць, што «псыхалягічнае неўспрыманьне» нечага новага – гэта стандартны прыклад прыдушэньня ўсіх ініцыятываў у сапраўдным нашым грамадзтве.

Чалавечы фактар

Але што асабіста для мяне было страшна, дык гэта сама Сьветлагорыя. Фальшывая ідэя, якая дазволіла б «пасябраваць» дзяцей зь Беларусі і Расеі на падставе таго, што яны – сьветлагарыйцы. Калі мы распрацавалі легенду краіны і запусьцілі яе ў дзеяньне, аказалася, што ніхто не грунтуе на ёй сваю дзейнасьць. Ніхто, акрамя нас. Ім прасьцей было працаваць старымі мэтадамі.

Ім – гэта старэйшым пэдагогам. Адна жанчына сказала: «Я былая камуністка, я гэтага не саромеюся, у мяне ў будынку будзе парадак». А я б, напрыклад, саромеўся таго, што я «былы».

Жорсткія «пэдагагічныя» меры выклікалі рэзаньне – дзеці пажаліліся ў газэту. За гэта мы атрымалі цэнзуру. Нам сказалі, што можна зараз падняць узровень «балота», але гэта не паспрыяе канчатковай мэце. Трэба балота ўвогуле асушыць. І ў канцы размовы – цэнзура.

Старэйшых пэдагогаў была меншасьць, але яны былі старэйшыя. Цэнзуру да апошніх дзён не адмянілі. Пра Дзіцячы Парлямэнт увогуле забыліся...

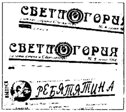

Дзеці Свабоды

Дзеці 11-14 гадоў на дыктатарскія мэтады адказвалі радыкальнымі формамі пратэсту. Асобныя атрады аб'яўлялі страйкі і нават галадоўкі супраць тэрору і жорсткасьці сваіх «настаўнікаў». Карэспандэнты газэты стварылі пікет у абарону свабоды слова.

Нашы дзеці, выхаванцы свайго «неспакойнага часу», ужо ведаюць, што за свабоду трэба змагацца. Ім засталося толькі адно – прыдбаць мужнасьць. Тыя, хто галадаваў і страйкаваў, набывалі мужнасьць. Бо нашмат прасьцей было затэлефанаваць бацькам і папрасіць, каб яны забралі (такія выпадкі таксама былі).

Але «балота» скалыхнулася. І на наступны дзень прэс-цэнтар друкаваў анкеты з пытаньнямі да дзяцей.

Дзеці Чарнобыля

Анкеты прынесьлі з такімі адказамі, што прэс-цэнтар зьнякавеў. Справа не у газэце – яе падтрымалі 90 працэнтаў дзяцей. А ў адказы пра тое, чаго б яны жадалі...

10-12-ці гадовыя дзеці пажадалі адмены пад'ёму і адбою, каб у лягеры гандлявалі (менавіта гандлявалі, а не давалі) марожаным і каб быў «цырк и истрадны канцэрт».

Кіраўнікі растлумачылі гэта проста – дзеці вучацца толькі 2 месяцы ў год. Астатні час яны «аздараўляюцца» па санаторыях ды замежных краінах. Адкуль у іх разьвіцьцё?

Некалі меркаваньне пра тое, што 90 працэнтаў дзяцей «зоны» трошкі «тармазнутыя» выклікала ў мяне скептычную ўсьмешку. Бо я і сам з «зоны». Але сёньня мне няцяжка у гэта паверыць.

Праз 10 гадоў пасьля катастрофы у дзяржавы няма ніякай палітыкі ў галіне наступстваў Чарнобыля. Гэта і выклікае тое перабольшваньне магчымасьцяў, выказваньні пра зусім бясьпечную тэрыторыю, а з другога боку, дазваляе рабіць зь «дзецьмі Чарнобыля» ўсё, што заўгодна.

Розныя арганізацыі і прыватныя асобы замежжа прапануюць дзецям «аздараўляцца». Але дзеці ў большасьці бачаць за мяжою толькі «цырк і марожанае». Уся цікавасьць да сьвету абмяжоўваецца тэлевізарам і жуйкай.

Тут я прыгадаў словы аднаго з стваральнікаў Канфэдэрацыі Працы Беларусі, які таксама займаецца праблемай лекаваньня дзяцей за мяжой. Перш за ўсё ён задае

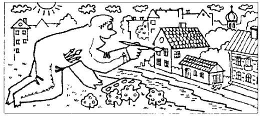

шае яго пытаньне да новага патрнэра: «Ці есьць у вас досьвед у лекаваньні?» Калі ў адказ чуе: «У нас добра распрацаваная праграма...», адразу абрывае партнэра другім пытаньнем: «Колькі шкоды вы маеце намер нам прынесьці?» Бо ён не жадае, каб замежныя дабрадзеі спрабуджалі свае мэдычныя тэорыі на нашых дзецях. Але ці чуў ён пра такі вось «пасіўны» спосаб шкоды?

У Беларусі шмат кажуць пра супрацоўніцтва ў гэтай галіне з краінамі Заходняй Эўропы. Там, вядома, шмат грошай. Але практычнага досьведу менш, чым у нас. Вядома, яны жадаюць як лепш. А у тым, што яны, дбаючы пра здароўе нашых дзяцей, шкодзяць іх разьвіцьцю, вінаватая найперш палітыка нашай дзяржавы ў гэтай галіне.

Праўда, ёсьць сярод замежнікаў і такія, хто жыве за кошт арганізацыі да 'амоп нам

Замежнікі

Іх было шмат. І усе было добра, пакуль не прыехалі галоўныя – тыя, хто ўсё фінансуе. Вялікая дэлегацыя замежнікаў, супраць якіх паўсталі ўсе, за выключэньнем тых, хто атрымлівае іхнія грошы.

Мэдыкі завяліся з-за таго, што іхнюю ўнікальную працу замежныя спонсары выдаюць за сваю. Мэдыкі працуюць з васьмі раніцы да дванаццаці ночы, а замежнікі выкарыстоўваюць вынікі іхняе працы як свае.

Дзеці завяліся з-за сьвінскіх адносінаў. Усіх дзяцей прымушалі здымацца – як у канцлягеры, з шыльдачкай на грудзях, на шыльдачцы – імя дзіцёнка і імя спонсара. Акрамя таго, кожны дзіцёнак мусіў пісаць паперу: «Дзякуй багатаму дзядзю за наш адпачынак».

Летась за мяжу паехала выстава дзіцячых малюнкаў. Кіраваў мастацкай майстэрняй Аляксандар Кяткоўскі (бацька журналіста Севярына Квяткоўскага). Сёньня Аляксандар спытаўся, што з выставай. Высьветлілася, што яе прадалі. Ніякіх аўтарскіх правоў, ніякіх ганарараў, нават падзякі дзецям за працу да нас з-за мяжы не дайшло.

Такія замежнікі дакладна ведаюць наша становішча і папросту абкрадаюць нас матэрыяльна – як з выставай, маральна – як з мэдыкамі, фізычна – як з фатаздымкамі. Бо гэтыя фатаздымкі – карт-блянш «спонсару» ва ўсіх ягоных дзеяньнях. Дзе потым усплывуць такія падзякі нашых дзяцей, аднаму Богу вядома.

«Колькі шкодь вы маеце намер нам прынесьці?»

* * *

Сьветлагорыя – мадэль грамадзтва. І аднолькавыя праблемы для Беларусі. Сьветлагорыі, створаныя залежнасьцю ад грошай замежнікаў, «псыхалягічным неўспрыманнем», камуністычным мэтадамі працы, агульным развалам у абедзьвюх краінах... Няўжо дзеля разьвязаньня гэтых праблем трэба будзе чакаць, пакуль вырасьце новае пакаленьне? Мне так ня хочацца чакаць.

Сяргей Пульша

Залатаная кішэня

У гэтага гораду заўсёды былі сталічныя амбіцыі. Пачынаючы з 1221 году, калі ён быў заснаваны ўладзімера суздальскім князем Юрыем як супрацьвага Маскве. Амбіцыі, зрэшты, не перашкодзілі Ніжняму стаць выратавальнікам Маскоўскага княства у 1612-м. Пасьля той вайны ля муроў Макар'еўскага манастыра, што ніжэй па Волзе, актывізаваўся адзін з галоўных расейскіх кірмашоў. У 1817-м кірмаш пераводзіцца ў Ніжні. З таго часу, назапашваючы капітал, гандлюючы з Эўропай ды Азіяй, дыктуючы кошты на шматкія тавары, ніжагародзкае купецтва робіць свой горад гандлёвай сталіцай Імпэрыі. Таму пытаньня, дзе праводзіць у 1896-м годзе «Всероссийскую промышленно-художественную выставку», сваё асаблівую дэманстрацыю дасягненьняў прамысловасьці пачатку расейскага капіталізму – такога пытаньня не ўзьнікала.

Мяне не зьдзіўляе, чаму ніжагародцы, у большыні сваёй, зусім не настальгуюць па СССР. Забытыя да часу амбіцыі «трэцяй сталіцы» з адыходам за мяжу Кіева й Менску знайшлі сабе нарэшце выйсьце. У адкрыцьці гарадзкой брамы для іншаземных турыстаў і капіталаў, у вяртаньні вуліцам іх сапраўдных назваў (як прыемна гэта рабіць расейцам), у прыбраньні з тых вуліцаў бруду «горкаўскага» пэрыяду, у абраньні сваім кіраўніком маладога-прыгожага, а галоўнае – адкрыта пракапіталістычнага губэрнатара. І відома, у адраджэньні знакамітага кірмашу.

Неяк пабачыўшы фатаздымкі выставы, якая праходзіла тут сто гадоў таму, я разам з захапленьнем ад характва ды маштабу таго комплексу, які сваімі сажалкамі, фантанамі ды палацамі-павільёнамі больш нагадваў імпэратарскую рэзыдэнцыю, адчуў і лёгкую зьбянтэжанасьць – няўжо гэта ўсё было ў маім загажаным раёне? Ад усёй той прыгажосьці не засталося ня тое што сьледу, а й намеку. Таму вестку аб правядзеньні юбілейнай выставы я ўспрыняў зь вялікаю доляй скепсысу. Калі ж пабачыў, як будуюцца звычайныя павільёны на тле

раскошнага Галоўнага Кірмашнага Дому, то зразумеў, што вяртаць былое тут і не зьбіраліся.

Атрымаць акрэдытацыю на кірмашы аказалася справай лягчэйшаю, чым я меркаваў. Магічнае словазлучэньне «Наша Ніва» адчыняла перад мною любыя дзьверы й запальвала ўсьмешкі на тварах перад журналістам з «братской страны». Можа ўпершыню я не задаваў «лішніх пытаньняў». Усю інфармацыю пра выставу й кірмаш за нейкія паўгадзіны з задавальненьнем дала «нашей замечательной газете» прэс-сакратар кірмашу Ірына Марычава. На 25-ці тысячах квадратных мэтраў выставачных плошчаў 64 рэгіёны Расеі й 22 краіны экспарторы разьмесьцяць тое, «чем богаты». Але галоўнае, як я зразумеў, ня ў гэтым. Нібы застрахаваўшыся ад бесталковасьці задумы, урад перад пачаткам кірмашу правёў адкрыты конкурс інвэстыцыйных праектаў, пераможцы якога атрымалі сродкі з фэдэральнага бюджэту на іх рэалізацыю.

Зьзяючы агнямі, чатырохпалубнік «Феликс Дзержинский», дзе была прызначана прэзэнтацыя Прэс-клюбу, абяцаў вясёлую ночку зь цікавымі знаёмствамі пад ненавязьлівую палітычную балбатню, з магчымым фліртам зь якой-небудзь каляжанкай пад перазвон келіхаў ды танцамі на начной палубе пад цыганскі ансамбаль, як сто гадоў таму. Але на маё расчараваньне нічога такога не было. Прэс-клюб уяўляў сабою ня надта багатую на стравы рэстарацыю з адпаведнаю шоў-праграмай, дзе інтэрмэдыі савецкіх часоў зьмяняліся аглушальнымі акордамі электрычнай гітары. Пад якую ня тое што пагаманіць, а падарыць камплімэнт адной з студэнтак мясцовага журфаку было праблематычна. Зрэшты, яны яго ня вельмі й чакалі ад госьця зь Беларусі. Краіны, на назву якой так жыва рэагуюць у Польшчы й якая ня выклікала ў маіх суседак па століку ніякіх брацкіх эмоцыяў. Я зусім не чакаў ад іх кіданьняў мне на шыю й гарачых пацалункаў, але й падзеі нашай мінулай вясны былі для іх такія ж далёкія, як і сама Беларусь. Таму, адчуўшы сярод гэтай роднамоўнай публікі самую халодную самоту, я не шкадаваў, што прыйшоў сюды. Нібы яшчэ раз атрымаў доказ таго, што нашае брацтва будзе настолькі ж шчырае, наколькі шчырыя будуць лабызаньні, аўгусьцейша дазволеныя нашаму прэзыдэнту.

Дзень адкрыцьця выставы выдаўся сьлякотным паводле ўсіх парамэтраў. Цэльсіяў пад трыццаць, машынаў на пад'ездах да кірмашу пад тысячу, людзей навокал пад мільён. Я адно пасьпяваў дэманстраваць свой бэйдж міліцэйскім пастам, працiскаючыся паміж Волгамі ды Мэрсамі да Галоўнага Кірмашнага Дому. Дзе натоўп бурна вітаў групу, якая ўзыходзіла на памост і зь якой і за мілю бязь цяжкасьцяў можна было вылучыць постаці Чарнамырдзіна й Нямцова. Віктар Сьцяпанавіч з натхненьнем, на якое толькі быў здольны, прачытаў занадта мастацкі для яго тэкст дзе «Расея ўляцела ў XX стагодзьдзе на паравозе, а вылятае...» «На бомбардировщике», – зымправізаваў калега з ИТАР-ТАСС, што стаяў побач. Нямцоў чытаў яўна свой тэкст, у якім Ніжняму адводзілася роля галоўнага гандлёвага цэнтру краіны. Калі губэрнатар дайшоў да пахвальбы тэрмінамі, у якія быў узьведзены выставачны комплекс, зноў абудзіўся ітартасавец: «Борь, ты же рыбок обещал в фонтан запустить. Где рыбки еппать?» «На обед Черномырдину пошли», – адказаў яму хтосьці.

Напэўна перасядзеўшы ва усіх новых мадэлях ГАЗа, перамераўшы піцерскія пінжакі й надзівіўшыся на якуцкае золата, я павінен быў захапіцца ды «іззайздросьціцца». Але, прыняўшы ўсё гэтае багацьце, як адпаведнае вялізнай краіне, я пазайздросьціў расейцам у іншым месцы. Назіраючь на прэзэнтацыі спадарожнікавага НТВ за двума Чарнамырдзінамі: лялечным, які казаў сьмешныя глупствы, ды сапраўдным, які заліваўся магутным рогатам. Разам з зайздрасьцю я яшчэ раз адчуў сваю гасьцявую прысутнасьць на чужым сьвяце.

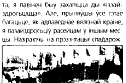

Паблукаўшы яшчэ трохі, я знайшоў і нашых. Краіна, у якой любімая тэма для кіраўнічай балбатні й апраўданьняў – інтэграцыя з Расеяй, была прадстаўленая адным сьціплым стэндам магілёўскага швачнага аб'яднаньня МОГОТЭКС, якое даўно і з посьпехам абшывае Газпрам расейскае войска. Больш Беларусь нічым у «Будущем России» не адзначылася. У адрозьненьне ад сваіх суседак Латвіі ды Украіны, якія занялі вялізныя экспазыцыйныя плошчы ды паверылі ў сур'ёзнасьць расейскай задумы.

Напрыканцы вечара ўсе чакалі губэрнатарскага прыёму. «Гэта п'янка пад Борыны тосты», – растлумачыў мне ўсё той жа тасаўскі гумарыст. Але ён памыліўся. П'янка была безь Нямцова. Той не вярнуўся з праводзінаў прэм'ера.

Вялізная Гербавая заля, дзе сталы ламіліся «яствами» ад Сьмірноффа, гаманіла пяцістамі галасамі. Усё нагадвала здымкі масавай сцэны для фільма пра канец Імпэрыі – жываты новых буржуа, футры іхніх дамаў, бародкі балбатлівага чынавенства, шустрыя афіцыянты. Не хапала толькі бальшавіка, які б стрэлам у столь прымусіў выслухаць ягоны тост. Але тое кіно, хочацца верыць, скончылася назаўсёды.

Падсілкаваўшыся, я выйшаў на кірмашовы пляц. У зорным небе давалі фэерверк. Рознакаляровыя бутоны агнеў выклікалі гучныя выбухі захапленьня ў паспалітага люду за літаю агароджаю, па гэты бок якой некалькі «дам и господ», уладкаваўшыся ў фатэлях, млява пляскалі у ладкі, як на нудным канцэрце. Я падаўся да народу. Міліцэйскі падпалкоўнік пры парадзе з годнасьцю швэйцара расчыніў мне браму. Ля якой я нарэшце заўважыў тое, што прымусіла мяне пашкадаваць пра адсутнасьць фотаапарату. Паміж францускім і латыскім сьцягамі калыхалася чырвонае палотнішча з вузенькай зялёнай пасачкай наверсе (!). Ля дрэўка акуратнымі ромбікамі былі нашытыя белыя шнурочкі. Я з задавальненьнем дараваў расейцам іхнюю зьбыўлівасьць на сымбалі савецкага пэрыяду. Па выхадзе ж, сярод сьцягоў аздабленьня самых неверагодных колераў ды іх спалучэньняў, заўважыў і вялізны бел-чырвона-белы. Мройная Беларусь была ў шэрагах няісных фантастычных краінаў. Цікава, ці хто-небудзь яшчэ акрамя мяне заўважыў яе тут?..

Зьміцер Бартосік

МІЖНАРОДНЫ КАМЭНТАР

На золку новай «вясны народаў»

15 верасьня поўнач Італі так званая Рэспубліка Паданія – мелася абвесьціць незалежнасьць. Дакладней, не сама дзяржава, межы і сталіца якой яшчэ нікому невядомыя, а тыя людзі, кіраўнікі Лігі Поўначы што маюць намер адар ваць нашчадкаў лянгабардаў ад дзяржавы Гарыбальдзі, чые ваякі,

дамо шыся добраахвотнага узьяд наньня Сыцыліі з Італьянскім каралеўствам з рогатам гулялі ў шары адсечанымі галовамі на ружовых дворыках старасьвецк х алацаў страшны эпізод зь Пірандэла «Хаосу» братоў Тавіян

Я даволі скептычна стаўлюся да рэальнага падзелу Італіі аж да апошняга лета, калі мне давялося праехаць ад Трыесту да Будапэшту ў адным тамбуры з вэнэцыянскім наркаманам што кіраваўся у між народны лягер прыхільнікаў хардроку на беразе Дуная. Гэты прасьцецкі муляр са счарнелымі ад опію зубамі аказаўся зацятым пры х льнікам самас ойнасьці Поўначы Ён служыў у адным узводзе з хлопцамі з Поўдня, дык вось, усе яны – махляры, якім адно наўме – красьці Зь яго нага аповеду я зразумеў, наколькі глыбокую крыўду выносіць з войска кожны паўночны італьянец. А мужчынск я крыўды найпершы камень у падмурак саматоеснасьц юнаи нацыі.

Умбэрта Босі, лідар Лігі Поўначы, ідэоляг аддзяленьня, выказваў намер сабраць на ўрачысть сход мітынг 15 верасьня мільён чалавек, пасьля чаго разам з групай падтрымкі выправіцца у пешае падарожжа ад мястэчка да мястэчка накшталт Махатмы Гандзі, дзеля агітацыі за свабоду ад паўднёвых лайдакоў і мафіёзі, і рымскіх бюракратаў. Соль гэтай кампаніі схіліць жыхароў Поўначы не плаціць падаткаў у дзяржаўны бюджэт (усё роўна тыя гультаі разбазараць). Не выкладайце важкі аргумэнт на карысьць незалежнасьці з вашаи кішэні, вось просты і даступны лёзунг сэпаратыстаў.

Абвінавачаньні наконт круцельства паўднёвікаў часткова справядлівыя. Так, улетку новы ўрад дзеля экспэрымэнту прызначыў спэцыяльную камісію, каб праверыць, ці ўсе інваліды Нэапаля (а інваліды ў Італіі карыстаюцца вялізнымі льготамі) сапраўды інваліды. З 30 тысяч зарэгістраваных падаліся праверцы толькі 12... У Міляне такі размах махлярства наўрад ці магчымы.

Усё ж упэўнены учора і блізка не сабраўся мільён, каб паслухаць Босі. Бо гэта, як паміж Заходняй і Ўсходняй Беларусяй і розьніца есьць, крыўды і супер ніцтва, але «ну няўжо ты, дзядзька, сур'ёзна думаеш, што можна аддзяліцца ад Магілёва? Кінься!»

Ужо тры пракуроры розных гарадоў узбудзілі супраць Умбэрта Босі крымінальныя справы па факце «замаху на канстытуцыйны лад Рэспублікі».

Нягледзячы на ўсю фарсавасьць таго што адбываецца цяпер у Італ

драматызм лесу курдаў, што у чарговы раз зазналі пакутаў ад Хусэйна два гэтыя факты наводзяць на адну думку на мяжы трэцяга тысячагодзьдзя нас чакае перадзел межаў. І ААН, галоўны гарант непарушнасьці межаў, сеньня сваей абыякавасьцю да лесу курдаў, патураньнем Іраку і спробамі вызначыць для ЗША адкуль і дакуль можна абараняць правы чалавека ставіць крыж ня толькі на старым балянсе, але и на сабе, прынамсі, на старой форме сябе.

Сеньня ў Курдыстане знайшліся свае прыхільнікі «ядзінства», што дзеля захаваньня ўлады здалі незалежнасьць і зьвярнуліся па танкі багдадзкіх каланізатараў, але курды якія 700 гадоў змагаліся за волю, і якім цяпер воляю выпадку палітычнай гульні будзе дапамагаць Амэрыка, усталююць нарэшце, свой парадак і гэта будзе першай ластаўкай новай вясны народаў. Чачэнія, Тыбэт, Корсыка, Ін ушэ ыя Біская, Тамілнад, Якутыя, Косава, Казаманка, Джаму і Кашмір, Сыцылія... Дзе спыніцца тэктанічны разлом палітычнае карты сьвету?

Андрэй Дынько

Чэрчыліянская араторыя ў амэрыканскім стылі

Нашы чытачы, напэўна, ведаюць пра антыцыгарэтную кампанію, якая практычна прагнала звычку ў нас курыць з вуліц ды іншых грамадзкіх месцаў. Паленьне цяпер успрымаецца ў многіх заходніх краінах ня проста як шкодная звычка, але лічыцца палітычна некарэктным, а часьцяком і антыграмадзкім дзеяньнем. Курцы пачынаюць разглядацца як непаўнавартасныя людзі ці свайго роду хуліганы. Напрыклад, падчас нядаўняга інтэрвію галоўнага рэдактара «НН» для нямецкай тэлевізіі, карэспандэнт і апэратар старанна чакалі, пакуль той дапаліць цыгарэту, перш чым уключылі сваю камэру. Яны растлумачылі, што цяпер у нямецкай тэлевізіі нельга паказваць людзей з цыгарэтай. Сваю рэакцыю на такое становішча выказаў у Оксфардзкім Таварыстве Брытанскай Садружнасьці падчас дыскусіі на тэму «Курцы і грамадзтва» з удзелам навукоўцаў, журналістаў, палітыкаў ды ўрадавых чыноўнікаў адзін зь вельмі вядомых амэрыканскіх сатырыкаў-памфлетыстаў з правымі поглядамі П.Дж.О.Рурк.

З упэўненасьцю можна сказаць, што паленьне — гэта права. Можа яно невялікае бязглуздае, брыдкае, нязручнае і вельмі трывіяльнае права, але гэтае права было даўна прынята, рашуча абараняецца і надзвычай шырока практыкуецца. Тым ня менш, я вылучаю яшчэ адну прапанову: пі спрачацца наконт такога сьцьвер джаньня маўляў, паленьне — невялікае, бязглуздае, брыдкае, нязручнае і вельмі трывіяльнае. (Хай не пакрыўдзяцца найлепшыя розумы ўсіх прысутных.)

Я супраць дыскусіі толькі на падставе таго, што гэткага роду публічны абмен думкамі ў такой прыстойнай аўдыторыі — гэта, паводле сваёй прыроды, палітычная падзея. І я ня бачу прычыны таго, што паленьне павінна быць прадметам для палітычнага дыскурсу. Паленьне — гэта чыста грамадзянская ды сацыяльная дзейнасьць – асабістая справа, што мусіць вырашацца сярод курцоў, іх сяброў ды калегаў, якія цярпець ня могуць смуроду, а таксама дактароў, што лекуюць курцоў ды любяць атрымліваць ад іх высокія ганарары за лячэньне ад раку.

Ужо само абмеркаваньне гэтай праблемы сьведчыць пра сымптом агіднай сучаснай тэндэнцыі пераводзіць усё ў сфэру палітыкі. Палітыка павінна абмяжоўвацца выключна рамкамі вядзеньня вайны, абароны ўласнасьці ды, час ад часу, прафіляктычнага адсяканьня галоў членам кіраўнічае клясы.

«Паленьне – права ці прывілей?» Гэтае пытаньне дыялектычная пастка, у якую любяць завабліваць левыя. «Паленьне – ці гэта не твая справа, га?» Гэтак трохі лепш.

Давайце разгледзім гэтае пытаньне (хай не пакрыўдзяцца нашыя высокашаноўныя апанэнты) зь сьлізкай, мокрай, левай пэрспэктывы: ва ўмовах сучасных начотніцкіх урадаў нічога не зьяўляецца асабістым правам, бо правы маюць на увазе й абавязкі, а ў нас больш няма індывідуальных абавязкаў выключна калектыўныя, палітычныя абавязкі.

Паленьне гэта не калектыўнае дзеяньне, калі толькі вы не перадаеце запаленую цыгарэту па коле. Але гэта ўжо тэма для іншай дыскусіі. Паленьне таксама ня можа быць і прывілеем, бо ўсе прывілеі былі адмененыя. Я маю на ўвазе, што хіба мы ўсе не прыхільнікі ўраўнілаўкі? А таму курэньне мусіць быць нечым, што мы атрымліваем ад ураду як частку нашай долі. (Хіба вы ня ведаеце, што крыніцай усіх тавараў ды паслугаў ёсьць урад?) Ну вядома ж вы ведаеце. Вось чаму вы выбераце Тоні Блэра (лідэр Лейбарысцкай (рабочай) партыі у Вялікабрытаніі — У.Б.). Увогуле, выдаткі на разьмеркаваньне дабротаў завысокія. Нават Лейбарысцкая партыя мусіць гэта прызнаць. Некатарыя дабротаў трэба урэзаць... Ну тады давайце ўрэжам паленьне бо хто будзе г-э-т-а адстойваць?

Але падумайце, якім быў бы жыцьцё, калі б кожнае рашэньне прымалася большасьцю галасоў! Людзі насілі б выключна спартовае адзеньне. Адзінай ежай, даступнай у Англіі ычыне, была б ... ангельская. І ўсе мы спалі б з Эмай Томсан. Ёй бы гэта не спадабалася.

Асноўная прычына, каб супраць стаяць палітычнаму кантролю над паленьнем — гэта ня даць улады нават самай маленькай ды бязглуздай, у рукі такім людзям, якімі зьяўляюцца прысутныя тут нашыя апанэнты. О так, я ўпэўнены, што яны цудоўныя людзі, і ім можна давяраць у межах іх кампэтэнцыі. Але яны члены небясьпечнай клясы клясы тых, хто лепей за нас ведае, што для нас добра. Яны альтруісты.

Ці ведаеце вы розьніцу паміж альтруістам і дабрачынным чалавекам? Дабрачынны чалавек прыходзіць да вас у хату ды кажа: «Я чуў, што вы галодны, дык я прынёс вам трохі паесьці». А альтруіст прыходзіць да вас у хату й кажа: «Я чуў, што вы галодны, дык прынёс вам некалькі кніг на гэтую тэму».

У сыгналах альтруістаў ёсьць элемэнт маральнага застрашэньня: «О, я ведаю што вы занепакоеныя ўплывам паленьня на здароўе, — кажа альтруіст, — але вы занепакоеныя толькі тым узьдзеяньнем, якое робіцца на некалькі вашых сяброў ды чальцоў сям'і. А я клапачуся пра ў-с-і-х. Я нагэтульні пра гэта клапачуся, што нават не магу спаць. Я не магу есьці. З-за гэтага нават распаўся мой шлюб. Я ўсё клапачуся, клапачуся ды клапачуся. І, як вы бачыце, паколькі я клапачуся пра гэта лепей за вас, то мусіць я і лепшы за вас чалавек. А паколькі я лепшы за вас чалавек, у мяне ёсьць права не абавязак «казаць што вам трэба рабіць!

Вы не павінны паліць таму, што гэта шкодна для ўсіх. «Гэта шкодна для ўсіх» — вялікі кліч таталітарызму новай хвалі, фашыстаў з пічась лівымі тварамі, нацыстаў ад бясьпекі, прылізаных сталіністаў. Такіх людзей выкідаюць за дзьверы палітыкі, а яны ўпаўзаюць назад праз вакно здароўя. Яны ўжо даказалі, што залішняя вага шкодзіць кожнаму, і цяпер яны гавораць пра мэдычныя ды сацыяльныя наступствы курэньня. А далей яны пачнуць казаць, што мы павінны есьці. І развод шкодны для кожнага. Таму яны залезуць да нас у ложак ды пачнуць вучыць, што і як трэба рабіць. Што падводзіць нас да тэмы сэксу. А ён жа таксама шкодны для ўсіх, ён выклікае перанаселенасьць AIDS, згвалтаваньні, прастытуцыю Мадону. Нашыя апанэнты, каб толькі дадумеліся да таго, ужо стварылі б Лігу Сэксуальных Рэпрэсіяў.

Мы не павінны абмяркоўваць тэму пытаньне. Мы павінны абмяркоўваць само такое абмеркаваньне. Пытаньне тут ва ўладзе ды кантролі. Тысячы жыцьцяў ды мільёны даляраў зьнішчаюцца праз паленьне. Але мільёны жыцьцяў ды мільярды даляраў зьнішчаюцца калектывісцкімі дзяржавамі. Пяцьдзясят мільёнаў загінула ў вайне, выкліканай фашызмам. Дваццаць мільёнаў былі забітыя Савецкім Саюзам. Незьлічоныя мільёны людзей былі замучаныя падчас маоісцкага Вялікага Скачку Наперад.

І, між іншым, падчас усіх гэтых жахлівых падзеяў усе, хто меў да гэтага дачыненьне, хацелі запаліць.

П.Дж.О.Рурк, The American Spectator

Падрыхтаваў Уладзімер Баранч

КАЛЯНДАР

Зачараваць Шамана

На старонках «НН» ужо пісалася пра тое, што «той, хто не падтрымлівае традыцыйныя думкі, ня можа дасягнуць статусу лідара... Чалавек, які добра знаёмы з стэрэатыпамі калектыўнае сьвядомасьці... можа стаць лідарам гэтае групы». У сярэднявечнай Беларусі чараўніцтва пераськледвалася законам. Носьбіта адсутнай у астатніх людзей здольнасьці чакала вогнішча. Дагэтуль ці ня ў кожнай грамадзкай супольнасьці нетрадыцыйнасьць выклікае супраціў. Але, калі яна перамагае.

У гісторыі Беларусі есьць асоба, моц лідарства якой сягнула праз межы зразумелага сучасьнікам. Гэты чалавек — полацкі князь Усяслаў Брачыслававіч - атрымаў супярэчнае традыцыі новахрысьціянскага сьвету імя «Чарадзей». Сёлета споўнілася 895 гадоў з дня ягонай сьмерці. Усяслаў Чарадзей кіраваў сваей дзяржавай на працягу 67 гадоў. За гэты час ён ня толькі адстаяў незалежнасьць Полацкай зямлі, але праводзіў актыўную зьнешнюю палітыку: неаднаразова нападаў і захопліваў сталіцы «брацкіх» княстваў: Пскоў, Смаленск, Ноўгарад і Кіеў. З сваім нешматлікім войскам Чарадзей зьдзяйсьняў фантастычныя для тых часоў хуткія і дзёрзкія вайсковыя апэрацыі. Папулярнасьць гэтага чалавека сягала далёка за межы ягонай дзяржавы. Нездарма ж у 1068 годзе кіеўскія месьцічы паўсталі супраць свайго князя і пасадзілі на пасад Усяслава Чарадзея.

Энцыкляпэдычны даведнік Беларусь» тлумачыць узьнікненьне імя «Чарадзей» празьмерным зьдзіўленьнем сучасьнікаў рашучасьцю, розумам і энэргіяй князя. У цяперашняга чалавека гэткае тлумачэньне можа выклікаць усьмешку. Але, калі ўлічыць, што у XI ст. сярэдняя працягласьць чалавечага жыцьця не перавышала сарака гадоў, калі ўзгадаць, што паміж Кіевам і Ноўгарадам ляжала дарога ў некалькі месяцаў, можна зразумець аўтараў даведніка. Яны па свойму ўразіліся асобай Усяслава Брачыславіча Але сучасьнікі назвалі князя ня «хуткім» і ня «доўгажыхаром»: насуперак афіцыйнай хрысьціянскай ідэалегіі яны скарысталі абуяванае слова «Чарадзей». Мы працягваем традыцыю нашых продкаў, мы жывем ва ўяўнай рэальнасьці звышсілаў. Для кожнага яны свае

Ёсьць краіны, дзе чарадзейства дагэтуль ня толькі прызнаецца афіцыйна, але й лічыцца здабыткам традыцыйнай культуры і грамадзкіх узаемадачыненьняў. Напрыклад, у крымінальным кодэксе Бурундзі існуюць адмысловыя артыкулы, якія тлумачаць чарадзейныя злачынствы. З пункту гледжаньня сучаснага эўрапейца, гэта дзіка, але, прынамсі, сумленна. Іншая рэч у Беларусі. Відавочна, што той хто не падтрымлівае сеньня традыцыйную думку, ня можа стаць лідарам у беларускім грамадзтве. Масавы гіпноз вялікай часткі насельніцтва у зьвязку з асобай першага прэзыдэнта РБ тлумачыць гэтую традыцыю. Ёй ужо далі умоўнае азначэньне шаманізм. На гэтым тле тым, хто «не падтрымлівае традыцыйнае думкі», робіцца нармальны чалавек. Нармальны чалавек ня можа лідарстваваць у «шаманствуюшчых». Дзея супраць традыцыі, кідок супраць плыні часу, стварэньне новай рэальнасьці — ГЭТА ЧАРАЎНІЦТВА. Такім чынам перамога нармальнага над шаманскім у нашых умовах –гэта чарадзейства Перамагчы шамана магчыма галоўнае – ня верыць у я о

Севярын Квяткоўскі

№ 24/96
16 — 22 верасня

Новае слова на рынку беларускае прэсы — штотыдзень 8 палосау патрэбнае інфармацыі

інфарматар НАША НІВА

ШТОТЫДНЁВЫ ІНФАРМАЦЫЙНЫ ДАДАТАК ДА ГАЗЭТЫ НАША НІВА

ІНФАРМАЦЫЙНАЕ ЗАБЕСЬПЯЧЭНЬНЕ BELARUSIAN PUBLIC RELATIONS ASSOC ATION

БІРЖА ПРАЦЫ • КНІГІ • РЫНАК • ТРАНСПАРТ • АДПАЧЫНАК • АДУКАЦЫЯ • СПАЖЫВЕЦ • ЗДАРОЎЕ • КІНО • ТБ • ТЭЛЕСАТ • РАДЫЕ • СПОРТ • МУЗЫКА • ЗА МЯЖОЮ

Мае ім... САПЁЖБА глядзіце знакаміты сэрыял штопятніцы на канале **ОРТ**

Зь ліста ў рэдакцыю

Я псыхатэрапэўт Мой знаёмец, лекар з Хуткай дапамогі", зьвярнуў маю увагу на тое, што апошнім часам пачалі сустракацца выпадкі суіцыдаў з прычыны духоўнай адзіноты асаб лівага кшталту — чалавек ня мае беларускамоўнага асяродзьдзя.

Я маю досьвед псыхалягічнай дапамогі адзінокім старым, інвалідам, асобам зь вялікай сарамлівасьцю якія маюць дэфіцыт стасункоў. Я з 1993 г. дапамагаю асобным пацыентам на роднай мове Вось я і падумаў аму б мне не дапамагаць беларусам у цяжкі час моўнага нігілізму

Працую я ў дзяржаўнай установе і таму дапамога будзе бясплатная Ваша газэта — газэта сьвядомых беларусаў, сярод Вашых чытачоў больш знойдзецца тых, хто акрамя "Нашай нівы" не с... стракае аднадумцаў.

Мае пляны — гэта яшчэ ... справы. Біць у званы да станоўчых вынікаў рана...

У гэтым нумары мы распачынаем новую са рубрыку "Псыхалёгія". З удзячнасьцю разглядзім Вашыя матэрыялы і допісы, дасланыя нам у рэдакцыю.

ПСЫХАЛЁГІЯ

гл стар **10**

Апэрацыя "ВАГІ"

Беларуская Асацыяцыя сувязяў з грамадзкасьцю правяла міні-дасьледаваньне у рамках праграмы "Вагі — рух за правы спажыўца" Трэба было купіць адзін вялікі і адзін маленькі банан, палічыць, якое ў абодвух выпадках было абважваньне калі яно было паведаміць якая даўжыня купленых пладоў.

Атрымаліся наступныя вынікі.

Пры куплі банана максымальнае абважваньне на карысьць прадаўца складае 165 г з аднаго кіляграму! І гэта пры тым, ш о самы буйны банан важыць прыблізна 200 г! З гэтага вынікае, што ў 1 кг — 5 буйных бананаў, а дробных — 8-10 Розьлікі, натуральна прыблізныя, але, ведаючы пра х кожны з нас, папрасіўшы ўзважыць кілю бананаў, адразу можа высьветліць ступень нахабства прадаўца. Адзначым, што найбольшыя абважваньні адбываюцца ў вулічных гандляроў на мэхан чных а асабліва на бытавых вагах з пластмасавай шаляй.

Вось што нам паведамілі пра бананы у санэпідэмнаглядзе

Адзін банан важыць прыблізна ад 70 да 110 г. Ядомая частка плоду складае 60-70% ад агульнай вагі. Энэргетычная вартасьць 100 г бананаў (у чыстым выглядзе) 91 кКал, 38 кДж. Зьядаючы 100 г этага экзатычнага плоду Вы спажываеце.

Вады — 74%; бялку — 1,5%; тлушчоў — 0%; вугляводаў: агульных — 22,4%, монацукрынаў — 19%, крухмалу — 24%; абалоніны (клятчаткі) — 0,8%, арганічных кісьлінаў — у пераліку на яблычную — 0,4%; попелу — 0,9%; Na — 31 мг; K — 348 мг; Mg — 42 мг; Fe — 0,6 мг; B-каратыну 0 12 мг вітамінаў: B1 — 0 04 мг, B2 — 0,04 мг, Pp — 0 60 мг, C — 10 мг.

Нягледзячы на сваё заморскае паходжаньне, бананы даўно трывала ўвайшлі ў наш рацыён. Іх пажыўныя уласьцівасьці абумоўлены высокім зьмесьцівам цукроў, пераважна цукрозы і фруктозы, нізкім зьмесьцівам абалоніны і вялікай колькасьцю калю. Паводле гэтага паказьніка банан толькі крыху саступае брусквам, кізілу, чорнаи парэчцы і фінікам.

У мякіне пладоў ёсьць біялягічна актыўныя рэчывы: сэратанін, нарпінэфрын дапалін і катэхалямін. Яны ўзмацняюць лекавыя ўласьцівасьці бананаў пры страўнікава-кішачных захворваньнях: язвавай хваробе, бактэрыяльнай дызэнтэрыі, энтэрытах, а таксама пры запаленчых паразах сьлізьніцаў рота Але адзначым што вітамінаў гэтыя плады маюць мала.

Зьбіраюць бананы на працягу ўсяго году, але асноўны ўраджай прыпадае на лістапад-сьнежань і красавік-травень. Найчасьцей завозяцца гатунк "Гро-Мішэль", "Кавэндыш", "Баерскі карлік", "Лэдзі Фінге", "Чырвоны Дака" Найбольш прыстасаваныя да перавозак бананы гатункаў "Гро-Мішэль" "Кавэндыш" а вось у "Баерскага карліка" вельмі троўмуецца ягоная тонкая скурка

Імпартныя сьвежыя бананы падзяляюцца на I і II гатункі. У першым гатунку памер банана павінен быць ад 15 см, а пацямненьні на скуры плоду ня мусяць займаць болей за 1/5 плошчы. У другім гатунку — больш высокія нормы дапушчальных адхіленьняў: могуць трапляцца плады без пладаножак меншых памераў, але ад 10 см, плямы і палосы на скуры могуць займаць ня больш за палову агульнае плошчы разрыў лупіны ня больш за 2 см пры гэтым мякіна пладоў не павінна быць парушана.

Зрэзаныя плады бананаў захоўваюцца каля 30 сутак. Палову гэтага часу займае транспартаваньне.

У залежнасьці ад умоваў высьпяваньня тэрмін з ...ваньня можна ...авялічыць ці скараціць

Сьпелыя бананы захоўваюцца пры 12 C° і адноснай вільготнасьці паветра 80-85% на працягу 3 4 сутак. Замарудзіць высьпяваньне бананаў можна пры тэмпэратуры 12 14 C° і адноснай вільготнасьці паветра 85-90% у памяшканьні, якое добра праветрываюць. Калі Вы хочаце паскорыць гэты працэс, размясьціце бананы ў памяшканьні з тэмпэратурай 22 C° і вільготнасьцю 90-95%. Праз суткі тэмпэратуру паніжаюць да 19 20 C° і такой захоўваюць датуль, пакуль бананы ня зробяцца залацістымі, гэ а значыць ...працягу 4 5 сутак.

Калі тэмпэратуру рэзка павысіць, на лупіне можа зьявіцца "тыгровая" плямістасьць. Пры гэтым мякіна пладоў моцна размякчаецца, набываецца ...ны воцкавы выгляд. Нельга захоўваць плады пры тэмпэратуры ніжэйшай за ...2 C°, бо ... пры... дзіць да ...хнага ...астуджваньня

Міністэрства сувязі і інфарматыкі Рэспублікі Беларусі
АБАНЭМЭНТ на газэту **63125**
НАША НІВА

Колькасьць камплектаў

На 1996 год па месяцах

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды ______ (паштовы індэкс) (адрэса)

Каму ______ (прозьвішча ініцыялы)

ДАСТАЎНАЯ КАРТКА
на газэту **63125**
НАША НІВА

ПВ	месца	Літэр

Кошт	падпіскі	______ руб	Колькасьць камплектаў								
	пераадрас.	______ руб									
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12

Куды ______ (паштовы індэкс) (адрэса)

Каму ______ (прозьвішча ініцыялы)

Адрэса	Агульная плошча м²	Жылая плошча, м²	Кухня	Санвузел	Паверх, сьцены	Тэлефон	Гаўбец, лоджыя	Кошт (USD)
Аднапакаёвыя кватэры								
Алтайская	35	16	7	а	5/9П	-	2Г	9000
Сонечная	31,6	19,4	5,7	с	3/5Ц	-	Г	10000
Чыгуначная	28	17	6	с	4/4Ц	+	Г	10000
Казінца	31	16,5	7 6	а	1/5П	+	Г	10300
Філатава	31	19	6	с	1/5	-	-	10500
Казінца	30	16	7,6	а	1/5П	+	Л	10500
Жукава пр., 21/2	35	20	5,8	с	3/5	+	Г	10500
Харкаўская	30,7	19	5 8	с	5/5П	-	Г	11000
Сямёнава	30	17 9	6	с	5/5Ц	+	Г	11000
Волаха, 9/1	30	17	5,8	с	1в/4Ц	-		11000
Партызанскі пр. 54	30	17	6	с	1/5Ц	+		11000
Сямёнава	30	17 8	6 5	с	5/5Ц	+	Г3	11000
Волаха	30	17	6	с	1/4Ц	-		11000
Чарвякова	17	34	7 2	а	1/9П	-	-	11000
Партызанскі пр., 29а	28	17	5 5	с	3/5Ц	+	Г	11500
Харужай	32	18	7	а	1/5П	+		11500
Ясеніна	33	17 5	7,2	а	4/9П	-	Л	12000
Маўра, 60	35	18	7,4	а	4/5П	+	-	12000
Талбухіна, 17	30	19	6	с	1/5Ц	+	-	12000
Асаналіева	33	17	7,2	а	5/9П		Л	12000
Касманаўтаў, 23	34	17	7,2	а	3/9П	+	Л3	12300
Залатая Горка	31	21	6	с	3/3Ц	-	-	12500
Талбухіна	32	19	6	а	1/4Ц	+		12500
Касманаўтаў, 23/2	33	16	7 2	а	3/9П	+	Л3	12500
Маякоўскага	29,5	16	7,1	а	6/9П	-	Л	12500
Жудра, 45	35	18	7,5	а	9,9	+	Г	12500
Сухараўская	33	17	7	а	9/9П	-	Л	12800
Іванаўская	30,9	17 2	6	с	2/4Ц	+	Г	13000
Прытыцкага	36	17	8	а	6/9Ц	+	-	13000
Пушкіна пр	34	17,5	7,5	а	4/9П	-	Л3	13000
Цікоцкага	33	17,1	7,2	а	6/9П	+	Л	13500
Мірашнічэнк	33	17	7,2	а	11/12П	+	+	13500
Прытыцкага	33 5	17	7,5	а	3/9П	+	Л	13500
Гало, 6	0	17	0	а	3/9П	-	Л	14000
Ляўкова	33	17	7,2	а	4/9П	-	Л	14000
Шугаева	35,5	18 3	9	а	16/22М	+	2Л	14000
Л.Украінкі, 12	35	17	8	а	5/9П	+	Л	14000
Парнікавая, 9	33,4	17,1	7,1	а	9П	+	Л	14300
Маякоўскага, 16	33	17,5	7,2	а	3/9Ц	+	Л	14500
Нававіленская	30	19	5,5	с	2/3Ц	+	Л	14500
Рафіева	40	16	9	а	9/10Ц	-	Л	14500
Захарава, 64	39	15	9	а	1/9Ц	+		15000
Л.Украінкі, 14	38	17	8	а	12/12	+	2Л	15000
Дзянісоўская	38	18	8 8	а	9/12Ц	-	Л	15500
Магілёўская	33	17	7 2	а	8/9П	+	Л	15500
Скарыны пр.	31	17	6	с	5/5Ц	+	-	15500
Гікала	34	18	7,1	а	3/5Ц	+	-	15500
М.Багдановіча, 53	33	17	7 2	а	7/9	+	Л	15500
Скарыны пр.	37	18	7 8	а	4/9П	+	Л	15500
Нікіфарава, 11	34	21	7	а	2/9П	-	Л	15500
Арлоўская	33,3	17,2	7,5	а	3/9П	+	Л	16000
В.Харужай	31	17	7	с	3/9П	+	Г	16000
Скарыны пр.	39	18	9	а	10/16М	+	Л	16000
Натуралістаў, 5	35	20	8,7	с	1в/4Ц	+	-	16000
Скарыны пр.	36	18	9	а	10/16М	+	Л	16000
Усходняя	34	18	7 2	а	2/9Ц		Л	17000
Кісялёва	4 ,8	23 6	7	а	4/5Ц	+	Г	19000
Няміга	40	20	7,2	а	4/9Ц	+	Л	20000
Двухпакаёвыя кватэры								
Авангардная	34	24	4 5	с	1/2Ц	-	-	12000
Гатава	51	27,4	7,7	а	6/9П	+	Л	12000
Казінца пл.	48	27	7	а	1/2Ц	+	-	13000
Станіслаўскага	37	25	6,7	с	2/4Ц	+	-	13000
Енісейская, 10	41	28	5,5	а	1/5Ц	+	3Г	13500
Голадзеда	40	24	7	а	5/5Ц	+	Г	13500
Асіпенкі	45,1	32,9	6,3	с	1/5П	+	-	14000
Кнорына	42	28	6	с	1/5Б	-	-	14000
Жылуновіча, 37	44	28	6	с	5/5	+	Г	14000
Гусоўскага	42	26,7	5,8	с	3/5П		Г	14500
Цэнтральная	47	27	7	а	2/4Ц	-	-	14500
Я.Коласа	48	30 5	7	а	4/5Ц	+	Г	15000
Р.Люксэмбург 2 зав.	41	26	5,6	с	5/5	+	Г	15000
Голадзеда	51	28	7	а	5/9Ц		Г	15000
Асіпенкі, 32	42	31	6	с	1/4Б	-	-	15000
Каліноўскага, 26	41	25	6,1	а	2/5	+	Г	15500
Ламаносава	44	31	6	с	1/5Ц	+		15600
Я.Коласа, 63	45	28	6	с	2/5Ц	+		16000
Антонаўская, 12	46	29	6	с	4/5П	+	-	16000
Голадзеда	47,7	26,7	7	а	6/9Ц	+	Г3	16000
Ракасоўска а	48	32	6	а	5/5П	+	Г	16000
Гарэцкага	49	28	7 2	а	10/10П		Л	16000
Ракасоўскага пр	47	31	6,5	а	3/5П	+	Г	16500
Антонаўская	44	32	6	с	4/5П	+	Г	16500
Ясеніна	46,4	23,8	7	а	9/9П		Л	16500
Каліноўскага	47	32	6,3	а	5/5П	+	Г	16600
Сухараўская	48,6	28,4	7,2	а	2/9П	-	Л	16800
Ясеніна	46,4	28,3	6,9	а	9/9П	-	Л	17000
Ракасоўскага пр	57	31	8	а	1/9П	+	2Л	17000
Касманаўтаў	54	30	9	а	9/9П		Г	17000
Сухараўская	49	29	7,2	а	7/9П	-	Л	17000
Каліноўскага, 60	38	23	6	а	2/5П	+	Г	17000
Известий пр	49,6	29,1	7 2	а	1/9П	+	Л	17500
Скарыны пр.	37,9	21,3	7	а	8/9П	+	Л	17500
Сердзіча	49,5	34	6,2	а	1/5Б	+	-	17500
Ясеніна, 113	53	31	9,3	а	4/9П	-	Г	17500
Адзінцова	48	29	7	а	4/9П	+	Л3	18000
Любімава пр.	49	28,7	7,5	а	5/9П	+	Л	18000
Слабадская	47	28	7,1	а	3/9П	-	Л	18000
Садовая, 18	45	28	7,8	а	1в/9П	+	Л3	18000
Казінца	50	32	7,2	а	3/5Ц	+	Г	18000
Панамарэнкі	28	46,5	7,2	а	6/9П	+	Г	18500
Каржанеўскага зав.	47	28,5	7,1	а	4/9П	+	Л	18500
Пляханава	46,6	28,4	7,1	а	5/9П	+	Л	18500
Сухараўская, 13	50	29	7,5	а	2/9П	-	Л3	18500
Старынаўская, 4	47	28	7	а	5/9П	-	Л	18500
Скарыны пр.	46	31	6,5	а	5/5П	+	Г	19000
Пляханава	47	28,5	7,2	а	4/9П	+	Л	19000
Гарадзецкая	46,5	28,5	7,1	а	8/9П	-	Л	19000
Праўды, 38	53	28	9,5	а	6/12П	+	2Л	19000
Слабадская	51	30	9	а	5/12П	-	Л	19000
Альшэўскага	50	30,5	7,5	а	2/9П	+	2Л	19000
Сухараўскі пр.	49	29	7,5	а	2/9П	+	Л3	19500
Ракасоўскага	50	28	8,7	а	7/12П	-	Л	20000
Магілёўская	47	28	7,2	а	9/9П	+	Л	20500
Купрыянава, 17	46	28	7	а	8/9Ц	+	2Л	20700
Нікіфарава	49	29	7,5	а	4/9П	+	Л	21000

Адрэса	Агульная плошча, м²	Жылая плошча м²	Кухня	Санвузел	Паверх, сьцены	Тэлефон	Гаўбец, лоджыя	Кошт (USD)
Вясёлкавая	46 8	28,3	7,2	а	3/9П	+	Л	21500
Шугаева, 3	50	31	7,5	а	2/9П	+	Л	21500
Магілёўская	56	29,4	9,5	а	1/12П	+	Л	22000
Варанянскага	51	26	10	а	1/9Ц	+	Л	22000
Лынькова, 7	50	30	9	а	3/9П	+	Л	22000
Русіянава	56	30	9	а	10/12П		Л	22000
Л.Украінкі, 8	50	29	7	а	3/9П	+	Л	22000
Скарыны пр.	47	29	7,3	а	4/9П	+	Л	22500
В.Харужай	48	29	6	а	1/4Ц	+	-	23000
Куйбышава	53,4	35,7	6,4	а	3/5Ц	+	Г	23000
Багдановіча	48,7	29	7,2	а	6/9П	+	Л	23500
Чарвякова	54	29	7,6	а	2/9Ц	+	Л	24000
К.Чорнага	52,5	34 3	8 0	а	3/5Ц	+	2Л	25000
Талбухіна	52	27	9		6/9П	+	Л	25000
Маякоўскага, 24	51	30	9	а	7/13Ц		Л	25000
Куйбышава	49	31	6 8	а	4/5Ц	+	Г	26000
Старавіленскі тракт	50	30	8	а	10/12Ц	+	Л	26000
Заслаўская	50	29,9	9	а	12/12П	+	Л	27000
Кульман	49	29	7,5	а	2/9П	+	Л	28000
Цнянская	56	34	7	а	2/9Ц	+	Л	29000
Скарыны пр.	62	34	11	а	3/6Ц	+		30000
Цнянская, 13	52	34	7	с	2/9Ц	+	Л	30000
Багдановіча, 143	58	34	7	а	2/9Ц	+	Л	30200
Казлова	60	36 8	7	а	2/5Ц	+	Г	31500
Чычэрына	63	34	11	а	3/5Ц	+	Г	33000
Чычэрына	63	34	11	а	3/4Ц	+		35000
Скарыны, 16	60	31	12	а	5/5Ц	+	Г	45000
Кульман, 13	66	34	11	2	5/9Ц		2Л	60000
Трохпакаёвыя кватэры								
Бірузова	53	44	5,4	с	4,5П	+	Г	18000
Альшэўскага	58,5	42,2	6,2	с	5/5П	+	Г	18500
Кахоўская, 35	56	41	6	а	5/5П	+		18500
Кахоўская	61	45	6 2	с	1/5Ц	+		19000
Л.Карастаянавай	56	41	7,2	с	2/5Ц	+	Г	19500
Убарэвіча	61	45,8	6	а	ʼ/5П	+	Г	20000
Каліноўскага	50	34	6,8	а	2/5П	+	Г	21000
Казінца	60,8	42,4	8	а	3/5П	+	Г	21000
Арлоўская	58	41	6	с	2/5П	+	Г	21000
Бурдзейнага	64	44	7 2	а	1/9П	+	Л	21500
С.Ясеніна	58,4	38,6	7 1	а	4/9П		Л	21500
Пушкіна, 13	61	43	7,4	а	9/9П		Л	21500
Сухараўская, 1	66	43	7,3	а	9/9П		Л	22000
П.Глебкі	55,6	35,2	7 0	а	4/9Ц	+	Л	22000
Сухараўская	63	43	7,2	а	9/9П		Л	22000
Известий пр.	65	43	7,2	а	6/9		Л	22000
Слабадская, 25	65	44	9	а	6/10		Л	22000
Пляханава	64	39	9	а	2/12П	+	Л	22500
Сухараўская	64	43	7,2	а	9/9П	-	Л	22700
Любімава пр.	63	43	7	а	6/9П	+	Л	23000
Асаналіева	68,1	39,7	7,1	а	7/8Ц	+	2Л	23000
Каліноўскага	62	46	6,3	а	5/5П	+	Г	23000
Багратыёна 2 зав.	72	48	7,5	а	9/9П	+	Г	23000
Гікала, 12	58 7	45	5,8	с	3/5П	+	Г	23000
П.Глебкі	55	36	6,8	а	4/9	+	Г	23000
Ракасоўскага	68	48	7,5	а	1/9П	+	Л	23000
Слабадскі праезд	63	43	7,1	а	7/9П	-	Л	23500
Асаналіева, 58	70	43	9,1	а	8/9П	+	2Л	23500
Сухараўская	65	43,3	7 5	а	7/7П		Л	23600
Ракасоўскага пр.	72	48	7,6	а	1/9П	+	Л	24000
Касманаўтаў	70	40,6	9	а	9/9П	-	Л	24000
Ракасоўскага 60	65	39	9	а	10/12П	+	Л	24400
Кальцова	65	49,4	6	а	3/5П	+	Г	24000
Мірашнічэнкі	62	49	7	а	1/8П		Л	24000
Любімава пр.	66	43	7,2	а	6/9П	+	Л	24500
Ракасоўскага пр	68	48	7 2	а	3/9П	+	Л	25000
Сухараўская	65	43	7 3	а	5/10П		Л	25000
Галадзеда пр., 11	61	46	6,9	а	4/5П	+	Л	25000
Известий пр., 59	65	43	7,2	а	8/9	+	Л	25000
Маўра	65	42,6	7,5	а	2/9П		Л	26000
Куйбышава 46	59	42	7 5	а	4/9П	+	Л3	26000
Цікоцкага	63	43	7,2	а	8/9П	+	Л	27000
Маўра	86	54	12	а	1/2Ц	+		27000
Раманаўская Слабада	54	36	7,5	а	2/5Ц	+		27700
Рафіева	65	38	9,5	а	10/12П	+	Л	28000
Л.Украінкі	68	43	7,5	а	7/9П	+	Л	30000
Някрасава	62	42	8,3	а	1/9П	+	Л	30000
Шугаева	78	54	7,2	а	6/9П	+	2Л	32000
Гарадзецкая	78	40	10	а	7/12Ц	+	Л	32000
Сьвярдлова	66,3	40,1	7,8	а	3/9Ц	+	2Г	33000
Багратыёна	76	46	9,2	а	4/10	+	2Л	33000
Чарвякова	63	41	7,5	а	2/9Ц	+	Л	34500
Аэрадромная	64,7	38,7	8,3	а	8/12Ц	+	Л	35000
Марцінкевіча, 8	66	37	8,5	а	3/12Ц	+	Л3	35000
Скарыны пр., 39	72	46	11	а	8/8Ц	+	Г	35000
Скарыны пр	76	43 5	9 5	а	10/12Б	+	Л3	38000
Лагойскі тракт	83	52	7 6	а	2/9Ц	+	Г	40000
Камуністычная	62	41	7,9	а	1/5Ц	+		40000
Скарыны, 55	72	48	8,3	а	2/4Ц	+	3Г	42000
Вайсковы зав.	77	47	11	а	4/4Ц	+	2Г	43000
Скарыны пр., 74	70	50	8	а	4/5Ц	+	Г	45000
Скарыны пр., 34	78	45	13	а	9/10Ц		ГЛ	49000
Камуністычная, 4	91	56	14		3/5Ц		Г	65000
Скарыны пр	78	47	15	а	4/5Ц	+	Г	92000
Чатырохпакаёвыя кватэры								
Славінскага	55	42	6,5	а	5/5П		Г	19000
Козыраўская, 35	62	47	5,8	а	1/5П	+	-	20000
Славінскага	56	42,8	6 2	а	5/5П		Г	21000
Каліноўскага	57,9	41,5	6.2	а	4/5П	+	Л	22000
Казінца	70,4	53,5	7,4	а	5/5П	+	Л	23500
Слабадская	80	55	7	а	4/9П	-	2Л	25000
Каліноўскага	60	43	6,5	а	4/5П	+	Г	25000
Касманаўтаў	76	54	8	а	1/9П	+	2Л3	25000
Якубоўскага	76	52	7,2	а	3/9П	+	2Л3	26000
Маўра, 48	72	54	7,5	а	3/5П	+	Л3	26000
Голубева	78	53,1	7,2	а	6/9П	+	2Л	27000
Рафіева, 78	86	56	7,5	а	3/9	+	2Л	27000
Ясеніна	78	52	9	а	12/12П	-	Л	27500
Шаранговіча	82	55,5	7,1	а	6/9П	-	Л	28000
Несьцерава, 61	77	53	7	А	4/9П	-	2Л	28000
Ясеніна	78	52	9	а	12/12П		Л	28000
Ясеніна, 123	78	52	9	А	1/12П	-	2Л	30000
Пушкіна пр., 19	57	41	6	а	2/5П	+	Г	30000
Голубева, 14	79	53	7,2	а	6/9П	+	2Л	30000
Якубава	80	49	7,5	а	6/9	+	2Л	30000
Шаранговіча	81,7	55,3ʼ	7,1	а	6/9П	-	Л	30000
Рафіева	80	53	9	а	4/12П	+	Л	31000
Жудро 29	81	59	8	а	1/9Б	+	2Г	32000

Паважаныя чытачы!

Вось ужо тры гады, як дзейнічае закон *"Аб абароне правоў спажыўцоў"* І хоця, абапіраючыся на закон, многія рэальна абаранілі свае правы, дася гаецца гэта вялікім здароўем, часам і нэрвамі.

Нас цікавіць, дзе, як і наколькі эфэктыўна дзяржаўныя і грамадзкія ўстановы дапамагаюць спажыўцам абараняць іхныя інтарэсы. Мы просім адказаць на пытаньні анкеты тых, каму сёлета даводзілася зьвяртацца па дапамогу ў дзяржаўныя і грамадзкія структуры, каб дамагчыся задавальненьня законных прэтэнзіяў да прадпрыемстваў гандлю і сфэры паслугаў.

Анкета

1. У якія ўстановы селета Вам давадзілася зьвяртацца, каб абараніць свае правы?
1.1. Дзяржгандальінспэкцыю
1.2. Санэпідэмстанцыю;
1.3. Антыманапольную Ўправу;
1.4. Управу (камітэт, аддзел) абароны правоў спажыўцоў пры мясцовай адміністрацыі;
1.5. Суд;
1.6. Органы унутраных справаў м ліцыю;
1.7. Таварыства спажыўцоў
1.8. Іншыя (якія менавіта)

____

2. З нагоды якіх парушэньняў якіх спажывецкіх правоў Вы зьвярталіся?
2.1. Адмоўлена ў абмене няякаснага тавару (пазначце якога);

____

2.2. Адмоўлена ў вяртаньн грошаи за няякасны тавар (які),

____

2.3. Адмоўлена у абмене добраякаснага тавару;
2.4. Прапаноўвалася няпоўная грашовая кампэнсацыя за няякасны тавар
2.5. Адмоўлена ў кампэнсацыі за няякасную паслугу, працу,
2.6. Адмоўлена ў кампэнсацыі за няс воечасова выкананыя паслугі, працы
2.7. Іншае (што менавіта).

____

3. Які вынік?
3.1. Нічога не атрымалася бо мне адмовіліся дапамагчы;
3.2. Нічога не атрымалася, бо ва ўстанове, куды я зьвярнуўся, кепска ведалі, як мне дапамагчы;
3.3. Пакуль нічога не атрымалася, але я спадзяюся на станоўчы вынік;
3.4. Пакуль нічога не атрымалася але станоўчага выніку я не чакаю;
3.5. Мае патрабаваньні часткова задаволеныя;
3.6. Мае патрабаваньн цалкам задаволеныя;
3.7. Вынік пераўзышоў усе мае самыя вялікія чаканьні:
3.8. Іншае (што менавіта)

____

4. Асобныя зьвесткі пра сябе
1. Ваш пол: мужчынскі жаночы
2. Ваш узрост:______годоу
3. Ваша адукцыя:
вышэйшая пачатковая вышэйшая
сярэдняя пачатковая сярэдняя
4. Вы пражываеце ў:

____

рэён, горад, вёска
5. Зь якога часу чытаеце "НН"?
6. Вы яе:
6.1. выпісваеце;
6.2. купляеце ўвесь час;
6.3. купляеце час ад часу

БІРЖА ПРАЦЫ

МЕНСК

ПТВ № 133 (вул. Хаймагорскай, 63, тэл. 246-55-61) запрашае на працу **сьлесара-рамонтніка аўтамабіляў, электраманцёра, выкладчыка аўтасправы, выкладчыка гісторыі-геаграфіі.**

Дом-інтэрнат № 2 (вул. Ваўшасова, 41, тэл. 246-42-42) запрашае на працу **сантэхніка, электрыка, сталяра, дагляд чыка, доктара псыхатэрапэўта, доктара-псыхоляга**

Кантора механізаванай апрацоўкі агароду (вул. Анаева, 67, тэл. 235-50-42) запрашае на працу **кіроўцу-экскаватарніка, трактарыста-экскаватарніка, кіроўцу аўтавежы** (на газавым паліве).

ААТ "Салён у Галіны" (вул. Захарова, 65, тэл. 236-15-84) запрашае на працу **манікюрку-пэдыкюрку**.

СПК "Будуар" (вул. Уральская, 41, тэл. 235-13-22) запрашае высокакваліфікаваных **сталяра** 4-6 ступені, **маляра** 4-6 ступені, **тынкоўніка** 4-6 ступені, **муляра** 4-6 ступені (праца на кантрактной аснове)

СКП "Валет" (тэл. 245-11-01) запрашае **супрацоўніка з уласным аўтамабілем** (заробак дамоўны).

ААТ "Легаўтотранс" (тэл. 226-87-00, 223-30-62) запрашае на працу **кіроўцу легкавога аўтамабіля** (з досьведам працы не меншым за 1 год)

Прыватны прадпрымальнік (пас. Гатава, тэл. 293-45-11) запрашае на працу **швачак, краўца, мэнэджэра** швейнай вытворчасьці.

МЕНСКАЯ ВОБЛАСЬЦЬ
ПУХАВІЦКІ РАЁН

Калгас імя Я.Купалы, в. Гарадзец, тэл. 04-35, 9-91-50, запрашае на працу **токара**; дом

Калгас "Сялецкі", в. Сялец, тэл. 7-42-32, 7-42-17, запрашае на працу **трактарыста, даярку**, дом

ДЗЯРЖЫНСКІ РАЁН

Саўгас "Дзямідовічы", в. Юцкі, тэл. 3-51-23, запрашае на працу **загадчыка машыннага двара, загадчыка фэрмы, брыгадзіра жывёлагадоўцаў**; кватэра

ЛЮБАНСКІ РАЁН

Калгас "40 год Кастрычніку", в. Яменск, тэл. 5-91-23, запрашае на працу **галоўнага заатэхніка**; індывідуальны жылы дом

САЛІГОРСКІ РАЁН

в. Палесьсе, СШ, тэл. 71-2-94, запрашае **настаўніка беларускай мовы і літаратуры, музыку** (акампаніятар)

СТАЎБЦОЎСКІ РАЁН

Калгас "1 траўня", в. Літва, тэл. 5-41-84, 4-34-30, запрашае **вэтэрынарнага доктара, даярак, мэханізатараў**; 4 кватэры

Калгас імя Пушкіна, в. Яблонаўка, тэл. 5-50-64, 4-33-96, запрашае **галоўнага інжынэра**; дом

ВІЛЕЙСКІ РАЁН

Саўгас "Даўгінава", в. Даўгінава, тэл. 42-78, запрашае **жывёлагадоўцаў**.

ЛАГОЙСКІ РАЁН

Калгас "1 траўня", в. Зорачка, тэл. 7-28-32, запрашае **экскаватарніка**, кватэра

Калгас "Каранскі", в. Карань, тэл. 57-3-32, запрашае **бугальтара, эканаміста, інжынэра-мэханіка, заатэхніка**.

Калгас імя К.Маркса, в. Астрашыцы тэл. 57-6-32, запрашае **даярак, трактарыстаў**, 1 кватэра.

БАРЫСАЎСКІ РАЁН

Саўгас "Траянаўка", в. Траянаўка, тэл. 7-36-37, запрашае **галоўнага вэтэрынарнага лекара, прараба**; кватэра

Саўгас "Вясёлка", в. Забашэвічы, тэл. 7-95-33, запрашае **трактарыста**; кватэра.

Гаспадарка, в. Вулы тэл. 2-07-87 запрашае **інжынэра медаўных** (халадзільных) **установак**; інтэрнат.

Калгас "Баркі", в. Зачысьце тэл. 7-06-35, запрашае **галоўнага вэтэрынарнага лекара**; кватэра.

Саўгас "Гвардыя", в. Ухалоды, тэл. 7-72-73, запрашае **галоўнага бугальтара галоўнага энэргетыка**, кватэра

МАГІЛЁЎСКАЯ ВОБЛАСЬЦЬ
БЫХАЎСКІ РАЁН

Калгас "Расія", в. Паляніновічы, тэл. 2-29-15, запрашае **галоўнага заатэхніка, вэтэрынарнага лекара**, домы сядзібнага тыпу.

Калгас імя Куйбышава, в. Ніканавічы, тэл. 2-20-33, запрашае **галоўнага заатэхніка, галоўнага вэтэрынарнага** лекара; домы сядзібнага тыпу

Калгас "Ленінскі шлях", в. Красны Берог, тэл. 2-29-53, запрашае на працу **прараба**, домы сядзібнага тыпу.

Калгас "Ікра", в. Іскань, тэл. 2-25-08, запрашае **галоўнага заатэхніка**; домы сядзібнага тыпу

ЧАВУСАЎСКІ РАЁН

Калгас "Зара", в. Пілешчына, тэл. 2-6-02, запрашае **галоўнага вэтэрынарнага лекара**; дом сядзібнага тыпу.

Калгас імя Ільіча, в. Кузьмінічы, тэл. 2-41-4, запрашае **галоўнага заатэхніка**; кватэра

Калгас "1 мая", в. Антонаўка, тэл. 2-16-67, запрашае **кіроўцу аўтобуса, газаэлектразваршчыка, токара, галоўнага вэтэрынарнага лекара**, 2 домы сядзібнага тыпу, 1 кватэра

Калгас "Асінаўскі", в. Асінаўка, тэл. 2-19-68, запрашае **трактарыста, даярак, галоўнага вэтэрынарнага лекара**; 1 дом сядзібнага тыпу, 1 кватэра.

ЧЭРЫКАЎСКІ РАЁН

Калгас "Бальшавік", в. Гінь, тэл. 2-11-56, запрашае **заатэхніка**, дом сядзібнага тыпу.

Калгас "Сьцяг", пас. Майскі, тэл. 2-62-37, запрашае **галоўнага інжынэра, рабочага, даярку**, домы сядзібнага тыпу

Саўгас "Лабанаўка", в. Лабанаўка, тэл. 2-96-36, запрашае **галоўнага вэтэрынарнага лекара**, дом сядзібнага тыпу.

КЛІЧАЎСКІ РАЁН

Саўгас "Добраволец", в. Арэхаўка, тэл. 21-3-20, запрашае **мэханізатараў, даярак**; інтэрнат.

КЛІМАВІЦКІ РАЁН

Э/Б "Радзянскі", в. Родня, запрашае **даярак**, 3 домы сядзібнага тыпу

Саўгас "Мілаславіцкі", в. Мілаславічы, запрашае **вэтэрынарнага лекара брыгадзіра трактарнай брыгады** 2 кватэры

ДРЫБІНСКІ РАЁН

Саўгас "Запаветы Леніна", в. Расна, тэл. 2-36-45, запрашае **жывёлагадоўцаў**. 1 кватэра; дом сядзібнага тыпу

Калгас "Сьвітанак", в. Карабы, тэл. 2-43-97, запрашае **токара**, дом сядзібнага тыпу

МСЬЦІСЛАЎСКІ РАЁН

Сьвінакомплекс "Вікра", тэл. 5-10-47, запрашае **галоўнага энэргетыка**, дом сядзібнага тыпу.

Калгас "70 год БССР", в. Мазолава, тэл. 6-11-40, запрашае **галоўнага інжынэра, галоўнага вэтэрынарнага лекара**, кватэра

Калгас "Кастрычнік", тэл. 5-27-19, запрашае **галоўнага вэтэрынарнага лекара**, кватэра

Саўгас "Пісараўшчына", в. Капачы, тэл. 6-47-36, запрашае **галоўнага агранома**, дом сядзібнага тыпу

Саўгас "Заболоцьце", в. Заболоцьце, тэл. 5-16-67, запрашае **галоўнага бугальтара, галоўнага заатэхніка** 2 домы сядзібнага тыпу.

БЕРАСЬЦЕЙСКАЯ ВОБЛАСЬЦЬ
ДРАГІЧЫНСКІ РАЁН

Калгас імя Чкалава, в. Галоўчыцы, запрашае **брыгадзіра, галоўнага інжынэра, інжынэра-энэргетыка, загадчыка фэрмы, мэханізатараў, сьлесараў, кіроўцаў, даярак, электрыкаў, намесьніка старшыні будаўнічых і камэрцыйных справаў**, двухкватэрныя катэджы з выгодамі

КОБРЫНЬСКІ РАЁН

Калгас "Глінянскі", в. Глінянкі, тэл. 2-54-32, запрашае **заатэхніка** (досьвед працы ад 3 годоў), **вэтфэльчара вэтлекара**; дом без выгодаў.

Дапаможная гаспадарка в. Засімы, тэл. 5-53-39, запрашае **даярку мэханізатара**, дом без выгодаў.

КАМЯНЕЦКІ РАЁН

Калгас імя Дзімітрова, в. Дзьмітровічы, тэл. 59-1-32, запрашае **галоўнага энэргетыка**, аднапакаёвая кватэра

● НОВЫЯ КНІГІ, ДАСЛАНЫЯ Ў РЭДАКЦЫЮ

Джон Бэрдшоў. Эканоміка Ч.1. Уводзіны. Мікраэканоміка / Пер. з анг. А.Кудраўцава; Пад рэд. У.Кулажанкі. — Менск: Тэхналёгія Беларускі Фонд Сораса, 1996. 560 с 1800 ас. ISBN 985-6022-14-2

Салтук А. Трывога лёсу: Вершы. Менск: Мастацкая літаратура, 1996 126 с. 800 ас. ISBN 985-02-0295-5

Шамякін І. Глыбокая плынь: Раман: Для сярэдняга і старэйшага школьнага ўзросту / Прадм. А.Марціновіча. — Менск: Мастацкая літаратура, 1990 286 с 7000 ас. ISBN 985-02-0330 7

Эканамічная гісторыя Беларусі Вучэбны дапаможнік: / Выд. 2-е дапоўненае і перапрацаванае / В.Галубовіч, Р.Ермашкевіч, Г.Бушчык і інш.; Пад агульнай рэдакцыяй В.Галубовіча Менск: ПКФ "Экаперспэктыва", 1996. 432 с 6000 ас. ISBN 985-6102-16-2

Juraj Kasič. Karaleva zima: Vieršy, advolny pieraklad, malunki. Viciebsk 1996. 100 ас.

Ці скончана вайна?

Бацькаушчына: Зборнік гістарычнай літітаратуры / Укладальнік С.Панізьнік — Менск Юнацтва, 1996.

Раней гэты зборнік залічылі б у разьдзел ваенна-патрыятычнага выхаваньня моладзі. Цяпер, калі ня толькі начальства, але і ладная частка грамады ня ведае, дзе Радзіма, кніга набывае няпэўны статус — яе жанр можна вызначыць як антыўрадавы памфлет.

Гэта зборнік мастацкіх і навукова папулярных твораў пра ваенныя падзеі і асобы ваяроў. Да 1994 году калі кніга была ўкладзена, як высьветліяецца, беларуская навука і літаратура назапасілі цудоўныя творы пра вайсковую славу беларусаў.

Укладальніку зборніка Сяргею Панізьніку было з чаго выбіраць — і з прызнанай клясыкі, і з сучасных эсэ — і ён зрабіў сваю працу зі вялікім густам. У першы разьдзел уключаны натуральна, народныя вайсковыя песьні. Адразу ўзьнікае пытаньне — а ці народныя? Праблема ў тым, каго разумець пад народам. У былыя часы народнай песьняй XVII ст. лічыўся твор "Із-за Слуцка, із-за Клецка едзе служба маладзецка..." У цяперашнім зборніку мы яе ня знойдзем, што слушна, бо яшчэ ў XIX ст. даказана, што гэта штучны твор. Нечым падобным павявае і ад зьмешчаных песень словы "здрада у сэнаце" і "калгасныя палі" ну ніяк не кладуцца ў рэдк сапраўднай народнай песьні.

Аддаўшы даніну народнай творчасьці, укладальнік пераходзіць да прафэсійных творцаў. Вялікую справу зрабіў Вячаслаў Чамярыцкі які пераклаў для шырокага чытаньня старажытнабеларускі "Летапіс вялікіх князеў літоўскіх". Аматарам беларускай даўніны добра вядомыя тамы "Поўнага збору рускіх летапісаў" — кнігі рэдкія і вельмі нязручныя з-за свайго агромністага фармату. Пакуль не перавыдадзена нешта больш зручнае трэба нашыя летапісы друкаваць як дзе можна. Чамярыцкі пераклаў "Летапіс..." на сучасную беларускую мову, што значна аблегчыла яго успрыманьне маладым чытачом, а вось шматлікія квадратныя дужкі можна было б усе выкінуць — з той жа мэтай. Варта было б выправіць і памылкі старажытных перапісчыкаў: адразу рашпае на вока, што Гедымін перадаў сыну не Карачаў, недзе ў глыбіні Расеі, а Кернаў у Літве (так у больш дакладных сьпісах летапісу).

Разьдзелу зборніка "Постаці" больш пасаваў бы загаловак "Постаці бітвы". З даўнейшых часоў вядома што ў паспалітага чалавека заўсёды павінен быць у галаве набор гістарычных падзеяў і асобаў, якімі трэба ганарыцца. Укладальнік зборніка прапануе такі варыянт: Даўмонт, Вячка, Кейстут, Юры Нясьвіскі; бітвы — Клецкая, Грунвальдзкая, Аршанская. Відавочна гэты сьпіс укладальнік мог працягнуць але ж месца ў кнізе мала было. Увогуле было б цікава вызначыць галоўныя бітвы беларусаў з войскамі іншых народаў: з расейцамі — Ворша 1514, з крымскімі татарамі — Клецак 1506, зь немцамі — Грунвальд 1410 з туркамі — Вена 1683, са шведамі — Кірхгольм 1605, з украінцамі — Лоеў 1649, з манголамі — Магільна 1284 (?). Можна падабраць войны бітвы, дзе гэтыя ворагі былі ўжо саюзьнікамі ў барацьбе зь іншымі. Сьпіс будзе досыць шырокі каб кожная ўлада выбрала для сьвяткаваньня ёй сымпатычны юбілей. Гісторыя яшчэ ня ўсіх бітваў распрацаваная нашымі гісторыкамі і літаратарамі, але матэрыял на наступныя выпускі "Бацькаўшчыны" ўжо ёсьць.

З агульнага накірунку зборніка нейк выбіваюцца асобныя матэрыялы пра клясавую барацьбу. Апавяданьне Цёткі "Прысяга над крывавымі разорамі" заняло пачэснае месца у літаратуры, але чаму яно тут? Таму, што ў ім згадваецца салдат? А апавяд пра сталінскія рэпрэсіі — таму, што там таксама стралялі? Аповесьць Вацлава Ластоўскага "Лябірынты" можа, зь першых у Беларусі твораў у жанры science fiction і fantasy (надрукаваная ў 1923 годзе), але там нават і не страляюць. Сьмерць у гэтым творы прысутнічае у прывабнай цукерачнай абалонцы і заўважная толькі сучаснаму чытачу.

— Гляньце на гэтую залю — сказаў Іван Іванавіч, — вы тут ня убачыце нідзе ніякіх прылад асьвятленьня, а ў залі сьветла і цёпла. Гэта таму, што сьцены гэтай залі пакрытыя элемэнтам, падобным да радыя, зь якога пабудавана сонца. Пад гэтым сьвятлом і расьліны і людзі могуць жыць бяз ушчэрбку для свайго здароўя. Гэты элемэнт тут ужыты як маса да тынкаваньня сьценаў, акром сьвятла і цяпла мае яшчэ другія дзействы: хто знаходзіцца заўсёды пад уплывам яго сьвятла, не падлягае старажытнасьці, якая паходзіць ад звапненьня кроватачных начыньняў у людзкім арганізьме.

У ілюстрацыях укладальнік зборніка схаваў для чытачоў пару загадак. Нічога, падлеткі разьбяруцца, дзе ў сапраўднасьці вялікі князь Аляксандар Казіміравіч, а дзе Жыгімонт Ваза. Горай зь Юркам Станкевічам і Сяргеем Шупам. Відаць, рэдактар які рабіў подпіс пад фота за Юрку уважыў маладога хлопца, а сталаму чалавеку ў акулярах дасталося больш салідлнае імя Сяргей. Кнігу загортваеш з задавальненьнем, і хочацца разгарнуць яе зноў, толькі раптам заўважаеш на першай старонцы галубоў. Адкуль такая ідылія, калі на старонках кнігі ліюцца рэкі крыві? Галубы — дрэнная замена "Пагоні".

Валеры Пазьнякоў

Кніга — поштай

На складзе БГФ "Наша Ніва" ёсьць кнігі:

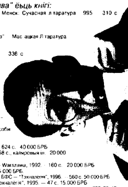

1. **Адам Глёбус. Толькі не гавары маёй маме... Зборнік інтымнае прозы** Менск: Сучасная літаратура 1995 310 с 49.000 БРБ
2. **Адам Глёбус. Скрыжаваньне.** Менск: БАДЛПР - "Ковчег", 1993. - 46 с. 7.000 БРБ
3. **Юліяна Вітан-Дубейкаўская. Мае ўспаміны.** - Вільня, 1994. - 192 с. 29.000 БРБ
4. **Баляслаў Лесьмян. Пан Блішчынскі** / Пераклад з польскай. – Вільня-Менск: "Наша Ніва" Мастацкая Літаратура 1994. - 93 с 17.000 БРБ
5. **Вітаўт Кіпель. Беларусы ў ЗША.** – Менск, 1993. – 352 с. 29.000 БРБ
6. **Брэтон Ф., Пру С. Выбух камунікацыі.** - Менск. БФС – "Тэхналёгія", 1995 336 с 24.000 БРБ
7. **Говард Майкал. Сучасная культурная антрапалёгія** Менск: БФС "Тэхналёгія", 1996 486 с 35.000 БРБ
8. **Лоўзі Дж. Гістарычныя ўводзіны ў філязофію навукі** Менск: БФС - "Тэхналегія", 1995 - 328 с. 24.000 БРБ
9. **Энтані Сьміт. Нацыяналізм у дваццатым стагодзьдзі.** - Менск: БФС "Эўрафорум" 1995. - 272 с. 20.000 БРБ
10. **Джын Эйчысан. Гаваркія істоты: Уводзіны ў псыхалінгвістыку.** - Менск: БФС "Ключ", 1995. 312 с. 20.000 БРБ
11. **Браян М. Фэйган. Уводзіны ў археалёгію.** - Менск: БФС, 1996. - 272 с. 24.000 БРБ
12. **Беларускі рок-н-рол: Тэксты ("Бонда", "Крама", "Мроя", "Новае Неба", "Уліс").** - Менск "Ковчег", 1994. - 64 с. 7.000 БРБ
13. **Беларускі вайсковы строй і зброя XII-XVIII ст.** Камплект каляровых паштовак (12 асобнікаў) - Менск. НВФ "Vaukalaka", 1996. 25.000 БРБ
14. **Беларускі гістарычны агляд.** 1996, т. 3, сшытак 1. 35.000 БРБ
15. **Ш.Дэбаш, Ж.-М.Пант'е. Уводзіны ў палітыку.** - Менск: БФС – "Эўрафорум", 1996. 624 с. 40.000 БРБ
16. **М.Грыгор'еў. Войска ВКЛ ад Сасаў да Касьцюшкі (1765-1794).** - Менск, 1994. 168 с., каляровыя іл. 20.000 БРБ
17. **Z.Fedecki. Цёплыя вечары... ды халодныя ранкі, czyli co śpiewano w Feliksowie.** - Warszawa, 1992. - 160 с. 20.000 БРБ
18. **Юрг Штайнэр. Эўрапейскія дэмакратыі.** Менск: БФС -- "Лекцыя", 1996 — 343 с 45.000 БРБ.
19. **Джон Бэрдшоў. Эканоміка. Ч. 1: Мікраэканоміка / Дапаможнік для студэнтаў.** -- Менск БФС — "Тэхналегія", 1996. - 560 с. 50.000 БРБ
20. **Ўэстан Ла Бар. Асабістасьць з псыхааналітычнага пункту гледжаньня.** Менск "Тэхналёгія", 1995. — 47 с. 15.000 БРБ

Зьвяртайцеся на адрас: Андрыеўскі Андрэй Паўлавіч, Менск 220094, а/с 89. У Менску да А.Андрыеўскага можна зьвярнуцца праз тэл. 239-78-49

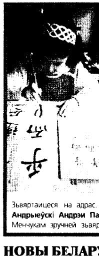

Кнігі для дзяцей

Выданьні Беларускага Гуманітарнага Адукацыйна-Культурнага Цэнтру

1. **Гарасьё Кірога. Казкі трапічнага лесу** Менск, 1993. 20.000 БРБ
2. **Марві Яла. Дзівосная ноч. Казачная аповесьць.** - Менск 1994 20.000 БРБ
3. **Шарль Пэро. Чарадзейныя казкі.** Менск, 1993. 25.000 БРБ
4. **Графіня дэ Сэгюр. Зачараваная хатка. Казкі** - Менск, 1992 25.000 БРБ
5. **Лагодны цмок. Ангельскія літаратурныя казкі** Менск 1993. 20.000 БРБ
6. **Мэры Сьцюарт. Людвік і зорны конь: Казачная аповесьць** Менск 1996 40.000 БРБ

Зьвяртайцеся на адрас.
Андрыеўскі Андрэй Паулавіч, Менск 220094, а/с 89
Менчукам зручней зьвярнуцца праз тэл **239-78-49** (Андрэй)

Ўэстан Ла Бар

АСАБІСТАСЬЦЬ з псіхааналітычнага пункту гледжаньня

Уэстан Ла Бар. Асабістасьць з псыхааналітычнага пункту гледжаньня -- Менск: "Тэхналёгія", 1995. — 47 с. Аналізуючы Асабістасьць, кніга ўтварае "нейкі сугэрыўны клімат разважаньняў". Адначасова спроба поўнай схематызацыі выкладу робіць кніжку прыдатнай для навучаньня.

НОВЫ БЕЛАРУСКІ КНІЖНЫ ПРАЕКТ

Беларускі Гуманітарны Фонд "Наша Ніва" наладзіў распаўсюджаньне найноўшых беларускіх выданьняў у галіне гуманістыкі, а таксама мастацкае літаратуры. Наша мэта — зрабіць новую беларускую кнігу жывым фактарам сучаснае культуры.

Сыстэма "Новага беларускага кніжнага праекту" дзейнічае ў гарадах:

БЕРАСЬЦЕ

Кнігі Браяна М. Фэйгана "Уводзіны ў археалёгію", Энтані Сьміта "Нацыяналізм у XX ст.", Ш.Дэбаша й Ж.-М.Пант'е "Ўводзіны ў палітыку" можна набыць у кнігарнях "СЬВІТАНАК" (бульвар Касманаўтаў, 120) і "АСЬВЕТА" (вул. Маскоўская, 57). У "Сьвітанку" таксама прадаецца камплект каляровых паштовак "Беларускі вайсковы строй і зброя XII-XVIII ст."

ГОМЕЛЬ

У памяшканьні Гомельскай абласной унівэрсальнай бібліятэкі (пл. Перамогі, 2) пры Аддзеле інфармацыйных тэхналёгіяў (тэл. 55-71-97) адкрыты кніжны аддзел. Гэта адзіная кропка ў 500-тысячным горадзе, дзе можна набыць такі асартымэнт сучасных беларускіх кніг — мастацкую літаратуру, дасьледаваньні ў галіне гуманістыкі, найноўшыя пераклады. Апроч кніжак тут таксама можна прыдбаць самыя апошнія запісы беларускае музыкі.

ГОРАДНЯ

Продаж кніжнай прадукцыі адбываецца ў шапіку "ВАСІЛЁК" (насупраць Унівэрсытэту).

МАЛАДЗЕЧНА

Кнігі можна набыць у шапіку ТБМ (на чыгуначным вакзале). Па даведкі можна зьвяртацца праз тэл. 6-71-70 да Алеся.

МЕНСК

Кніга Браяна М. Фэйгана "Ўводзіны ў археалёгію" прадаецца ў кнігарнях "Сьветач", "Акадэмкніга", "Кнігарня пісьменьніка", "Паліткніга". Кнігі Адама Глёбуса "Толькі не гавары маёй маме... Зборнік інтымнае прозы" й "Дамавікамэрон" прадаюцца ў крамах "Сьветач" і "Кнігарня пісьменьніка", у шапіку ў фае Нацыянальнай бібліятэкі.

СЬВЕТЛАГОРСК

Кнігі можна набыць у філіі БГАКЦ Зялёная вул. дом 10, паверх 2. Тэл. (8-02342) 2-71-77

КАСЭТЫ — поштай

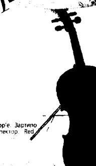

На складзе БГФ "Наша Ніва" ёсьць касэты (кошт 25.000 БРБ):

1. **НОВАЕ НЕБА.** Сон у трамваі.
2. **НОВАЕ НЕБА.** Go home (1995).
3. **НОВАЕ НЕБА.** Дзеці чорнага гораду (199
4. **КРАМА.** Камэндант (1995).
5. **КРАМА.** Хворы на Rock-n-Roll.
6. **КРАМА.** Гэй там налівай! (1994
7. **N.R.M.** Lalalala (1995).
8. **ULIS.** Life (1996)
9. **УЛІС.** Чужаніца (1991).
10. **УЛІС.** Краіна доўгай белай хмары (1990)
11. **БОНДА.** Найлепшыя песьні.
12. **МЯСЦОВЫ ЧАС.** Наша ўскраіна (1991)
13. **ПАЛАЦ.** Палац (1996)
14. **Песьні беларускіх бардаў** (1992)
15. **РЭНЭСАНС** (беларускі джаз).
16. **БЕЛАРУСКІЯ НАРОДНЫЯ КАЗКІ**
17. **БЕЛАРУСКАЯ МУЗЫЧНАЯ ЛІТАРАТУРА** (1-3)
18. **БЕЛАРУСКАЯ ГІТАРНАЯ МУЗЫКА**
19. **ЗАЛАТЫ ФОНД БЕЛАРУСКАГА РОК-Н-РОЛУ** (1-3)

T.1: Бонда. Уліс. Мроя. Рэй. Мясцовы Час. Блізьняты.
T.2: Бонда. Уліс. Мроя. Крама. Новае Неба. Мясцовы Час. Тутэйшыя хлопцы.
T.3: Золотая середина. Отражение. Алексей Шедько & "Доктор Моро". Гранит. Метро. Сузор'е. Зартипо
T.4: Палац. Уліс. Крама. Новае Неба. Мроя. г.5. Зиндан. Why Not. Отражение. Инспектор. Red Dynamite. Флаг

20. **МРОЯ.** Найлепшыя песьні з праграм у 1987-90
21. **УЛІС.** Блуканьне (1996).
22. **ВІКТАР ШАЛКЕВІЧ.** Смутны беларускі блюз (1996)
23. **КАМЭЛОТ.** У краіне тапераў (1995).
24. **ZINDAN** (1994)
25. **КРАМА.** The Best (1996).

Зьвяртайцеся на адрас: 220094 Менск, а/с 89, Андрыеўскаму Андрэю Паўлавічу
У Менску да А.Андрыеўскага можна зьвярнуцца праз тэл. 239-78-49

Рарытэт

Паведамленьне для аматараў «Нашай Нівы»

У рэдакцыі «НН» ёсьць рарытэтныя нумары «Нашай Нівы» з моманту аднаўленьня газэты ў Вільні: *№№ 1-4 за 1991, №№ 5-9 за 1992, №№ 13-18 1993, №№ 1-2, 6-9, 12 за 1994, №№ 2 7 8 за 1995 г.*

Зьвяртайцеся на адрас:
Андрыеўскі Андрэй Паўлавіч
Менск 220094, а/с 89.

Паведамленьне для замоўцаў Літоўскае Мэтрыкі.

У Менск завезены шосты й восьмы тамы Мэтрыкі. Просьба да тых, хто не пакідаў пры замове нумароў сваіх тэлефонаў, зьвярнуцца да Андрэя Андрыеўскага праз тэлефон **239-78-49.**

Міхась Грыгор еў. Войска ВКЛ ад Сасаў да Касьцюшкі (1765-1794) / Каляровыя ілюстрацыі А.Прыбылоў. Графічныя ілюстрацыі М.Лазоўскі. - Менск: Выдавец Зьміцер Салюшкін, 1994.

Кніга прысьвечана 200-м угодкам паўстаньня Касьцюшкі. Зьмешчаны каляровыя ілюстрацыі абмундзіраваньня войска ВКЛ, графічныя рэканструкцыі зброі. Распачынаецца кніга з грунтоўнага нарысу пра вайсковую гісторыю Вялікага Княства другой паловы XVIII ст. Кніга рэкламавалася ў «Нашай Ніве» (№ 7, 1994)

ПАНЯДЗЕЛАК, 16

БТ
15.00 Навіны.
15.10 "Фліпэр".
15.35 ТБ — школе.
16.00 Студыя "Вакно".
16.35 У палоне часу.
17.05 На добры лад.
17.20 "Крок".
17.50 Музычны антракт
18.00 Фінансавы час
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.00 Рэфэрэндум: шчырая размова
19.50 Беларускі дом.
20.25 Актуальнае інтэрвію
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.45 Спартовы тэлекур'ер.
22.05 Фільматэка. "Дзяўчына без адрасу".
23.30 Футбол. Чэмпіянат Беларусі. "Лякаматыў-96" (Віцебск) — МПКЦ (Мазыр). Т. 2.
0.20 Навіны.

ОРТ
14.00 Навіны.
14.20 "Горад сабак". Мультсэрыяг
14.45 Марафон-15.
15.00 Зорны час.
15.40 "Элен і хлопцы"
16.05 Джэм.
16.30 "Вакол сьвету"
17.00 Навіны.
17.20 "Новая ахвяра"
18.10 Час пік.
18.35 "Адгадай мэлёдыю
19.00 Прэс-клюб.
19.45 "Дабранач, дзеці!".
20.00 Час.
20.40 "Багз — электронныя жучкі". "Забойства на вясельлі".
21.45 "Да і пасьля..."
22.30 Кубак сьвету "Майстар-ралі 96
22.45 Навіны.
22.55 "Лінія кіно". "Журботная бяз душнасьць".

КАНАЛ "РАСЕЯ"
16.00, 19.00, 23.00 Вестki
16.20 Блёк-нот.
16.35 "Чэленджэрс".
17.05 Залежыць ад цябе.
17.20 Тэлечасопіс "О.Т".
17.30 L-клюб.
18.15 Момант ісьціны.
19.30 "Санта-Барбара". М/ф.
20.30 Хакей. Дзёньнік Кубку сьвету
21.00 Надвор'е на заўтра.
21.05 "На вастрыні нажа". М/ф.
22.00 Тэлескоп.
22.30 Прахалодны сьвет.
23.20 Тавары — поштай.
23.30 Музыка ўсіх пакаленьняў
23.40 "Ня сьпі і глядзі".

САНКТ ПЕЦЯРБУРГ
13.00 Тэрмін адказу — сёньня
13.30 Парады садоўнікам.
13.40, 20.35 Тэлеслужба бясьпекі.
13.55, 16.00, 18.55, 22.10, 23.05 Інфарм ТБ.
14.10 "Першае каханьне".
14.55 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 9
16.10 Міжнародны агляд.
16.35 "Філязофія паводле Філа"
17.00 Стыль жыцьця.
17.05 "Солц".
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.40 Вялікі фэстываль
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне".
20.10 II Міжнародны тэатральны фэстываль імя А.П.Чэхава
20.55 Спартовы агляд
21.05 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 9.
22.20 "Гістарычныя дось[illegible]".

IV КАНАЛ, НТВ
6.00 Анонс.
6.10 Сэрыял для жанчын "Мафія-1"
6.50 М/ф "Замкнёнае кола".
8.25 "Чалавек у масцы".
9.00, 13.00 Сёньня.
9.20 Д/ф "Узгадаем тыя гады. 1971".
10.15 Найлепшыя цыркі сьвету. "[illegible]".
11.15 М/ф "[illegible]".
12.50 Расейскі альбом. Гурт "Апоў"
13.20 "Доктар Вугаль".
13.30 Вынікі.
14.55 Антрыкаты каханьня. Сяргей Куроха
15.30 Легенды Фэміды.
16.00 Музычныя навіны.
16.10 "Брадвэй" нашага дзяцінства". Д/ф.
16.40 Навіны.
17.00 Д/ф "Дзікая прырода. Барацьба за жыцьцё".
17.30 Футбольны клюб.
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
18.35 Герой дня.
19.00 "Праўду не турбавацца". М/ф
20.40 Расейскі альбом. Гурт "Сызны туман".
21.35 Фэстываль міні-сэрыялаў "Амбіс".
22.30 Часінка.
23.20 Сусьветная шахматная Алімпіяда.
23.25 Тэніс: аналітык.

АЎТОРАК, 17

БТ
7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00 Навіны.
8.15 Аўтобок.
8.45 Актуальнае інтэрвію
9.00 ТБ — школе.
9.25 "Дзяжурная аптэка"
10.25 Тураб'ектыў.
15.00 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.40 Мультфільмы.
16.05 ТБ — школе.
16.25 Усё пра ўсё.
16.50 Чарнобыль: праблемы рашэньні.
17.20 Занятні Н.Наважылавай
17.50 Музычны антракт.
18.00 "За чорным собалем". Д/ф
18.15 Будзьце здаровыя
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.00 Рэфэрэндум: шчырая размова
19.35 "Дзяжурная аптэка".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 Хроніка жніва-96.
22.15 М/ф "Па галоўнай вуліцы з аркестрам".
23.45 Тэлевізійны АРТ-клюб.
0.25 Навіны.

ОРТ
11.00 Навіны.
11.10 "Мы і рынак".
11.55 "Рэкет". С. 1.
12.55 "Мікалай Рыбнікаў. Кабета маталі..."
13.35 "Цмок". Мультфільм
14.00 Навіны.
14.20 "Горад сабак".
14.45 Квартэт "Вясёлая кампанія".
14.55 Мультыпроліх.
15.10 Чароўны сьвет, альбо Сінэма
15.40 "Элен і хлопцы".
16.05 ... Да 16 і старэйшым
16.30 "Вакол сьвету".
17.00 Навіны.
17.20 "Новая ахвяра"
18.10 Час пік.
18.35 "Адгадай мэлёдыю
19.00 Тэма.
19.45 "Дабранач, дзеці!".
20.00 Час.
20.40 Фільм "Вышыня".
22.25 Кубак сьвету "Майстар-ралі 96"
22.40 Навіны.
22.50 "Каханьне, падобнае на сон

КАНАЛ "РАСЕЯ"
6.00 Ранішні экспрэс.
6.25 На дарозе на працу
6.35 "Мак і Матлі".
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Весткі.
7.20 Ранішні экспрэс-2.
7.45 Рэтра-шлягер.
8.10 "Дарагая рэдакцыя..."
8.40 "Залатое куранё". М/ф
9.50 Мультфільм
16.20 Блёк-нот.
16.30 "Чэленджэрс".
17.00 Залежыць ад цябе.
17.15 Тэлечасопіс "Здароўе".
17.25 Пецярбурскія сэзоны.
17.55 Надзвычайны канал
18.25 Лідар-прагноз.
19.30 "Санта-Барбара". М/ф.
20.30 Джэнтэльмэн-шоў.
21.00 Надвор'е на заўтра
21.05 Мужчына і жанчына
21.45 Ціхі дом.
22.25 Эх, дарогі!
23.20 Тавары — поштай.
23.30 Музыка ўсіх пакаленьняў.

САНКТ-ПЕЦЯРБУРГ
11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 22.10, 23.35 Інфарм ТБ.
12.10 "Першае каханьне".
13.00 Тэрмін адказу — сёньня
13.30 Парады садоўнікам.
13.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
14.10 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 10.
15.15 Сыняе Сяргей Захараў.
16.10 "Тата, мама і я — спартовая сям'я".
16.35 "Філязофія паводле Філа"
17.00 Стыль жыцьця.
17.05 Дзіцячае ТБ.
17.35 Паказвае ЛОТ
18.40 Вялікі фэстываль
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне"
20.10 Формула згоды.
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 10.
22.25 "Камэнтар да працы [illegible]". М/ф. С. 1.

IV КАНАЛ, НТВ
6.00, 9.00, 13.00 Сёньня.
6.20 "Мафія-1".
7.10 М/ф "Мужчыны"
8.45 Расейскі альбом. Гурт "Сызны туман"
9.20 М/ф "Цудоўныя гады".
9.45 Д/ф "Узгадаем тыя гады. 1972
10.35 М/ф "Праўду не турбавацца".
12.10 "Амбіс"
14.40 "Супрацьдзеяньне". Д/ф.
15.00 Маленькі канцэрт.
15.15 Ю.М.Лотман. Размовы пра расейскую культуру.
16.00 Музычныя навіны.
16.10 "Брадвэй" нашага дзяцінства". Д/ф.
16.40 Навіны.
17.00 Д/ф "Дзікая прырода. Барацьба за жыцьцё".
17.30 Жаночыя гісторыі. МакРоб Уайт.
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
18.35 Герой дня.
19.00 Фільм "Гулька".
20.45 "Доктар Вугаль".
21.35 "Амбіс".
22.30 Часінка.
23.20 Сусьветная шахматная Алімпіяда.
23.25 Вынікі.
23.55 Мультманія. "Фэй Чарэвіч".

СЕРАДА, 18

БТ
7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00 Навіны.
8.15 "Я пакіну дзецям усё цалкам". М/ф
9.00 ТБ — школе.
9.20 "Дзяжурная аптэка".
10.20 Відзьма-нявідзьма.
15.00 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.40 Мультфільмы.
16.15 Канцэртны сэзон
17.15 Коэда.
17.35 Музычны антрак
17.45 Творцы.
18.25 Эканамікс
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.00 Рэфэрэндум: шчырая размова
19.35 "Дзяжурная аптэка".
20.35 "Хто і эта?"
20.40 Калыханка
21.00 Панарама.
21.55 Аўта-парк.
22.15 М/ф "Артыстка з Грыбава". С. 1
23.25 Супэргол.
24.00 Навіны.
0.15 Каралеўскае паляваньне.

ОРТ
11.00 Навіны.
11.10 "Кантакт".
11.55 "Рэкет".
13.00 "Вадзім Сьпірыдонаў. Каб памяталі..."
13.40 "На лецішчы". Мультфільм
14.00 Навіны.
14.20 "Горад сабак
14.45 Кактус і К°.
14.55 До-мі-соль.
15.10 Покліч джунгляў.
15.40 "Элен і хлопцы"
16.05 "Тэт-а-тэт".
16.30 "Вакол сьвету
17.00 Навіны.
17.20 "Новая ахвяра
18.10 Час пік.
18.35 "Адгадай мэлёдыю".
19.00 "Парыскія таямніцы Эльдара Разанова".
19.45 "Дабранач, дзеці!".
20.00 Час.
20.40 Фільм "Чырвоны намёт".
23.25 Кубак сьвету "Майстар-ралі-96".
23.40 Навіны.

КАНАЛ "РАСЕЯ"
6.00 Ранішні экспрэс.
6.25 На дарозе на працу
6.35 "Мак і Матлі".
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Весткі.
7.20 Ранішні экспрэс-2.
7.50 У сьвеце капіталу.
8.00 Рэтра-шлягер.
8.30 "Дарагая рэдакцыя..."
8.55, 10.20 "Санта-Барбара". М/ф
9.50 Тавары — поштай.
16.20 Блёк-нот.
16.30 "Чэленджэрс".
17.00 Залежыць ад цябе.
17.15 Тэлечасопіс "Здароўе".
17.25 Даміно Міхаіла Баярскага.
17.55 Суайчыньнікі.
18.25 Губэрскія выбары-96.
19.30 "Санта-Барбара". М/ф
20.30 Мястэчка.
21.05 Надвор'е на заўтра
21.10 Фільм "Ніягара".
22.45 Рок-тайм.
23.20 Тавары — поштай.
23.30 Музыка ўсіх пакаленьняў
23.40 "Хто на што здольны"
23.55 "Ня сьпі і глядзі".

САНКТ-ПЕЦЯРБУРГ
11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 22.20, 23.35 Інфарм ТБ.
12.10 "Першае каханьне".
13.00 Тэрмін адказу — сёньня
13.30 Парады садоўнікам.
13.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
14.10 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 11
15.25 Тэлекампакт.
16.10 Асабістая справа.
16.35 "Філязофія паводле Філа".
17.00 Стыль жыцьця.
17.05 "Солц".
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне".
20.10 Аркестар "Клясыка" у Амэрыцы.
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 11.
22.35 "Камэнтар да працы [illegible]". М/ф. С. 2.

IV КАНАЛ, НТВ
6.00, 9.00, 13.00 Сёньня.
6.20 "Мафія-2". Сэрыял.
7.10 М/ф "Лінія [illegible]".
8.45 Гурт "Акварыум".
9.20 М/ф "Цудоўныя гады".
9.40 Д/ф "Узгадаем тыя гады. 1973".
10.30 М/ф "Гулька".
12.10 Фэстываль міні-сэрыялаў. "Амбіс".
14.00 Намецкая мова.
14.30 Спявае для вас.
14.40 Жыцьцё ва ўзнагароду.
15.10 "Маскоўскі Крэмль. Дзевяць стагодзьдзяў". Д/ф.
16.00 Музычныя навіны.
16.10 "Брадвэй" нашага дзяцінства". Д/ф.
16.40 Навіны.
17.00 Д/ф "Дзікая прырода. Барацьба за жыцьцё".
17.30 Жаночыя гісторыі. "Яе першы мужчына".
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня.
18.35 Герой дня.
19.00 Фільм "Злодзеі ў законе".
20.35 Расейскі альбом. Гурт "Серагі"
21.35 "Угода Раймана".
22.30 Часінка.
23.20 Сусьветная шахматная Алімпіяда.
23.25 Тэкое спартовае жыцьцё.
23.55 Ківарня "Абламаў"

ЧАЦЬВЕР, 19

БТ
7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст
8.00 Навіны.
8.15 Аўта-парк.
8.30 "Падзеі культурнага жыцьця
8.55 "Дзяжурная аптэка".
9.55 Каралеўскае паляваньне
15.00 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.45 ТБ — школе.
16.15 Радавод.
16.45 Кантрасьць.
17.15 Занятні Н.Наважылавай
17.45 Музычны антракт.
17.55 "Ты даруй, мая каханая...
18.25 Эканамікст.
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.00 Рэфэрэндум: шчырая размова.
19.35 "Дзяжурная аптэка".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама.
21.55 Музычны антракт.
22.10 "Артыстка з Грыбава". С.
23.15 "Крок".
0.15 Навіны.

ОРТ
8.00 Навіны.
8.15 "Новая ахвяра".
9.00 "Парыскія таямніцы Эльдара Разанова".
9.40 "Клюб падарожнікаў".
10.25 "Казка ў казцы". Мультфільм.
10.40 Смак.
11.00 Навіны.
11.55 "Рэкет".
12.50 "Нясьпешна і падрабязна..."
13.30 "Айбаліць і Бармалей". "Таёжная казка". Мультфільмы.
14.00 Навіны.
14.20 "Горад сабак"
14.45 Лега-го!
15.10 Тын-Тонік.
15.40 "Элен і хлопцы".
16.05 Рок-занятак.
16.30 "Вакол сьвету".
17.00 Навіны.
17.20 "Новая ахвяра".
18.05 Час пік.
18.30 "Грай, гармонік любы!".
19.00 "Адзін на адзін".
19.45 "Дабранач, дзеці!"
20.00 Час.
20.40 "Хто рызыкуе — перамагае". М/ф.
23.00 Кубак сьвету "Майстар-ралі-96".
23.15 Навіны.
23.25 "Абоз".

КАНАЛ "РАСЕЯ"
6.00 Ранішні экспрэс.
6.25 На дарозе на працу
6.35 "Мак і Матлі".
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Весткі.
7.20 Ранішні экспрэс-2.
7.50 У сьвеце капіталу.
8.00 Рэтра-шлягер.
8.30 "Дарагая рэдакцыя..."
8.55 "Санта-Барбара". М/ф
9.50 Тавары — поштай.
10.20 Фільм "Труфальдзіна з Бергама". С. 1.
16.20 Блёк-нот.
16.30 "Чэленджэрс".
17.00 Залежыць ад цябе
17.15 Экспа-весьнік
17.30 Ваша права.
18.00 Новае пятае кола.
18.40 "Цёмная" для В.Зоркіна
19.30 "Санта-Барбара". М/ф.
20.25 Лята-мільён.
20.40 Раз на тыдзень.
21.10 Надвор'е на заўтра.
21.15 "Месяц-44". М/ф.
23.20 Тавары — поштай.
23.30 Музыка ўсіх пакаленьняў
23.40 "Хто на што варты".
23.55 Гукавая дарожка.

САНКТ-ПЕЦЯРБУРГ
11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 22.15, 23.50 Інфарм ТБ.
12.10 "Першае каханьне".
13.00 Тэрмін адказу — сёньня
13.30 Парады садоўнікам.
13.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
14.10 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 12.
15.20 II Міжнародны тэатральны фэстываль імя А.Чэхава.
15.45 Мультфільмы.
16.10 Парадоксы гісторыі.
16.35 "Філязофія паводле Філа
17.00 Стыль жыцьця.
17.05 "Дзівім [illegible]"
17.35 "Паказвае ЛОТ".
18.40 Вялікі фэстываль
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне".
20.10 "Асабістая справа".
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 12.
22.30 Канцэрт для Антаніны Шуранавай.
23.10 "Тэлекамтакт"

IV КАНАЛ, НТВ
6.00, 9.00, 13.00 Сёньня
6.20 "Мафія-2". Сэрыял.
7.10 "Гаманец ці жыцьцё". М/ф
9.20 М/ф "Чароўныя гады".
9.45 Д/ф "Узгадаем тыя гады. 1974"
10.40 "Злодзеі ў законе".
12.10 "Угода Раймана".
14.40 "Абстракцыя ў фарбах". Д/ф.
15.00 Маленькі канцэрт.
15.20 Ю.М.Лотман. Размовы пра расейскую культуру.
16.00 Музычныя навіны.
16.10 "Брадвэй" нашага дзяцінства". Д/ф
16.40 Навіны.
17.00 Д/ф "Дзікая прырода. Барацьба за жыцьцё".
17.30 Жаночыя гісторыі. "Яе першы мужчына".
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня
18.35 Герой дня
19.00 М/ф "[illegible]".
20.40 "Доктар Вугаль".
21.35 "Угода Раймана"
22.30 Часінка.
23.20 Сусьветная шахматная Алімпіяда.
23.25 Кіно не для ўсіх. "[illegible]".

ПЯТНІЦА, 20

БТ
7.30 Ранішні кактэйль.
7.50 Эканамікст.
8.00 Навіны.
8.15 "Сьвята натхненьня". Ф.
8.45 Мультфільм
9.00 ТБ — школе.
9.30 "Дзяжурная аптэка".
15.00 Навіны.
15.15 "Фліпэр".
15.40 Мультфільмы.
16.15 Творцы.
16.45 Шанц.
17.15 "Крок".
17.45 Музычны антракт.
17.55 Міжнародны кур'ер
18.25 Эканамікст
18.35 MTV.
18.50 Навіны.
19.00 Рэфэрэндум: шчырая размова.
19.35 "Дзяжурная аптэка".
20.40 Калыханка.
21.00 Панарама
21.55 Музычны антракт.
22.05 М/ф "Жнівень. [illegible]"
23.25 "12, ці Начное [illegible]"
23.45 Акалада.
0.15 Навіны

ОРТ
8.00 Навіны.
8.15 "Новая ахвяра".
9.10 "Сэм касам".
9.50 Айчынныя паданьні. М.Бэлнос.
10.25 "Пакуль усе дома".
11.00 Навіны.
11.10 Ад пятніцы да пятніцы
11.55 "Рэкет".
14.00 Навіны.
14.20 "Горад сабак".
14.45 "Першыя крокі".
14.55 "Узыходжаньне".
15.40 "Элен і хлопцы".
16.05 "Вішнёвы сад".
16.30 "Вакол сьвету"
17.00 Навіны.
17.20 "Новая ахвяра".
18.15 Чалавек і закон.
18.45 "Поле цудаў".
19.45 "Дабранач, дзеці!"
20.00 Час.
20.40 Фільм "Забойства, туман і прывіды".
22.25 Погляд.
23.10 Кубак сьвету "Майстар-ралі-96".
23.25 Навіны.
23.35 Тэніс. Кубак Дэвіса.

КАНАЛ "РАСЕЯ"
6.00 Ранішні экспрэс.
6.25 На дарозе на працу.
6.35 "Мак і Матлі".
7.00, 10.00, 16.00, 19.00, 23.00 Весткі.
7.20 Ранішні экспрэс-2.
7.50 У сьвеце капіталу.
8.00 Рэтра-шлягер.
8.30 "Дарагая рэдакцыя..."
8.55 "Санта-Барбара". М/ф
9.50 Тавары — поштай.
10.20 Гандлёвы дом.
10.35 "Труфальдзіна з Бергама". С. 2
16.20 Блёк-нот.
16.35 "Чэленджэрс".
17.00 Імпэрыя гульняў.
17.50 Тэхнадром імя І.Кулібіна.
18.00 Варыянты.
18.30 Бясконцае падарожжа.
19.30 "Санта-Барбара". М/ф.
20.30 Сам сабе рэжысэр.
21.05 Надвор'е на заўтра.
21.10 "Стралок". М/ф.
23.20 Тавары — поштай.
23.30 Музыка ўсіх пакаленьняў
23.45 Начное рандэву.

САНКТ-ПЕЦЯРБУРГ
11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 22.20, 0.45 Інфарм ТБ.
12.10 "Першае каханьне".
13.00 Тэрмін адказу — сёньня
13.30 Парады садоўнікам.
13.40, 20.40 Тэлеслужба бясьпекі.
14.10 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 13.
15.25 Аркестар "Клясыка" ў Амэрыцы.
16.10 "Наўздагад".
16.35 "Філязофія паводле Філа"
17.00 Стыль жыцьця.
17.05 "Солц"
17.35 Паказвае ЛОТ
18.40 Вялікі фэстываль
19.15 Спорт.
19.20 "Першае каханьне"
20.10 "[illegible]".
20.55 Спартовы агляд.
21.05 "Жыцьцё Кліма Самгіна". С. 13.
22.35 [illegible]
23.05 "[illegible]". М/ф.

IV КАНАЛ, НТВ
6.00, 9.00, 13.00 Сёньня.
6.20 "Мафія-2".
7.05 М/ф "[illegible]".
8.40 Расейскі альбом. Гурт "Серагі"
9.20 М/ф "Чароўныя гады"
9.45 Д/ф "Узгадаем тыя гады. 1975"
10.35 М/ф "[illegible]"
12.10 "Угода Раймана"
14.40 [illegible]. Д/ф.
15.10 [illegible]
16.00 Музычныя навіны.
16.10 "Брадвэй" нашага дзяцінства". Д/ф
16.40 Навіны.
17.00 Д/ф "Дзікая прырода. Барацьба за жыцьцё".
17.30 Футбольны клюб
18.00, 21.00, 23.00 Сёньня
18.35 Герой дня
19.00 [illegible]
20.35 "Доктар Вугаль".
21.35 "Угода Раймана"
22.30 Часінка
23.20 Сусьветная шахматная Алімпіяда.
23.25 М/ф "Забіць Вэндзі"
1.10 Эратычныя шоў сьвету

СУБОТА, 21

БТ
8.00 Навіны.
8.15 "Сугучча".
8.35 Слова мітрапаліта Філарэта.
8.50 Здароўе.
9.20 Заняткі Н.Наважылавай.
9.50 Усё пра ўсё.
10.15 "Ералаш".
10.35 Мультфільмы
11.05 "Ківач".
12.00 Сьвет прыроды і захапленьняў
12.45 А.Талстой. "Крах".
13.40 Каляж.
14.10 "Эўрапейская два шатка MTV"
14.55 "Сусьвет".
15.45 "Запрашаем на вячоркі".
16.20 "Атланта-96".
17.05 "Час аркестру".
17.55 Цэлерэн.
18.25 "Таямніца вілы "Грэта". М/ф.
20.05 Сьвет коміксаў.
20.40 Калыханка.
21.00 Навіны.
21.40 Музычны антракт.
21.55 М/ф "Цягнік у Галівуд".
23.30 Відзьма-нявідзьма.
0.30 Цёмныя вакол.

ОРТ
7.00 "Ералаш".
7.20 Фільм "Шукар".
8.40 Хатняя бібліятэка.
9.00 Навіны.
9.15 Слова пастыра.
9.30 "Не плачце!".
10.00 Ранішняя пошта
10.35 Смак.
10.55 "Вяртаньне Трацькоўк"
11.30 Пад знакам "пі".
12.00 Фільм "Чаромушкі".
13.30 "Вакно ў Эўропу".
14.00 Навіны.
14.20 Сэрыял "Вяртаньне на востраў скарбаў".
15.15 У сьвеце жывёлаў.
15.55 Футбол. Чэмпіянат Расеі.
17.55 Фільм "Расейскае поле".
19.45 "Дабранач, дзеці!".
20.00 Час.
20.40 "Віетнам. Да запатрабаваньня".
21.40 Аўтарская праграма
22.20 "Брэйн рынг".
23.05 Кубак сьвету "Майстар-ралі-96".
23.25 Калекцыя Першага каналу

КАНАЛ "РАСЕЯ"
7.00 Занятак вядзе пісьменьнік
7.45 "Маўглі".
8.05 "Мак і Матлі".
8.30 Паводле вашых лістоў.
8.55 "Палац Вялікага князя Уладзіміра Аляксандравіча". Д/ф.
9.15 Тавары — поштай.
9.30 Тэлесэ. "Адэскія апавяданьні".
10.00 Весткі аб адзінаццатай.
10.15 Экспартлес.
10.30 Добрае раніцы.
10.55 Доктара выклікалі?
11.25 Ананімныя суразмоўцы.
11.50 Мультфільм.
12.00 "Пані Расея — боская чэмпіёнат".
12.25 Прасьцей за простае.
13.00, 19.00, 23.55 Весткі.
13.20 "Грахі". Тэлесэрыял
14.10 Нікога, акрамя...
14.25 Дэ факта.
14.50 У сьвеце жывёлаў.
15.20 Свая гульня.
15.45 "Скэтч".
16.40 Анатомія падзеяў.
17.05 Старая кватэра
18.00 "Каралева Марго". С. 5.
19.35 Суботні вечар зь Нінай Ананіяшвілі.
21.00 Надвор'е на заўтра
21.05 Падвойны партрэт.
22.00 "Невінаваты". М/ф.
0.10 Праграма "А".

САНКТ-ПЕЦЯРБУРГ
9.10 Стыль жыцьця.
9.25 "По радзіме сякера.
9.55, 11.55, 13.55, 15.55, 18.55 Інфарм ТБ.
10.10 "Гонар мае".
10.40 Непазнанае.
11.10 Ток-шоў "Наўздагад".
11.40 Жарсьці-мардасьці.
12.10 "Бацькі і дзеці". М/ф
13.30 Мультфільм
14.10 Пазнай Расею.
14.25 Мультфільм.
14.45 Тэатральная праванцыя.
15.10 Спартовы агляд.
15.25 Парадоксы гісторыі.
16.10 Анталёгія касьцюма [illegible].
16.35 Дзіцячае ТБ. "Казка за казкай".
17.05 Хіт-парад "Пахуліганім".
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.40 Вялікі фэстываль.
19.20 "Любоў пад пытаньнем". М/ф
20.55 Сьвецкая хроніка
21.10 Блефклюб.
21.50 Круглы аварот.
22.05 Хакей. Чэмпіянат МХЛ
22.45 "Парад парадаў".

IV КАНАЛ, НТВ
6.00 Сёньня.
6.20 М/ф "Чароўныя гады".
6.45 "Мафія-2"
7.35 М/ф "Змяю перавесьці зямлю".
10.10 Д/ф "Узгадаем тыя гады. 1976".
11.05 "Сямера сьмелых". М/ф.
12.35 "Угода Раймана".
13.50 Навіны.
14.00 Аўтагонкі ў клясе "Формула-1". Чэмпіянат сьвету. Гран-пры Партугаліі. Кваліфікацыя.
15.05 Адзін дзень з Ю.Лужковым
15.30 Крок з кота.
16.00 Навіны кіно.
16.20 "На старонках ... Шарманшчык".
17.00 "Горад".
17.30 Дог-шоў. "Я і мой сабака".
18.00, 21.00 Сёньня.
18.30 "Салодкая пастка. Зваблівае на жаньне". Д/ф.
19.00 "Угода Раймана".
20.00 Надоечы.
20.45 Лялькі.
21.35 Фільм "Чалавек зямры"
23.15 Трэцяе вока.
24.00 Сусьветная шахматная Алімпіяда.
0.05 Начны канал. "Плэйбой".

НЯДЗЕЛЯ, 22

БТ
8.00 "Таямніца Карпацкага замка". М/ф.
9.15 "Конан".
9.40 Найлепшыя хіты MTV
10.10 Вяршыня сьвету.
10.30 "Уся рэч у капелюшы
11.00 Арсэнал.
11.30 "Усё нармальна, мама!"
12.00 Тураб'ектыў.
12.20 "Цыркі сьвету".
13.35 Студыя "Вакно
13.50 Мост.
14.15 "Тэлевізійны Дом кіно".
15.00 "Вайна ў паветры".
15.30 Вяршыня сьвету.
15.50 "Залатыя ключы".
16.20 "Трыюмф чалавечага духу
17.10 Аўтобок.
17.40 М/ф "Пад паўночным зьзяньнем"
19.40 Калыханка.
20.00 Рэзананс.
20.50 Спартовы тэлекур'ер.
20.55 Навіны-ТБ.
21.10 Ток-шоў "Карамболь".
21.45 Фільм "І кацяць воды рака".
23.55 Аксамітавы сэзон.
0.25 Тэніс. Чэмпіянат Беларусі.

ОРТ
7.00 Фільм "Ах уж гэтая Наста!".
8.15 "Царэўна-жабка". Мультфільм.
9.00 Навіны.
9.15 "Недарэчныя нататкі" Д.Крылова
9.30 Пакуль усе дома.
10.10 Ранішняя зорка.
11.00 "Служу Расеі!".
11.30 "Грай, гармонік любы!".
12.00 "Губэрскія падрабязнасьці".
12.30 "Падводная адысэя каманды Кусто".
13.25 Сьмехапанарама.
14.00 Навіны.
14.20 Зоркі Вялікага Тэатра ў Гасьцінным двары.
15.10 Клюб падарожнікаў.
15.55 Неяк раз.
16.05 Мультфэерверк
16.50 "Ералаш".
17.20 "Шчасьлівы выпадак
18.10 Песьня-96.
19.00 Час.
19.40 КВЗ-96.
21.45 Футбольны агляд.
22.15 Кубак сьвету "Майстар-ралі 96
22.30 Навіны.
22.40 Тэніс. Кубак Дэвіса

КАНАЛ "РАСЕЯ"
7.00 Занятак вядзе пісьменьнік.
7.35 "Маўглі".
7.55 Спартлято.
8.05 "Мак і Матлі".
8.30 Пілігрым.
9.00 Вуснамі немаўляці
9.30 Прысяга.
10.00 Весткі аб адзінаццатай
10.15 Расейскае лята.
10.55 Прыз групы "Саві".
11.00 Чалавек на Зямлі
11.25 Кнігарня.
11.55 Футбол бязь межаў.
12.25 Прасьцей за простае.
13.00, 23.45 Весткі.
13.20 "Шостае пачуцьцё".
13.45 Расейскае караоке.
14.10 Нікога, акрамя...
14.25 Жыцьцё маё — манеж.
15.20 Д.Шастаковіч. Лісты да сябра
16.05 Чароўны сьвет Дыснэя.
17.00 Аўтагонкі ў клясе "Формула-1". Чэмпіянат сьвету. Гран-пры Партугаліі.
18.00 "Каралева Марго". С. 6.
19.00 Пострыка.
19.55 Надвор'е на заўтра.
20.00 Аншлаг і К°.
20.55 "Хітрык-22".
21.50 У Кокаль
22.20 Фільм "Пэрсона".
24.00 Рэпарцёр.

САНКТ-ПЕЦЯРБУРГ
9.10 Тата, мама і я — спартовая сям'я.
9.40 Стыль жыцьця.
9.55, 11.55, 13.55, 15.55, 18.55, 20.55 Інфарм ТБ.
10.10 Анікдатым.
10.35 "Вуліца ў Кішынёве".
11.10 Старое тэатра. Андрэй Пятроў.
11.40 Увесь гэты цырк.
12.10 "Чую сабака ля раніці". М/ф.
13.15 VI Міжнародны кінафэстываль "Пасланьне да чалавека"
13.45 Мультфільм.
14.10 Яшчэ адна Расея.
15.10 Фільм-балет "Увасхрашэньне
16.10 Спартовая праграма
16.35 Дзіцячае ТБ. Залаты ключык, "Каданька".
17.35 Паказвае ЛОТ.
18.40 Скарбы Пецярбургу.
19.25 "Злодзеі ў законе". М/ф.
21.10 Ноу-смокінг.
21.55 Міжнародны агляд.
22.25 "Паліндрам".
22.40 Дзень кіно. Сяргей Курохін

IV КАНАЛ, НТВ
6.00 М/ф "Чароўныя гады"
6.25 "Мафія-2".
7.15 М/ф "Рамэо і Джульета на пакупках".
8.45 Д/ф "Узгадаем тыя гады. 1977"
9.40 "Угода Раймана".
10.25 Д/ф "Салодкая пастка. Зваблівае на жаньне".
10.45 М/ф "Чалавек зямры"
12.20 Надоечы.
13.00 Лялькі.
13.50 "Прыгоды Бураціна". Мультфільм.
14.55 "Размовы ў майстэрні". Д/ф.
15.55 Аўтагонкі ў клясе "Формула-1". Чэмпіянат сьвету. Гран-пры Партугаліі.
17.00 "Горад".
17.30 "Сто да аднаго".
18.00 Сёньня.
18.30 "Чалавек у масцы".
19.10 "Зьмены ў цывілізацыі". Энтэр
20.00 Вынікі.
21.10 Фільм "Сірано дэ Бержэрак".
23.45 Найлепшыя шоў і вар'етэ сьвету

16.09 – 22.09

КІНО. МЕНСК

АЎРОРА *(Прытыцкага, 23 тэл. 533-360, 533-361)* Мужчынскі талісман 16-22 16.30, Сваяцкая сувязь 16 22 18.30, 20.30; Для дзяцей Празь церні да зораў (1 сэрыя) 16-18 14.30; Празь церні да зораў (2 сэрыя) 19-20 14.30, Калі вырыць у казку (мультфільм) 21-22 14.30

БЕРАСЬЦЕ *(пр газэта "Праўда", 25, тэл. 728-660 716-888)* Амаль цяжарная 16-19 - 17.30 20.40 20-21 17.30, 22 18.00, 21.00; Плён жарсьці 16 21 16.00, 19.00, 22 – 19.40, Інфармацыйна-забаўляльная праграма 20-21 – 20.30; Для дзяцей: Дыскатэка 22 16.00; Палёт навігатара 16 13 14.30; Гулівэр у краіне Волатаў 20-22 – 14.30.

ВІЛЬНЯ *(Каліноўскага 55 тэл. 655-262)* Патруль часу 16-21 – 14.20 19.00, 22 14.20 (ільготны), 19.00, На зіральнік жарсьці 16-22 16.00, 17.30, 20.30, 22 00; Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Ўсьмешка" 17, 21-22 - 21.00; Танцавальны вечар "Для тых, каму за 30" 20 20.30, Альтэрнатыўная дыскатэка 19 21.00; Кінадыска-шоў для падлеткаў 22 15.00

ДРУЖБА *(Ташкенцкая, 9 тэл 409-013 408-254)* Паварот лёсу 16-17 21 22 17.00 Спакушэньне 16 17 21-22 – 18.50, 20.40; Інфармацыйна-забаўляльная праграма 18-19, 22 з 20.30 да 23.30; Начная інфармацыйна-забаўляльная праграма 20-21 з 22.00 да 5.00; Працуюць бар, більярд, гульнявыя апараты, абмен відэакасэтаў

ЗЬМЕНА *(Даўгабродзкая, 4 тэл. 353 903)* - Гудзонскі ястраб 16-20, 22 16.00, 20.00, 21 16.00; Памерці за... (баявік) 16 20, 22 14.00, 18.00, 21 14.00, Для дзяцей. Чабурашка ідзе ў школу 18, 20 – 10.00; 22 – 12.00.

КАМСАМОЛЕЦ *(Жылуновіча, 39, тэл. 454-194)* Жандар жандармэткі 16 22 16.20 20.40; Паміж анёлам бесам 16-22 12.00, 17.00, 19.00 20.40, Пятая малпа 16-22 15.00; Заля індыйскага фільму: Душа мая (2 сэрыі) 16-22 14.00, 18.00; 16 верасьня перад пачаткам усіх сэансаў будзе дэманстравацца дакумэнтальны фільм "Увага: дым!"; Для дзяцей. У Трыдзявятым царстве 16 18 10.20, 13.00; Гулівэр у краіне Волатаў 19 22 – 11.00.

КАСТРЫЧНІК *(пр Ф.Скарыны, 73, тэл 329-325, 329-429)* Каханьне і магія 16-22 16.00, 17.40 19.20 21.00; Дасканалыя бандыты 16-22 14.00; Макс-шоў (тэл. 232 00 38) 16 22 22.00.

КІЕЎ *(бульвар Шаўчэнкі, тэл 373-270)* – Максымальнае паскарэньне (у галоўнай ролі Чарлі Шын) 17-19, 22 15.00; 21 15.00 (ільготны); Зьвер 17 22 16.50, 18.40, 20.30; Відэапаказ 16 11 10.00, 12.00 14.00, 16.00, 18.00, 20.00; Для дзяцей Вянок прыя 22 – 13.30

МАСКВА *(пр. Машэрава, 13 тэл. 231 448 231-533)* – Сават 16-21 17.40 21.00 22 16.00, 17.40, 21.00; Праз каналізацыю 16-22 – 19.10 Фільм для сямейнага прагляду 22 14.30 (ільготны); Для дзяцей Дыскатэка "Лімпапо" 22 – 12.00.

МІР *(Казлова, 4а тэл 333 771)* На залатым ганку сядзелі... (стэрэа) 16-20 14.30; 21-22 14.30, 16.00, Залатое вока 16-22 13.00 17.00, 21.00; Карыба 16-20 16.00 18.00 20.00, 21 22 18.00 20.00; Шукаецца героі 16-22 – 15.00, 19.00 Інфармацыйна-забаўляльная праграма 20-22 з 20.30 да 23.00

ПАРТЫЗАН *(Талбухіна, 18, тэл 663-526)* – У пожку з ворагам 16 22 – 17.40 21.00 Эйс Вэнтура 16 18 20 22 16.00 19.20 19 16.00 (ільготны) 19.20

ПІЯНЭР *(Энгельса, 20 тэл. 278-945)* Джоні-прыгажунчык 16-17 13.00, 17.00, 18-19 13.30, 17.40 20-22 15.00, 19.10, Чужыя 2 (2 сэрыі) 16-17 14.40, 19.00 18-19 15.10, 19.20 20 22 16.40, Для дзяцей. Прылятаў марсіянін у летнюю ноч 16-17 10.00; Непераможны 16 17 11.40, Ільля Мурамец 18-19 10.00 Выкраданьне чараўніка 18-19 – 11.40; Каляж (зборнік мультфільмаў) 20 22 10.00, Срэбная кудзеля Караліны 20-22 – 11.30, Прыгоды Квэнтына Дорварда, стралка каралеўскае гвардыі 20-22 13.00.

РАДЗІМА *(Лізы Чайкінай, 16 тэл 426-779)* – Спакуса 16 – 15.00 (ільготны), 18.30; 18-22 – 15.00 18.30; Блакітны гром 16 18-19 – 16.40, 20.20; 20-22 16.40; Музычна-забаўляльная відэапраграма 18-19 з 18.00 да 22.00, Музычна-забаўляльная праграма 20-22 з 19.00 да 24.00; Відэазаля: Дажывем да панядзелка (для дзяцей) 18-22 – 16.00, Апошні, хто застаўся жывы 18-22 18.00 Пясчаныя каралі 18-22 – 20.00; У кінатэатры працуе відэабар; Для дзяцей Сьледапыт 18-19 10.30 21 22 13.30.

РАКЕТА *(Рабочы зав., 3, тэл 260-620)* Эмануэль вандруе па сьвеце 16 19 – 17.00, 20.00; 21-22 – 16.30, 19.50; Паліцыянт і дзяўчына 16-19 – 18.40; 21-22 18.10; Відэапаказ 16 18 16.50, 19.00 21-22 15.30 17.40; Для дзяцей: Верная Рука сябра індзейцаў 21-22 – 15.00

САЛЮТ *(пр Ракасоўскага 150а, тэл. 474 167)* – Прынада (трылер), 16-20 – 16.00 19.40; 21-22 14.00 17.40, 21.20; Тупы і яшчэ тупейшы (камэдыя), 16 20 17.50 21.30; 21-22 - 15.50 19.30 Начны танцавальны рух 21 22 - з 21.00 да 6.00.

СУЧАСЬНІК *(Харкаўская 70а тэл 515-563)* Бэстыя ў чорным 16-17, 19 22 19.30 Сны спакусаў 16 17 19 22 16.30, 18.00, 21.10, 18 20-21 – 16.30, 18.00; Інфармацыйна-забаўляльная праграма "Аранжык" 18 20 21 – з 20.00 да 23.00; Для дзяцей: Ледзяная ўнучка 21 – 14.30 Кінг Конг жывы 22 14.30

СЬЦЯГ *(Вялікаморская, 3, тэл. 211-009)* – Чужы 16-17, 20 – 16.00, 21-22 – 12.00 16.00 Ваўчыца 16-17 20 18.00, 21-22 - 14.00, 18.00 Незаконнае уварваньне 16 17, 20 22 – 20.00; Для дзяцей: Залатая антылёпа 21 10.45, Гісторыя пра прынцэсу-пастушку і ейнага вернага каня Фаляда 22 10.30

УДАРНІК *(Жукоўскага, 156, тэл. 259-630)* – У зоне асаблівай увагі 16-22 15.20; Вяртаньне ваўчыцы 16-22 17.10; Рам і Ляхкан (2 сэрыі, Індыя) 16-22 19.00

ЭЛЕКТРОН *(Казінца 117 тэл. 789-563)* Падстаўная асоба 16-22 15.10, 21.00 Дух помсты 16-20 12.00 13.30, 19.20 21-22 13.30, 19.20, Маленькі сьведка (2 сэрыі) 16-22 – 17.00; Для дзяцей: Ералаш (зборнік кіначасопісаў) 21 22 – 12.00.

ВІДЭАСАЛЁН: Сьмяротная небясьпека (баявік, ЗША). Рэжысэр Сі Томас Хаўэл, у ролях Сі Томас Хаўэл Тэры Эн Лін.

Пасьля крутой разборкі паміж італьянскімі і чорнымі мафіёзі паранены чарнаскуры хлопец заблукаў у прыдарожны бар, дзе працуе Джоні Дын. Паміраючы ад ранаў, мурын пакідае на століку сумку з дыямэнтамі на некалькі мільёнаў даляраў. Джоні разам з кельнеркай Бэкі, авалодаўшы каштоўнасьцямі, уцякае і спрабуе прадаць дыямэнты. У парачкі пачынаюцца непрыемнасьці... 16-22 11.00 13.00 15.00, 17.00 19.00

АГ[redacted]НІЯ ВЫДАНЬНІ КАМПАНІІ "Т[redacted]АЛЁГІЯ"

1. Залоска Ю. Вэрсіі: Шлях да храма "idea sui": дзеньнік, дыялёгі эсэ 1995. – 463 с. (на бел. мове)

Зь якой місіяй беларусы прыйшлі ў сьвет, якія каштоўнасьці за сваю гісторыю стварылі; што пасьпелі распавесьці пра сябе сьвету, што яшчэ павінны выказаць і стварыць?. Над гэтымі пытаньнямі у дыялёгах з журналістам, аглядальнікам штотыднёвіка "Літаратура і мастацтва" Юрасём Залоскам разважаюць беларускія палітыкі і пісьменьнікі, філёзафы і навукоўцы, грамадзкія дзеячы. Для шырокага кола чытачоў – 18.000 руб.

2. Picarda Guy. Minsk: A Historical Guide. Менск: гістарычны культурны, бізнэс-гід. – 1994 - 356 с. (на анг. мове).

Адна зь першых кніг на ангельскай мове пра Рэспубліку Беларусь і яе сталіцу. Для замежных наведнікаў краіны, студэнтаў ангельскіх аддзяленьняў ВНУ і ўсіх, хто цікавіцца гісторыяй і сучасным станам Беларусі 12.000 руб

3. "Курапаты": Артыкулы, навуковая справаздача, фотаздымкі / З.Пазьняк, Я.Шмыгалёў, М.Крывальцэвіч, А.Іоў. – 1994. – 184 с. (на бел. і анг. мовах).

Гэты зборнік – дакумэнтальнае сьведчаньне злачынстваў сталінскага рэжыму ў Курапатах паблізу Менску. Курапаты – першае з адкрытых у Беларусі месцаў, дзе зьнішчаліся ахвяры бальшавіцкіх рэпрэсіяў. Выданьне багата ілюстраванае. Для ўсіх, хто цікавіцца гісторыяй Беларусі XX стагодзя. - 10.000 руб.

4. Беларусь. Новая краіна ва Ўсходняй Эўропе / Ул Новік 1994 – 68 с. (на англ., ням., фр. мовах).

Сьціслы нарыс пра гісторыю, дзяржаўны лад, эканоміку і культуру Беларусі Для замежных наведнікаў краіны, нашых суайчыньнікаў, якія наладжваюць справавыя і культурныя кантакты з замежнымі калегамі, а таксама для тых, хто вывучае ангельскую, нямецкую і францускую мовы. 10.000 руб.

5. Грыб М. На гістарычным скрыжаваньні 1996 159 с. (на бел. м.).

У кнізе Старшыні Вярхоўнага Савета Рэспублікі Беларусі XII скліканьня пададзены яго выступленьні на міжнародных і нацыянальных форумах, артыкулы ў перыядычным друку, інтэрвію. Яны прысьвечаны актуальным праблемам дзяржаўнага будаўніцтва, рэфармаваньня эканомікі, замежнай і ўнутранай палітыкі дзяржавы, дзейнасьці парлямэнту, станаўленьня шматпартыйнасьці. Ужо гатовы наклад гэтай кнігі быў арыштаваны афіцыйнымі ўладамі амаль на месяц. Для ўсіх, хто цікавіцца надзённымі пытаньнямі разьвіцьця нашай краіны. – 13.000.

6. Другі міжнародны кангрэс у абарону дэмакратыі і культуры "Незалежная прэса: свабода і адказнасьць": Тэксты. Дакумэнты. Матэрыялы. – 1996. – 549 с. (на бел. і анг. мовах).

Кнігу складаюць матэрыялы арганізаванага Беларускім ПЭН-цэнтрам Другога міжнароднага кангрэсу ў абарону дэмакратыі і культуры, які адбыўся ў Менску 31 жніўня - 4 верасьня 1995 году. Зборнік зьмяшчае выступленьні такіх вядомых дзеячоў культуры Беларусі і замежжа, як Васіль Быкаў, Рыгор Барадулін, Васіль Сёмуха, Генадзь Бураўкін, Вітаўт Кіпель, Алесь Разанаў, Юры Хадыка, Вера Рыч, Уладзімір Арлоў, Норбэрт Рандаў, Віталь Цыганкоў, Сакрат Яновіч, Зора Кіпель Валянцін Грыцкевіч і інш. Для шырокага кола чытачоў – 2000 руб.

СЭРЫЯ "БІБЛІЯТЭКА БЕЛАРУСКАЙ ДЫЯСПАРЫ"

1. Вініцкі А. Матар'ялы да гісторыі беларускай эміграцыі ў Нямеччыне ў 1939 – 1951 гадох. - 1995. - 180 с. (на бел. мове).

Унікальныя дакумэнты, сьведчаньні, факты аб трагічным лёсе соцень тысячаў нашых землякоў, што апынуліся ў гады Другой сусьветнай вайны ў Нямеччыне. Для ўсіх хто цікавіцца гісторыяй беларускага народу. - 15.000 руб.

2. Службоўнік. – 1995 – 380 с. (на бел. мове).

Упершыню ў Беларусі перавыдадзены "Службоўнік" Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы. Зьмяшчае Сьвятую літургію Сьв. Яна Залатавуснага, літургію Сьв. Васіля Вялікага і Сьвятую літургію Раней Асьвечанай Ахвяры Сьв. Рыгора Дваяслова, а таксама Абедніцу, парады да архірэйскіх і Велікодных службаў. Друк кнігі трохкаляровы. Для ўжытку ў Беларускай Праваслаўнай Царкве. - 20.000 руб

3. Беларускі праваслаўны малітоўнік. - 1995. - 137 с. (на бел. м.)

Кніга зьмяшчае больш за семдзесят малітваў, сьпеваў, урыўкаў з Катэхізісу. Дабраславіў на трэцяе выданьне на беларускай мове малітоўніка архіяпіскап Мікалай, Першы Ерарх Беларускай Аўтакефальнай Праваслаўнай Царквы. Для ўжытку ў Беларускай Праваслаўнай Царкве 8000 руб.

ГАРЭЛКА: ЧАГО БАЯЦЦА?

У газэтах часта пішуць пра няякасныя сьпіртовыя напоі, у прыватнасьці, пра гарэлку. Пры гэтым гаворыцца, што кепская гарэлка мае сівушных алеяў, альдэгідаў і інш. болей за норму. Што гэта за рэчывы і як яны ўплываюць на наша здароўе?

Папрокаў у бок сьпіртовой прадукцыі, як айчыннай, гэтак і імпартнай вытворчасьці, сапраўды няма. Больш за тое, спажыўцоў часта палохаюць паведамленьнямі пра магчымыя атручваньні тым напоем. Але інфармацыя не заўсёды сапраўдная.

Спажыўцы павінны ведаць, што крытэр бясьпекі для гарэлкі — паказьнікі наяўнасьці мэтылавага сьпірту й таксічных металаў. Паводле ДАСТу нормы наступныя:

мэтылавы сьпірт	да 0,05%
сьвінец	0,3 мг/дм³
кадм	0,3 мг/дм³
медзь	5,00 мг/дм³

Гарэлка выбракоўваецца з-за павышанай колькасьці альдэгідаў сівушных алеяў. Гэтыя паказьнікі вызначаюць якасныя характарыстыкі прадукту. Калі ў нейкім сьпіртным напоі яны перавышаюць норму (альдэгіды — 8 мг/дм³, а сівушныя алеі — 4 мг/дм³), такі прадукт не павінен допускацца ў продаж як няякасны, аднак пагрозы здароўю жыцьцю спажыўцоў ён ня мае. Прыкладам, у коньяку концэнтрацыя сівушных алеяў у дзесяткі разоў вышэйшая і менавіта яны ствараюць той самы водар, уласьцівы канкрэтнаму гатунку. А каб атрымаць таксічную дозу сівушных алеяў, трэба прыняць такую колькасьць сьпіртнога, якая будзе проста несумяшчальная з жыцьцём. Неабходна памятаць, што алькаголь — высока біялягічна і таксыкалягічна актыўнае рэчыва, і, каб не атруціцца ім, трэба найперш трымацца нормы.

Напрыканцы — некалькі словаў пра імпартныя лікёры, смак якіх незвыклы для многіх нашых спажыўцоў. Рэч у тым, што лікёры вытворчасьці краінаў былога СССР вырабляюцца з натуральнай сыравіны, а імпартныя — на сынтэтычнай аснове: з цукрам, цытрынавай кісьлятой, араматызатарамі, фарбавальнікамі і загушчальнікамі. Але і палохацца гэтага ня варта. Праверкі якасьці імпартных лікёраў паказваюць, што прадукцыя пераважна добраякасная. Пры ейным вырабе выкарыстоўваюцца толькі дазволеныя харчовыя дабаўкі (араматызатары і фарбавальнікі), таксічныя металы — у межах нормы. А канчатковая ейная ацэнка, натуральна, застаецца за спажыўцом

ВІДЭА 12 верасьня 1996 г

БРУДНЫЯ ГРОШЫ (DIRTY MONEY)

ЗША, 1995, 94 хв. Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0 Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Джон Гагарын, у р. Джэйк Джэйкабс Мішэль Мэкніл. Баявік.

КАМПАНЬЁНЫ З ПРЫМУСУ (STUCK WITH EACH OTHER)

ЗША, 1996 89 хв. Маст/кам ацэнка. 3.0/3.5. Узр. абм.. ад 13 гадоў. Рэж Геоэрг Стэнфард Браўн, у р Рычард Крэна, Баба Сьміт Камедыя + баявік

АРЫГІНАЛЬНЫЯ ГАНГСТЭРЫ (ORIGINAL GANGSTAS)

ЗША, 1996, 95 хв. Маст/кам ацэнка. 3.5/4.0 Узр абм ад 16 гадоў. У р Фрэд Ўільямсан, Робэрт Форстэр. Баявік, зборы каля 5 млн.$!

У АРЫЗОНЕ СТРАЛЯЮЦЬ БЯЗ ПРОМАХУ (ARIZONA HEAT)

ЗША, 1995, 87 хв. Маст/кам ацэнка 3.0/3.0 Узр. абм ад 16 гадоў. У р Майкал Паркс, Дэніс Крозьб. Баявік + прыгоды

ГЕРАІЧНАЕ ТРЫЁ 1, 2 (THE EXECUTIONERS 1 2)

Ганконг, 1996, 87+97 хв Маст/кам ацэнка: 3.5/4.0 Узр. абм ад 16 гадоў. Рэж. Джоні То і Сі Тунг, у р. Аніта Муі Мішэль Ён. Супэрбаявік

НА ІГОЛЦЫ (TRAINSPOTTING)

Англія, 1996 89 хв. Маст/кам ацэнка. 4.5/4.0. Узр абм ад 16 гадоў. Рэж. Дэні Бойл, у р Джоні Лі Мілер, Эван МакГрэгар. Супэртрылер, зборы больш за 10 млн $!

УНУТРЫ (INSIDE)

ЗША, 1996, 94 хв. Маст/кам ацэнка: 3.5/3.5. Узр. абм.: ад 16 гадоў. Рэж. Артур Пэн, у р. Эрык Штольц, Луіс Госэт. Турэмны трылер

ДЖОНІ 100 ПЭСА (JOHNNY 100 PESOS)

ЗША, 1996, 100 хв. Маст/кам ацэнка 3.5/4.0 Узр. абм.. ад 16 гадоў. Рэж. Густава Марына, у р. Арманда Араіза Патрыцыі Рывэра. Баявік.

МУЖ І ЖОНКА ХАРТ ПРЫВАТНЫЯ ДЭТЭКТЫВЫ (TILL DEATH TO US HEART)

США 1996, 90 хв. Маст/кам ацэнка 3.5/4.0. Узр. абм.. ад 3 гадоў. Рэж. Том Манкевіч, у р. Робэрт Вагнэр Стэфані Паўэрс. Камэдыя

АБСАЛЮТНАЯ СІЛА (TOTAL FORCE)

ЗША 1996, 90 хв Маст/кам ацэнка: 3.0/4.0. Узр. абм.. ад 16 гадоў. Рэж. Стывэн Каман у р. Тымаці Ботамс, Фрэнк Сталёнэ, Рычард Лінч. Супэрбаявік

ГАНЧАКІ 2 (BLOODHOUNDS 2)

ЗША, 1996, 89 хв. Маст/кам ацэнка 2.5/4.0. Узр. абм.. ад 16 гадоў. Рэж. Сьцюарт Купэр, у р. Корбін Бэрнсэн, Ніа Піплз. Баявік

ГОЦІ (GOTTI)

ЗША, 1996, 118 хв. Маст/кам ацэнка: 4.0/4.0. Узр. абм ад 16 гадоў. Рэж. Робэрт Хармэн, у р. Арманд Асантэ, Уільям Фарсайт, Энтані Куін. Гангстэрскі баявік

МАЙКЛ ДЖОРДАН: УСЁ ВЫШЭЙ І ВЫШЭЙ (MICHAEL JORDAN ABOVE & BEYOND)

54 хв. Спорт + дакумэнт

НЯБАЧНАЯ МАМА (INVISIBLE MOM)

ЗША, 1996, 87 хв. Маст/кам ацэнка: 2.5/3.5. Узр. абм. ад 16 гадоў. Рэж. Фрэд Рэй, у р. Дзі Ўолес Стоўн, Стэнлі Сівэнс. Камэдыя

ВЕЧАРЫНКА ВУПЫРАЎ (MONSTER MASH)

ЗША, 1996, 83 хв. Маст/кам ацэнка. 3.5/4.0 Узр. абм.. ад 16 гадоў. Рэж. Джоэл Коэн, у р. Кэндэс Кэмэран, Сара Дуглас. Камэдыя+жах

ГЕРКУЛЕС І АМАЗОНКА (HERCULES AND THE AMAZON WOMAN)

ЗША 1996 88 хв. Маст/кам ацэнка 3.0/4.0 Узр абм. ад 13 гадоў. Рэж. Сэм Рэймі у р. Кэвін Сорба Энтан Куін. Фантастыка.

ГАМБІ (GAMBY)

1995, 86 хв. Новы паўнамэтражны мультфільм.

ЗЯМЛЯ ДА ПАЧАТКУ ЧАСОЎ-4 (LAND BEFORE TIME 4)

1996 74 хв. Новы мультфільм

АЛЯДЫН-3 АЛЯДЫН І КАРОЛЬ ЗЛОДЗЕЯЎ (ALADDIN AND THE KING OF THIEVES)

ЗША, 1996, 80 хв. Маст/кам ацэнка: 4.0/4.5 Узр. абм. можна ўсім. Новы мультфільм студыі Ўолта Дыснэя!

САКРЭТНЫЯ МАТЭРЫЯЛЫ 33, 34 (THE X FILES)

ЗША, 1996 180 хв. Маст/кам ацэнка. 3.0/4.0 Узр. абм.. ад 16 гадоў. У р. Дэвід Духоўны, Гіліян Андэрса. Фантастыка + баявік.

САМАЕ СЬВЕЖАЕ ЗЬ ВІДЭАХІТОЎ

VIDEO+

Адрэсы пунктаў пракату відэакасэтаў:
пр. Ракасоўскага, 11а вул Пляханава, 42; пр. Партызанскі, 117; вул. Багдановіча 147; вул. В.Харужай, 18

Вы і сэкс

Калі Вы згодны з прыведзенымі меркаваньнямі, то пастаўце знак "+", калі не — то знак "–".

1. Асобы супрацьлеглага полу цэняць мяне вышэй тады, калі толькі бегла знаёмыя са мной.

2. У сэксе без каханьня няма нічога прыемнага.

3. Для сэксуальнага ўзбуджэньня мне патрэбны адаведныя ўмовы.

4. Я задаволены(-ая) сваім сэксуальным жыцьцем.

5. Цнота — самае вялікае багацьце дзяўчыны.

6. Думкі пра сэкс мяне наведваюць вельмі рэдка.

7. Мне бывае цяжка стрымліваць свае сэксуальныя пачуцьці.

8. Я атрымліваю асалоду ад дакрананьня да пэўных частак цела.

9. Я трымаюся ўбаку ад сэксуальнага жыцьця.

10. Дзеля таго, каб атрымаць асалоду ў сэксе, зусім ня трэба кахаць партнэра.

11. Мне не падабаюцца твары людзей супрацьлеглага полу.

12. Для мяне ніколі не было праблемай уступіць у сэксуальныя зносіны.

13. Усё, зьвязанае з сэксам, для мяне непрыемна.

14. Адчуваю, што ў маім сэксуальным жыцьці чагосьці нестае.

15. Мае ўласныя сэксуальныя паводзіны ніколі не выклікалі ў мяне праблемаў.

16. Я адчуваю пэўную незадаволенасьць у шлюбе.

17. У мяне было ня так шмат партнэраў.

18. Калі атрымаецца так, што я у мужа (жонкі) ня першы, мяне гэта не будзе турбаваць.

19. Каб мяне сэксуальна ўзбудзіць, трэба зусім мала.

20. Уплыў бацькоў стрымлівае маё сэксуальнае самавыяўленьне.

21. Думкі пра сэкс турбуюць мяне болей, чым варта было б.

22. Я думаю пра сэкс амаль кожны дзень.

23. З сэксам трэба пачакаць да уступленьня ў шлюб.

24. Я лёгка ўзбуджаюся сэксуальна.

25. Думкі пра ўдзел у оргіі выклікаюць у мяне адмоўную рэакцыю.

26. Да шлюбу лепш ня вельмі захапляцца сэксам.

27. Мне асабліва узбуджае думка пра сэксуальнага партнэра іншае расы.

28. Я з задавальненьнем разглядаю эратычныя малюнкі.

29. Цнота прынесла(-ла) мне шмат турботаў.

30. Я адчуваю, як эратычныя пераживаньні перамагаюць мяне.

31. Мне падабаецца надзейнасьць у адносінах.

32. Усё, зьвязанае з сэксам, для мяне цяжка й праблематычна.

33. Мне не цікава бачыць іншых людзей аголеным.

34. Жанчына можа быць сэксуальна агрэсіўнай.

35. Мне не падабаюцца жарты на сэксуальныя тэмы.

36. Я лічу, што асалоду трэба атрымліваць там, дзе толькі магчыма.

37. Маладыя людзі павінныя мець магчымасьць гуляць вечарамі без кантролю.

38. Я пастрабую засьцерагчы сваіх дзяцей ад судакрананьня з сэксам.

39. У мяне адначасова бывае болей як адну любоўную сувязь.

40. Калі чалавек дастаткова дарослы, каб разумець, што ён робіць, у сэксуальных зносінах няма нічога кепскага.

41. Я з задавальненьнем разглядаю фотаздымкі аголенай натуры.

42. Калі б у мяне была магчымасьць непрыкметна назіраць за закаханымі, я б абавязкова ёй скарыстаўся(-лася).

43. Парнаграфічная літаратура для большасьці даступная.

44. Трэба афіцыйна дазволіць прастытуцыю.

45. Жанчына павінна мець права самастойна вырашаць усё, што датычыцца спаронаў (абортаў).

46. У тэпеперацачах недапушчальныя амаральныя тэмы.

47. У юнацтве мне давялося перажыць непрыемны сэксуальны вопыт.

48. Трэба адмяніць цэнзуру на парнаграфічныя тэмы ў кіно і тэатры.

49. Найвялікшая асалода для мяне у жыцьці — гэта сэкс.

50. Сэксуальная свабода па ражае нашай цывілізацыі.

51. Сталая вернасьць аднаму партнэру на працягу ўсяго жыцьця — вялікае глупства.

52. Цікавасьць да сэксу, такая вялікая у наш час, шмат у чым штучна выклікаецца фільмамі, тэлебачаньнем, рэклямай.

53. Я б зь цікавасьцю паназіраў(-ла), як мой партнэр (парнэрка) фліртуе зь некім яшчэ.

54. Я б падтрымаў(-ла) праект, які дазваляе мнагажэнства.

55. Калі чалавек і мае магчымасьць рэгулярных інтымных адносінаў, мастурбацыя усё ж прачануе яму асьвяжальную разнастайнасьць.

56. Я б хацеў(-ла) штовечар сустракацца з новым партнэрам.

57. Мне падабаюцца доўгія і разнастайныя прэлюдыі перад блізкасьцю.

58. Сэкс з замежнікам больш прываблівы.

59. Рэдка што ў маім жыцьці бывае горшым за сэкс.

60. Мой партнэр цалкам задавальняе мае патрэбы ў інтымным жыцьці.

61. Сэкс ня вельмі значны у маім жыцьці.

62. Для мяне зусім ня цяжка сказаць партнэру (партнэрцы), што мне падабаецца ці не падабаецца ў яго сэксуальным жыцьці.

63. Я б хацеў(-ла), каб мой партнэр (партнэрка) быў больш дасьведчаны і ставіўся да каханьня як да паўнавартаснага мастацтва.

64. Падчас інтымных адносінаў у мяне узьнікае жаданьне зрабіць балюча майму партнэру (партнэрцы).

65. Ніхто яшчэ ня змог цалкам задаволіць мяне ў сэксе.

66. Я адчуваю сябе меншым знаўцам у галіне сэксу, чым мой партнэр(-ка).

67. Думкі пра групавы сэкс выклікаюць у мяне дзіўныя адчуваньні.

68. Думкі пра "сэксуальнае эксперымэнтаваньне" турбуюць мяне.

69. Я баюся сэксуальных зносінаў.

70. Аголеная фігура супрацьлеглага полу мне эстэтычна непрыемная.

71. Мне не падабаецца, калі ў кампаніі, дзе ёсьць і мужчыны й жанчыны, ужываюцца лаянкавыя словы з сэксуальнай афарбоўкай.

72. Думка пра абмен жанчынамі падаецца мне пошлай.

73. Думаю, што мой пол у каханьні больш самастойны, чым супрацьлеглы.

74. Асобныя любоўныя дзеяньні падаюцца мне недапушчальнымі.

75. Ці кажам натуральна, што у сэксе павінна дамінаваць воля мужчыны.

76. Калі Вас запросяць на прагляд парнаграфічнага фільму, Вы: а) згадзіцеся; б) адмовіцеся?

77. Калі Вам прапануюць прачытаць парнаграфічны раман, то Вы: а) возьмеце; б) адмовіцеся.

78. Калі Вас запросяць удзельнічаць у оргіі, то Вы: а) згадзіцеся; б) адмовіцеся.

79. Найбольш прыдатная частата палавых зносінаў: а) зрэдку, б) 1 раз на месяц; в) 1 раз на тыдзень; г) 2 разы на тыдзень, д) ад 3 да 5 разоў на тыдзень, е) 1 раз на дзень, ж) болей чым 1 раз на дзень.

Сіла сэксуальнага прыцягненьня. Пастаўце сабе 1 бал за кожны станоўчы адказ на сьцьверджаньні 8, 12, 22, 24, 27, 28, 30, 36, 39, 49, 41, 42, 43, 44, 48, 51, 52, 53, 54, 55, 67, 68, а таксама за адказы 76а, 77а, 78а, 79д, е, ж. Пастаўце сабе 1 бал за кожны адмоўны адказ на сьцьверджаньні 1, 2, 5, 6, 23, 26, 46, 50, 71, 72. Падлічыце набраныя балы. Найбольшая колькасьць балаў — 36. Чым бліжэйшая сума да 36, тым выразнейшая сіла сэксуальнага прыцягненьня. Для мужчынаў сярэдні вынік роўны 23, для жанчынаў — 16.

Задавальненьне інтымным жыцьцем. Пастаўце 1 бал за кожны станоўчы адказ на сьцьверджаньні 4, 15, 60, а таксама 1 бал за кожны адмоўны адказ на сьцьверджаньні 9, 11, 13, 14, 16, 20, 21, 29, 32, 65, 66, 69. Падлічыце атрыманыя балы. Чым бліжэйшы вынік да 15 балаў, тым болей Вы задаволены інтымным жыцьцём. Вынік ад 8 балаў і меней кажа пра Вашу незадаволенасьць інтымнымі адносінамі.

Мужчынскасьць — жаноцкасьць. Пастаўце 1 бал за кожны станоўчы адказ на сьцьверджаньні 7, 8, 10, 17, 19, 22, 24, 27, 28, 31, 34, 36, 37, 41, 42, 43, 44, 48, 49, 51, 53, 54, а таксама 1 бал за кожны адмоўны адказ на сьцьверджаньні 2, 3, 12, 13, 25, 29, 33, 35, 38, 45, 47, 52. Падлічыце атрыманыя балы. Чым бліжэйшы вынік да 34 балаў, тым больш у Вас выяўлены мужчынскія якасьці. Для мужчынаў з выяўленымі мужчынскімі рысамі характару вынік павінен быць у межах 22-34 балаў. Для жанчынаў з выяўленымі жаноцкімі рысамі характару вынік не павінен выходзіць за межы 14 балаў.

Схільнасьць да "сэксуальнага эксперымэнтаваньня". Пастаўце 1 бал за кожны станоўчы адказ на сьцьверджаньні 56, 57, 58, 59, 62, 63, 64, 73, 75, а таксама 1 бал за кожны адмоўны адказ на сьцьверджаньні 61, 70, 74. Падлічыце атрыманыя балы. Схільнасьць да "сэксуальнай разнастайнасьці" выяўленая, калі ў мужчынаў вынік 7 і болей балаў, у жанчынаў — 5 і болей балаў.

Сцэнар чалавечага жыцьця пішацца яшчэ ў дзяцінстве

Ганна Трэшчына

Галоўны доктар Віленскай наўралягічнай клінікі Раймондас Мілошунас стаў першым у Літве уладаром сэртыфікату, які дае права займацца прыватнай практыкай у галіне трансакцыйнага аналізу. У Літве дактары пачалі скарыстоўваць гэты метад для лекаваньня псыхічных захворваньняў чатыры гады таму.

У глыбіні падсьвядомасьці

Пакой трансакцыйнага аналізу — гэта месца для тых, хто жадае вярнуцца ў сваё мінулае і валодае для гэтага дастатковай сьмеласьцю. Доктар шукае ў падсьвядомасьці пацыента "сцэнар жыцьця", напісаны у дзяцінстве, і робіць спробу перапісаць яго такім чынам, каб не працягвалася разбурэньне яганай асобы.

Адпаведна з гэтым вучэньнем, асоба чалавека нібыта падзяляецца на тры часткі — бацька, дзіця, дарослы. Ідзе пошук часткі асобы, якая дамінуе, стварае канфлікты і ўскладняе кантакты з навакольным асяродзьдзем.

Псыхалягічныя праблемы найчасьцей узьнікаюць з-за канфлікту паміж двума складнікамі асобы — бацькам і дзіцем. Гэтыя складнікі — спадчына дзяцінства, яно забыта, але ня зьнікла, хаваецца у падсьвядомасьці і вызначае псыхалягічны стан чалавека. Ён, сам таго не падазраючы, робіць так, як гэта рабілі ў яганым дзяцінстве бацькі, ці паводзіць сябе так, як паводзіў дзіцём.

З гледзішча трансакцыйнага аналізу, бацькі — асноўны чыньнік фармаваньня асобы. У дзяцінстве бацькі — самыя галоўныя людзі, яны ёсьць нібыта праекцыяй усіх астатніх людзей. Пад іхным уплывам у дзіцяці фармуецца думка пра сябе і навакольнае асяродзьдзе, якая вызначае яганыя паводзіны.

Псыхалягічныя праблемы пасьпяхова разьвязваюць людзі, якія усьведамляюць свае ілжывыя перакананьні.

У Літве псыхатэрапэўту, які мэтадам трансакцыйнага аналізу спрабуе дапамагчы чалавеку пераадолець хваравіты душэўны стан, даводзіцца сутыкацца з моцным супрацівам. "Многія адмаўляюцца прызнаць, што прычына іхных праблемаў знаходзіцца ў паводзінах бацькоў у мінулым, у іхных перакананьнях і каштоўнасьцях, стылі кантактаў. Амаль усе кажуць, што ў іх былі добрыя бацькі", — апавядае Р.Мілошунас.

Вырак самому сабе

Падсьвядомасьць, у якой хаваецца "сцэнар жыцьця", змушае чалавека гуляць з навакольным у псыхалягічныя гульні. Гэта стваральныя канфлікты. Р.Мілошунас сьцьвярджае, што трансакцыйны аналіз набыў папулярнасьць дзякуючы менавіта адкрыцьцю псыхалягічных гульняў.

"Дзіця, якому бацькі надаюць мала ўвагі, пачынае думаць, што яно нічога ня вартае. Яно гуляе ў гульню "Бі мяне!" — правакуе навакольных на тое, каб яго пакаралі", — сьцьвярджае Р.Мілошунас. Нават анкалягічнае захворваньне можа трактавацца як сцэнар жыцьця: падсьвядомасьць выбірае рак як форму самазьнішчэньня.

Калі ў дзяцінстве ў падсьвядомасьці зафіксуецца самазабойства ці хвароба як адзіны спосаб вырашэньня канфлікту, то зь цягам часу ў стрэсавай сытуацыі гэта можа рэалізавацца. Людзі з такім багажом падсьвядомасьці часта псыхічна хворыя, а часам нават і вар'яцеюць.

Псыхатэрапэўту, які вырашыў ужываць трансакцыйны аналіз на практыцы, трэба выпрабоўваць яго на сабе.

Р.Мілошунас прызнаецца, што гэта надзвычай складана. "Усё ўнутры супраць. Нават некаторыя калегі, упершыню пачуўшы тое, пра што мы размаўляем на занятках, ведаюць свайго калегу цяжка".

З мужчынамі складаней

З мужчынамі псыхатэрапэўтам працаваць значна складаней, чым з жанчынамі. Іх цяжэй пераканаць. Р.Мілошунас адзначае, што яму самому было цяжка менавіта з гэтай нагоды: ён не зьбіраўся нешта мяняць у сабе, але заняткі паказалі, што гэта неабходна.

Нярэдка бывае так, што людзі прыходзяць на кансультацыю, але, усьвядоміўшы, што псыхатэрапэўт — гэта ня экстрасэнс, потым больш не вяртаюцца. Лекаваньне мэтадам псыхатэрапіі патрабуе асабістых намаганьняў пацыента, яно можа працягвацца некалькі гадоў. Каб спыніць разбурэньне асобы, трэба лекавацца ня менш за год.

Найчасьцей да спэцыяліста трансакцыйнага аналізу зьвяртаюцца тыя, хто пакутуе на нэўрозы, шызафрэнію, дэпрэсію. "Я не абяцаю вылечыць шызафрэнію — спачатку паспрабую палепшыць стан хворага. Лекаваць шызафрэнікаў мэтадам трансакцыйнага аналізу трэба вельмі доўга", — кажа Р.Мілошунас.

Лекі доктар не прызначае, гіпноз не скарыстоўвае. "Гіпноз не паскарае выздараўленьня. Трэба сьвядома прыняць рашэньне пра неабходнасьць пачаць новае жыцьцё. А мэдыкамэнты вядуць да пасіўнасьці", — сьцьвярджае Р.Мілошунас.

Калі Ён купаецца, усе павінны залезьці ў ваду і пляскацца

Каб ня даць падданым аб'яднацца супраць яго, кіраўніку дзяржавы трэба валодаць мастацтвам сеяць паміж імі варожасьць. Гэта значыць — своечасова падкінуць ім яблык палітычнага разладу ці нацкоўваць адну на адну розныя нацыянальныя альбо сацыяльныя групы. Але найперш — сочыць за тым, каб не ўзьнікалі масавыя саюзы ці супольнасьці. Пад якім бы знакам ні адбывалася гэтае аб'яднаньне — яно заўжды небясьпечнае. У сваёй "Палітыцы" Арыстотэль раіў уладару абавязкова знайсьці народу нейкі занятак, які б захапіў яго цалкам. Менавіта "бітва за ўраджай" фармуе сёньня "дэзарганізаваны дэмакратыяй" беларускі народ у згуртаваную кантраляваную сыстэму з моцнай цэнтралізаванай уладай. Наступным крокам магла б стаць грамадзянская вайна — бо тады грамадзяне мусяць патурбавацца пра сябе і сваё існаваньне і амаль ня будуць мець магчымасьці складаць супраць улады змовы.

Сёньня ўлада кіраўніка беларускай дзяржавы адначасна небывалай колькасьцю розных праектаў, гэтак грандыёзных, як і бессэнсоўных. Здаецца, што сёньня прэзыдэнт імкнецца выканаць тое, што ўсімі прызнавалася невыканальным і ставілася пад сумнеў. Сувязі з грамадзкасьцю пачынаюцца тут з прыцягальнай ідэі "еднасьці перад бядой", ідэалягічнай пляцформай "маленькага чалавека" і практычным выразам праблемаў "вялікай краіны эпохі вялікіх пачынаньняў". Абсалютны давер большасьці грамадзян да дзяржаўных сродкаў масавай інфармацыі толькі ўмацоўвае сувязі кіраўніка і народу. Усе як адзін на полі, усе як адзін у дзяржаве, усе як адзін у садружнасьці. Мы ня можам адмовіць прэзыдэнту ў поўнай асэнсаванасьці сваіх дзеяньняў. Гледзячы на апошнія падзеі ў Беларусі, прыходзіш да высновы, што правінцыя валодае больш цэльным сьветапоглядам, чым адукаваная сталічная інтэлігенцыя. І невыпадкова, што сёньняшняя выканаўчая ўлада бачыць сваю апору ў людзях найменш інфармаваных. Вось чаму насуперак, здавалася б, здароваму сэнсу менавіта ім надаецца сёньня столькі ўвагі. Іх публічна віншуюць, публічна даюць узнагароды, публічна караюць. Абсалютная адкрытасьць, жывы дыялёг з Васем, Пецем і Зінай — папулярныя прыёмы сыстэмы "public relations", якія выкарыстоўваюцца сёньня бадай кожным палітыкам у сьвеце. Але палітыка поўнай і адкрытай інфармаванасьці грамадзтва ні ў воднай дэмакратычнай краіне сьвету ня мусіць быць ілюзіяй, бо тое, што сродкі масавай інфармацыі дэмакратычных сыстэмаў забясьпечваюць збалянсаваныя адносіны да розных палітычных партыяў і ідэалёгіяў, ёсьць вынікам рынкавай эканомікі. У такіх краінах сувязь з грамадзкасьцю праз сродкі масавай інфармацыі абумоўлена, па-першае, патрэбай у звароце да аўдыторыі з разнастайным палітычным спэктрам, па-другое, унутранымі прафэсійнымі нормамі, а не ўрадавымі пастановамі. Беларускаму кіраўніку нельга спадзявацца на тое, што прыйсьці да ўзаемапаразуменьня паміж ім, заканатворчымі структурамі і грамадзтвам можна праз публікацыю ў СМІ нечуваных і супярэчлівых загадаў і ўказаў. А ён гэта ведае.

Праблему ўлады і спосабаў яе ўтрыманьня падрабязна вывучаў вядомы сацыёляг Макс Вэбэр. Ён вызначыў тры асноўныя прыёмы, якія скарыстоўваюць уладары недэмакратычных сыстэмаў.

Першы — падбор апарату кіраваньня з шэраговых памагатых. Перавага аддаецца ня тым, хто валодае ведамі і вострым розумам, а выканаўцам, якія не дазваляюць сабе лішніх думак.

Другі — бесьперапыннае пацьверджаньне выбітных якасьцяў кіраўніка дзяржавы. Кожнае слова, кожнае дзеяньне падданага павінна падкрэсьліваць, што кіраўнік яго заўжды мае праўду. Гора таму, хто досыць зразумее, што кіраўнік у чымсь памыліўся. У Старажытным Кітаі патрабаваньне поўнай згоды з усім, што рабіў кітайскі імпэратар, значыла, што усе павінны сьмяяцца, калі сьмяецца ён, а калі ён сумаваў, усе сумавалі за ім і г. д.

У Інданэзіі калі кіраўнік купаўся, усе, хто апынаўся паблізу, павінны былі залезьці у ваду і пляскацца — прыдворныя, міністры, старыя і маладыя, бедныя і багатыя. Бо ўсё, што б ні рабіў кіраўнік, было слушна, і, адпаведна, усе мусілі рабіць тое самае. У Індыі за Вялікіх Маголаў нават склалі прымаўку: "Калі імпэратар кажа апоўдні, што зараз ноч, ты павінен казаць: "Глядзі, які месяц і зоркі!".

Чым больш аўтарытарны характар мае рэжым, тым больш нецярплівы кіраўнік да ўсякае думкі, што не супадае зь яго ўласнай. Герадот распавядае, што, калі цар Мідыі склікаў дарадцаў, і яны сьмела выказвалі свае думкі, якія супярэчылі перакананьням цара, той без сумневу загадваў укрыжаваць іх. Так звычайна рабілі ўсе дыктатары.

Арэол бязгрэшнасьці, які атачае кіраўніка, патрабуе, каб зь яго асобай асацыяваліся толькі перамогі. Усе памылкі і няўдачы павінны забывацца. Узьнікае так званая ўстаноўка на посьпех. У працэсе раскруткі палітычнага лідэра гэта прынцыповы момант. У сыстэме "public relations" ёсьць адно з правілаў пры прасоўваньні палітычнага кандыдата — прэс-рэлізы (сьціслая інфармацыя для СМІ, падрыхтаваная зацікаўленым бокам) апошняга этапу перадвыбарнай кампаніі павінны казаць толькі пра перамогу кандыдата і нагадваць пра пляны і абяцаньні з яганага боку.

Трэці прыём, які называе М.Вэбэр — гэта пэрыядычнае адлучэньне пэўнае колькасьці сваіх жа паплечнікаў. Такія "адлучэньні" нараджаюць у іх раўнасьць да свайго кіраўніка, імкненьне не нагнаць на сябе яганага гневу й няміласьці.

У свой час Платон, згадваючы пра гэты прыём утрыманьня ўлады, пісаў, што такіх людзей тыран "зьнішчае на падставе, што яны прадаліся ворагу". Няма нічога новага ў гэтым сьвеце.

Шмат было ў сьвеце кіраўнікоў, кола сапраўдных інтарэсаў якіх было вельмі далёкім ад іх звыклае дзейнасьці. Рымскі імпэратар Камод больш чым во ўладзе знаходзіў радасьці на гладыятарской арэне. Іншы рымскі імпэратар любіў граць у косьці, нават напісаў кнігу пра гэта. Цэзар шмат гадоў вывучаў мастацтва касмэтыкі. Людовік XVI быў каралём толькі паводле нараджэньня, але сьлесарам ад Бога. Людовік XV выточваў табакеркі. Часам такія хобі былі выкліканыя глыбокай самотай, нязводным сумам. Якраз праз гэты сум адны ўладары сьпіваліся, іншыя, як расейскі імпэратар Павел, не прапускалі ніводнага пажару. Рымскі імпэратар Даміцыян на працягу некалькіх гадоў штодня зачыняўся у пакоях адзін, цалкам аддаючыся засяроджанай лоўлі мух, якіх ён насаджваў на доўгі сталёвы стрыжань. Бадай, менавіта такі сум разам зь неадступным страхам нараджалі ў шматлікіх кіраўнікоў жаданьне сысьці ад самых сябе, хоць б на час адчуць сябе кімсьці іншым. Відавочна, гэтым жа памкненьнем можна крыху "пагуляцца ў іншага" тлумачацца і некаторыя дзіўныя ўчынкі Мікалая II, якія ставілі ў тупік яганых наблізаных. Вялікі вэрхал адбыўся сярод іх, калі неяк, не сказаўшы нікому ні слова, цар пераапрануўся жаўнерам, начапіў паходны ранец, узяў стрэльбу і накіраваўся куды вочы глядзяць. Так, ідучы пыльным, спаленым сонцам трактам, ён прайшоў амаль дзесяць вёрстаў, да таго, як перапалоханай ахове ўдалося яго спыніць. Дзякуй Богу, цяпер ёсьць "мэрсэдэсы", але няма нічога новага ў гэтым сьвеце.

А. Лапцэнак

ТАЦЬЦЯНА НЯДЗЬВЕЦКАЯ

***

Віны келіх. Горкая сьляза.
Сонца ў твар і пустата пад бокам
Бусел не садзіцца на наш дах,
зь дзікім крыкам носяцца вароны
Зарасло травою асакой
Цуда — возера лясное наша,
дзе ў ночку зорны карагод
нас з табой злучыў у адно, няйначай.
Усьміхаўся месяц. Пах сасны...
Дыван з кветак. Срэбныя усплёскі...
Вусны цёплыя шукаюць... Абдымі...
Хмельны поцяг, твае рукі. Божа...
Што цяпер? Пра гэта лепш маўчы.
Брудны горад. Дождж. Надвор'е злоснотнае.
Азірнуўся. Кіну ўсе. Бяжы! Позна...
Шлях далей ідзе. Турботы..
21.07.96

***

Без асалоды п'ю заморскае віно,
Бо яно — не тваё, бо кіслае яно

*

Зоры і хмары,
дакладней, туман
лег на дарогу маю.
Разграбу, прабягу, набраўшы
паветра ў рот.
Змагла! У стомленым пачасьці
прысяду на камень прыдарожны.
Шчасьце — надыхацца подыхам лугоў
ты яго ўжо вепаеш загадзя,
ён ... зь дзяцінства.
10.07.96

ВІКТАР ЖЫБУЛЬ

СУСТРЭЧА З ШАФЁРАМ
Ехала ўздоўж магазінаў,
выпускаючы дым,
інвалідная машына
з кіраваньнем зубным.
Вось машына дык машына
з кіраваньнем зубным!
У той момант з магазіна
выйшаў грузчык Яўхім.
Тут прытармазілі шыны,
і падумаў Яўхім:
"Хто ж шафёр у той машыны
з кіраваньнем зубным?"
Расчыніліся тут дзьверы.
З жахам грузчык глядзіць:
там шкілет гнілы ды шэры,
крываногі сядзіць.
Кажа труп:
— Заўжды зубамі
і кручу круг руля,
бо калі вазьму рукамі
то рассыплюся я!..
Тут Яўхім пусьціўся бегчы
зачапіўся, упаў.
Шкілет крыкнуў: "Да сустрэчы!",
косткамі памахаў.
Вось і замігцелі шыны
і, пускаючы дым,
накацілася машына
з кіраваньнем зубным.
1992 г.

Н.КАПА

***

Вясковы двор. Сялянскія збудовы:
Калодзеж, хату, два хлявы і дровы,
Накладзеныя ў доўгі рад, нібыта словы
Благога верша з сэнсам адмысловым,
Пакрыў, які ўжо раз, прынёс зямлі навінь
Аздобіўшы наваколься пушына
Нібыта пух ад зграі лебядзінай.
Прыгожы белы сьнег, прыгожы і няйпны.
Сьнег выпаў гэты год ня позна і ня рана
Усё навокал бы анёламі прыбрана
Ні баль таемны для гасьцей абраных,
Як кінуў вечнай казьць абяцана.
Так. Вернуты спакой зямлі. Ад сьцюжы
Яна закрыта. Ямы, рытвіны і лужыны
залечаны. Якім жа дужым
Ты аказаўся б, белы сьнег, каб ацаліў і
душы.

М.МАЛІНОЎСКІ

(Пераклад верша Паўла Васільева "Крыўда
Я — спачатку — да сяброўкі прыйшоў
І сказаў ёй:
"Усё як мае быць,
Я кахаю толькі адну цябе
Астатнія ўсе — лухта".
Адказала сяброўка:
"Не,
Я кахаю адразу двух, і трох
І цябе магу пакахаць,
Калі хочаш чацьвертым быць".
Я адказаў тады:
"Добра,
Я дарую табе ўсіх трох,
І яшчэ пятнаццаць дарую,
Калі першым мяне ты возьмеш
Засьмяялася сяброўка:
"Не,
Надта прыгныя твае вочы,
Навучыся спачатку, сябра,
Па-сабачы за мной хадзіць".
Я адказаў ёй:
"Добра,
Я згодны сабакам быць,
Але дазволь, сяброўка, тады
Па-сабачы цябе любіць"
Адвярнулася сяброўка:
"Не,
Надта ты пасьпешны, сябра,
Ты спачатку выў на поўню,
Каб было прыемна мне!"
— "Пераборлівіца, — добра!"
Я пайшоў ад яе ў сьлязах,
І кахаў
Дзявок двух, і трох,
А потым пятнаццаць яшчэ.

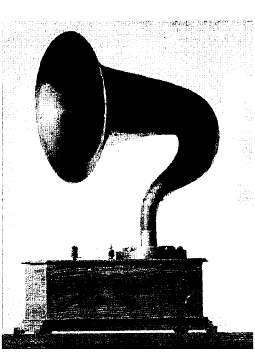

І прыйшла сяброўка да мяне
І сказала:
"Усё добра,
Я кахаю аднаго цябе,
Астатнія ж — лухта."
Сумна зрабілася
Мне тады.
Не, падумаў я, ніколі,
Каб магла
Ад крыўдных слоў
Па-сабачы завыць душа!

АЛЯКСАНДАР ХАМІТАЎ

***

Вопраткі старай сырыя лахманы
Выпалі зь ліфту, як глыбы кавалак,
І пахіснуўся ў сонны маркоце
Хлопец, жуючы каробку запалак.
Вы не падумайце, ён не шалёны,
Не звар'яцелы, не звар'яцеў.
Проста, здаецца, тыдзень ужо цэлы
Хлопец амаль што нічога ня еў.
Цэлых паўгода бацьку ня плоцяць
Дома няма ні яды, ні піцьця!
Людзі, глядзіце, стаіць перад вам
Новай улады дзіця!
10.10.95

МАРА (З ГУМАРАМ)
Нехта жадае новы дом
Нехта новы бот,
Нехта дужым мусіць стаць,
Я ж жадаю — гранатамёт.
Я б пастроіў іх ля сьценкі,
Усіх тых, хто нас давёў
Да маркоты, да бядноты
Да бярозавых грабоў.
Я б не пытаў у іх дарэмна,
Дзе, што і як, нашто, калі?
Я стрэльнуў бы з гранатамёту
Крыві б ручаі пацяклі
Я стрэльнуў бы, і не заплакаў
Хоць я і добры чалавек,
Хай гінуць тыя камуністы,
Што замаралі ўсім нам век
Тады ў спакоі ценуючы
Можа б і лепей зажылі.
Калі ж адбудзецца ўсё гэта.
А можа будзе? Дык калі?..

ШАРАМЕЦЕВА ГАННА

***

Мая краіна ня райскі сад.
Маёй краінай кіруе кат.
Прымус наўкола і чэсьць далоў
Вучыся долу трымаць галоў.
Слабыя сячаць. Ня ўзьнясь вачэй.
Руды струменьчык паўз брук цячэ
Бо хто шчыруе на свой народ,
таго прасуе каваны бот.
Адных за краты, другіх у бруд.
Жаўнеры ката пануюць тут.
Жаўнеры топчуць бацькоўскі край,
А ты, мой хлопча, глядзі-зважай.
Жаўнеры крочаць. Жаўнеры сярэд.
За полем, хлопча, дарога ў лес.
Чужыя вочы ў прыцэл глядзяць.
Ты вось што, хлопча: вучысь страляць

КУЛІК М.І.

НЯШЧАСНАМУ ЧАЛАВЕКУ
Рабом радзіўся ты калісьці
і гімн свабодзе не сьпяваў.
Цураўся матчынай калыскі.
Няшчасны невук, ты прайграў!
Пакінуў дом, пакінуў жонку,
Ня маеш мовы ты сваей
Ня маеш роднае старонкі,
Між нас чужы, у зграі свой.
Ўсё роўна праўды не схаваеш,
Бо гонар маем і імя,
Духоўны бомж, а ты што маеш
Свайго імпэту акрамя.
Падняў руку на вэтэрана,
Што даў жыцьцё табе, вар'ят
Хто сьцерпіць гэткага тырана,
Што слову боскаму ня рад?
Цябе ўжо дома не чакаюць,
і хоць суда час не настаў,
Анёлы ці наўрад спаткаюць.
Сыдзі з дарогі — ты прайграў

АЛЯКСЕЙ ШЫДЛОЎСКІ

НА ВОЛЮ!
На волю, народ мой, на волю!
Хадзем на змаганьня дарогу!
Над лютасьцю і над бяздушшам
Здабудзем хутчэй перамогу!
Скінем сталёвыя путы
Зломім карнікаў краты,
Наперад, народ мой разуты,
Наперад, народ мой расьпяты
Вымецем з нашай краіны
Нацыі здраднікаў — быдла,
Жыць у дрыгве да калена
Ужо беларусам абрыдла!
Хочаш жыць вольна, замож з
У дэмакратычнай краіне,
Веру! Народ Беларускі
Зьверскую хунту адрыне
27.04.96.

З.К.

***

Пагукай мяне, ты згубіўся
Чуеш, як шуміць Горад
Азірнися бачыш у голас
Нечакана ускліз зьліўся
Дождж віснуў, забудоў поле
Маляваны контур хлеба
Лес выразаў, вешце выйсьця
Заліновала рэйка ў неба
Наша доля тут, плачаш
Зашукаў цень целам
Наша доля шэпт пісьня
Наша зерне сьвет цэпам
Пагукай мяне, калі хочаш
Зачыніе вокны Лета
У засохлай траве холад
Зачакаўся хмяльной пагодай

ВІКТАР ЛІЦЬВІН

БЕЛАРУСКІЯ СЛОВЫ
Як з скалкі промні
Пырснуць іскрамі,
Як зарыпіць мыліца
Па сьнезе чыстым.

Так пад густ і сподум
На вячэру і сьнеданьне,
Слоўца знойдзецца годнае
Беларускае, роднае.

Слоўцы празрыстыя,
Як вада крынічная,
Ад іх сківанцы звоздзіць,
Як у скляпеньні зь лёдам

Як птушак гра на волі,
Вабіць Божае стварэньне,
Не пачаўрэць жа вам ніколі!
Не счарнець у наваколлі!
20.04.96 г.

***

Беларускі травень
Завіхнуўся вятрыска
Вясеньняй сьвежасьцю
Пахіснулася лісьце
Задаволенай еднасьцю.
Засьпявалі травінчкі,
Зялёныя галінчкі
Зеленя мілуецца,
Зь небам цалуецца.
Вясеньні настрой
Песьняй прасьпяваеш
Сіняй цеплынею,
Блакітнаю журбою.
Сланечніка братоў,
Жаўткі дзьмухаўцоў
Сонейка промні
Рассыпалі ў полі
02.05.96 г.

СЯРГЕЙ ПРЫЛУЦКІ

***

О, Белая Русь, краіна цявосных людзей
Тадэвуша, Костуся неспакойных подых.
Заўсёды загнаная ў пекла падзей
нарэшце ты адрадзілася ў няшчэрнна цяжкіх
мукаx.
У бясконцым тваім гушчары
на зялёных лугавых прасторах
бачна сьвятасьць зялёнае травы,
непарушнасьць і спакой крышталЬных
азёраў
Старажытны чуцен гоман
у сутшальным шэпце дрэў.
"Ш-ш-жыць!" — лістота стогне
родны зачароўваючы сьпеў.
Буськіны клёкат, пацьвярджэньне міру,
даносіцца з убогіх вёсак
і зьнікае ў бясконцай вышыні.
Зьнікае клёкат і зьнікаюць шчасьця крылы.
Назамен — глухія ўдары дошак
аб жалобную цішыню зямлі.

***

Цямнее гарызонт астылы
Мігаючы сьвятлом халодным зорных
ліхтароў
Зьнікаючы за хмарамі, па небасхіле
Плыве ў серабраным адзеньні ветах зноў і
зноў.
Начныя цуды — колькі прыгажосьці:
Чароўная рачная рабіна.
Бясконцыя нябёсы, у поле йдзеш бы у
госьці.
Сама кліча душа далей ад сна.
Духмяны пах паветра чыстага ўначы
Дэзынфэцыруе ад клопатаў зямных,
Прыглушаны на слых прыемны дрэваў шэпт
І сэрца просіцца: "Яшчэ, яшчэ, яшчэ..."

ПАРТЫЯ ЛЕНІНА
Пасланьнікі пекла зьявіліся раптоўна
У суправаджэньні крывавых забойстваў.
Зьмярцьвелыя душы — наступства тэрору
Наш абавязак — знайсьці эліксір.

СЯРГЕЙ ПАТАРАНСКІ

ТРЫЗЬНЕНЬНІ ГАМЛЕТА
I
Дзе краіна?
Дзе народ?
Вы — народ?
Вы — шэры скот,
падобны да сьвіней,
што гадзяць, жруць, і сьпяць.
Скажыце, колькі можна спаць?
Скажыце, у вас ёсьць сумленьне
чакаць,
калі рабуе вас
якаясь вош,
якаясь блядзь
нікчэмная
зь яхіднаю ухмылкай.
Скажыце, вы народ?
Вы — быдла, скот.
Краіна мудакоў.
Краіна сьмерці,
дзе дзеці дохнуць ад інфэкцый
дзе гразь, і для паэтаў месца
няма
II
Вам добра спаць пад цёплаю пярынай,
і думаеце вы, што сон і дом ваш вечны,
нішто не патурбуе іх.
Самападман!
Няшчасныя, падманутыя людзі
вас абкрадуць,
і дом ваш спаляць,
а вас прынізяць,
рабамі зробяць,
а хто памысьліць рот адкрыць,
той кулю атрымае ў лоб.
Аднак і пальцам левае нагі
ніхто не пашавеліць.
Дзе танкі, зброя і гарматы
Дзе гонар ваш. Як сапляки,
лятаеце ў ілюзіях і марах,
калі патрэбны справы. Ён,
хто абвясьціў сябе царом Сусьвету
на плечы вашы ўстаў,
а заўтра на касьцях
народу ўстане. Ён
ужо ідзе паліць ваш дом.
І сотні, тысячы такіх, як ён,
прыйдуць за ім
і сьмерць вам прынясуць.
III
Ніхто нічога не жадае
Нішто жадаць.
Навошта раздражняць
уладаў усябачны позірк.
Навошта людзям сэрцы турбаваць.
Лягчэй — калі ніхто нішто ня знае,
акром кармушкі, дзе жратва зь піўвом
У абыякавасьці сытай пражываюць
яны сваё жыцьцё.
Абкралі іх,
яны рукой махнулі,
абы іх толькі пальцам не чапал —
"бо наша хата з краю".
Тут талент, розум непатрэбны.
Яны ствараюць лішнія праблемы.
Лягчэй ня думаць і ня знаць нічога
і як вярблюд на лепшага пляваць.
І гэта ёсьць народ?
Такім яго любіць?
Фантомы, зьверы — а ня людзі.
Насельніцтва няведама якой краіны
якое ні пра што ня думае,
нават пра сябе.
Любіць. За што?
Найлепшых у сьмецьце ўтопчуць
і па іх касьцях
вясёлым, залiхвацкім пройдуць маршам
Н... мярцьвяк
... нішто
што можа ён?
Што?
Нічога.
Акрамя есьці, гадзіць і трахацца
Дзярмо — а не нацыя.
Як жыць?
Як гэтае балота разварушыць?
А можа і ня трэба,
хай гніе ўсё.
Такі народ — сам заслужыў свой лёс
IV
Абураны свабодай раб,
заўсёды наракае на таго,
хто даў яе,
як неразумнае дзіця,
якое вартасьць
успрымае за забаву.
Для дурняў — свабода не каштоўнасьць
яе, як дробную манэту,
яны гатовыя яшчэ
на большую драбніцу разьмяняць.
Пралажныя, нікчэмныя стварэньні
свабода вам патрэбна?
Ланцугі і плётка —
ваша асалода.
Але не абурайцеся тады
калі вам пусьцяць кроў
пятлю накінуць
і труп ваш на зьяданьне гідэм кінуць.
V
Краіна зьнікла
Расплыліся межы.
Народ прапаў.
Ілюзія — народ
Пустая даль.
За ёй цяпер нічога:
ні весі, ні двара,
ні гораду, ні луж.
Адзіны вецер
шнарыць, як жабрак,
шукаючы падачкі
ад прахожых.
Што думаць?
І як жыць?
Маўчыць паветра.
І маўчыць прастора.
Дзе мае царства?
Дзе граніц слупы,
харона. Тут адная сьмерць
з чумой — законны.

НАЧНАЯ ПРАГУЛКА

Памяці Авяр яніве

1
Я выйшаў на пустую маставую
Халодны вецер ахінуў мой твар.
Дамы драмалі. Ліхтары дрыжалі.
І сьнег аранжавы пад ботамі скрыпеў
Куды я йшоў? Ня ведаю. Быць можа
шукала нечага мая душа.
А сам я не хацеў і не жадаў нічога
Я проста брыў і нешта ўспамінаў.
2
У гэту ноч памёр мой друг.
Ніхто ня знаў пра тое, нават я
І ноч, і злая цішыня
ў няведаньні хавала нас абодвух.
Я брыў, і тахт маіх падэшваў
незразумелым напаўняўся неспакоем
І вуліц незнаёмая пятля
вяла мяне няведама куды.
3
Вось яго дом.
Вачніцы чорных вокнаў
маўчаць, чакаюць —
хто адкрые тайну
жудасьць неспакойнага жыцьця,
і сьмерць гаспадара сустрэне першы.
Я закуру каля яго пад'езду,
падумаю — зайсьці ці не зайсьці
Не, не пайду,
навошта турбаваць
час позьні,
да таго ж да чорта
расколваецца сёньня галава.
Я пабрыду далей і да сябе вярнуся
4
На раніцу па радыё сказалі,
што больш няма яго на гэтым сьвеце
Я не паверу для пачатку, пастаю
каля вакна, там за вакном рабіну
драпуюць апалелыя ветры.
Пасьля налью сабе і памяну. Сьнег шэрь
хай будзе суразмоўцам для мяне.
Са сьнегам застануся я навекі.
Памрэ вясною ён, я буду помніць. Адзін,
зусім адзін застаўся я на гэтым сьвеце.

АНДРЭЙ ХРАПАВІЦКІ

ПАДАРОЖЖА
гэнымі, у далечыні ля мора
днямі, калі йшлі дажджы
мы зьбіралі пэрліны
каб кінуць іх зноў у ваду
мы хадзілі па багемных кварталах
дзе мастакі гандлявалі карцінамі
і граў каліфарнійскі busker
песьню для цябе
мы пілі каву
і кухар Эл заўсёды рады быў нас бачыць
ён вітаўся Hi, buddies!
і прыносіў нам свае лепшыя хот-догі
і ўсьміхаючыся (ён усьміхаўся заўжды)
казаў Just for you!
а па пятніцах
паэт-пясьняр DJ Rhima
чытаў сваю інтэрпрэтацыю Шэксьпіра
на сяброўне
ў твайго кузэна
а CD-player сьпяваў салодкім голасам
Thank God, it's Friday
і мы так доўга лічылі зоры
на амэрыканскім небе
а пазаўтра лятакі несьлі нас
на розныя кантынэнты
нашага віртуальнага сьвету

Я ўключыў кампутар

ТЭСТ Рыбныя прадукты

Французская асацыяцыя спажыўцоў правяла тэставаньне упакаваных рыбапрадуктаў — рыбных палачак у паніроўцы і замарожанага філе траскі. У задачу экспэртаў уваходзіла вызначэньне сьвежасьці і якасьці названых прадуктаў некалькіх гатункаў.

Працэнтнае зьмесьціва рыбы

Рыба заўсёды карысталася справядліваю рэпутацыяй прыемнага дыетычнага прадукту бо яна мае вялікую колькасьць бялкоў высокай якасьці. Да гэтай катэгорыі належаць і рыбныя палачкі.

Насамрэч некаторыя зь іх маюць столькі ж паніравальных сухароў (іх значна менеи раяць у дыетычным харчаваньні) колькі і рыбы.

Напрыклад працэнтнае зьмесьціва рыбы у рыбных палачках фірмаў "Les Dauphins" "ServiFrais" нижшае за 60% у іншых фірмаў яно не дасягае 70%. Куплю пан роўкі за кошт рыбы наўрадці можна лічыць выгаднаи

Каларыйнасьць

Розьніца паміж прадуктамі вызначаецца колькасьцю тлушчавых рэчываў.

У трох прадуктах "Captain Iglo" "Packfish" і "Peche Ocean" у паніроўцы ёсьць вялікая колькасьць алею. Пасьля смажаньня ў печы ці духоўцы гэтыя палачкі становяцца вельмі тлустымі: палова іхных калёрыяў забясьпечана тлуш іам.

Такім чынам гэтыя прадукты вельмі разбалянсаваныя у дыетычным пляне. Тэарэтычна яны пры значаныя для дзіцячага харчаваньня а практы іна зусім да яго не падыходзяць. Значна больш карысная сьвежая рыба.

РЫБНЫЯ ПАЛАЧКІ Ў ПАНІРОЎЦЫ

Марка	Назва	Зьмесьціва рыбы, %	Каларыйнасьць
Findus	Саида у паніроўцы	67 2	**
Captain Iglo	Палачкі хеку	69 3	*
Packfish	Палачкі	69 3	*
Fisherboy	Хек у паніроўцы	67 8	***
Leader Price	Палачкі хеку	62 0	**
ServiFrais	Палачкі ў паніроўцы	58 8	**
Captain Sea	Палачкі паніраванай рыбы	61 6	**
Peche Ocean	Трасковыя палачк	61 1	*
Grang Gel	Філе траскі, палачкі	67 3	**
Les Dauphins	Палачкі зь белай рыбы	59 6	**

*** — добра ** — сярэдне
* — пасрэдна

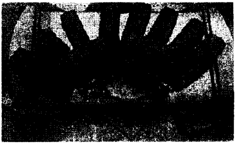

У ПАПЯРЭДНІХ НУМАРАХ (№1 ... 23).

Кошты на менскіх рынках: Камароўка (ІНФ №1, 7, 10, 21); Рэчавы рынак "Дынама" (ІНФ №2, 8); Аўтарынак (ІНФ. №3, 12); Кошты на комлакт-дыскі (ІНФ. №4); Кошты на кватэры ў Менску. Кошты на офісы (ІНФ. №5 17); Кошты на будаўнічыя матэрыялы (ІНФ. №6); Кошты на камлутары. Менск (ІНФ. №9); Кошты на філязофска-гуманітарную літаратуру (ІНФ №18).

Транспарт: Расклад руху пасажырскіх цягнікоў ад станцыі Менск-Пасажырскі (ІНФ. №1,15); Расклад руху прыгародных цягнікоў ад станцыі Менск-Пасажырскі (ІНФ. №2, 12); Расклад руху аўтобусаў ад а/с Менск-Цэнтральны і Менск-Усходні (ІНФ №3, 16, 17); Расклад рэйсаў пасажырскіх самалётаў і ўсё пра аўтазапраўныя станцыі (ІНФ. №5)

Адукацыя: Замежнае навучаньне у 1996 годзе (ІНФ. №1); Платнае навучаньне ў Менску. Камэрцыйныя ВНУ (ІНФ. №2); Дзяржаўныя ВНУ. Платнае навучаньне (ІНФ. №3-4); ВНУ Акадэміі (ІНФ. №8-10).

Біржа працы: Аналіз стану рынку працы паводле зьвестак Менскага гарадзкога цэнтру занятасьці насельніцтва (ІНФ. №1-9); Новыя вакансіі й працоўныя месцы па Беларусі (ІНФ №1-23).

Адпачынак: Вучымся гуляць у прэфэранс (ІНФ. № 1-15); Вучымся гуляць у більярд (ІНФ. № 16-23); Тэсты, шахматныя і інтэлектуальныя задачы (ІНФ №1-23)

Спажывец: Тэлефонныя коды гарадоў Беларусі, краінаў блізкага і далёкага замежжа (ІНФ №2); Твае правы, пасажыр (ІНФ. №2); Як купляць і прадаваць кватэру. Што азначае спецыяльнае маркаваньне (ІНФ. №3), Месяцовы пасяўны каляндар (ІНФ. №4), Як вызначыць якасьць мясных і рыбных прадуктаў (ІНФ. №5); Пра новыя даляры. Праўда пра цыгарэты. Штрыховы код — як яго расшыфраваць (ІНФ. №6); Як выбіраць абутак (ІНФ. №7); Міжнародная сыстэма гатэляў (ІНФ №10), Каб вырасла рэпа вялікая...(ІНФ. №11); Як набыць аўтамабіль у Нямеччыне (ІНФ. №18 Заканчэньне), Вучымся эканомна кіраваць аўтамабілем (ІНФ. № 12, 15, 17); Зробі сам (ІНФ № 16); Соньнік (ІНФ. № 15, 17, 18 Заканчэньне); Спажывецкі тэст — прасы (ІНФ. № 20); Спажывецкі тэст — тэлевізары (ІНФ. № 21); Кошты на аўто ў Польшчы (ІНФ. № 21, 22); Гумкі (ІНФ № 23); "Time Share": Як пазьбегнуць непрыемнасьцяў (ІНФ. № 23) Інвэстыцыйныя фонды: некалькі парадаў дробнаму ўкладальніку (ІНФ № 23); Пырскі шампанскага (ІНФ. № 23).

Інструктар: Друкарня ў кожнай кватэры; За родную школу. Зьбіраемся ў падарожжа (ІНФ. № 19).

Здароўе: Перш чым зьвяртацца да лекара. Як кінуць паліць (ІНФ. №4); Прыродныя атруты (ІНФ. №10); Атлетычныя клюбы, шэйпінг, аэробіка, тэнісныя корты (ІНФ. №18); Комплексная ацэнка забруджаньня асяродзьдзя Менску і вобласьці (ІНФ. № 19), Тэст. асьпірын (ІНФ. № 22); Небясьпечныя лекі (ІНФ № 22); Пра шкоду пасіўнага паленьня (ІНФ № 22); Без дыеты не абысьціся (ІНФ. № 23); Перш чым купіць цацку, панюхайце! (ІНФ № 23).

Гаспадарка: Газ у нашым доме. Як чысьціць плямы на вопратцы (ІНФ. №5); ЖЭС. Рамонт жытла. Пункты прыёму замоваў на будаўніча-рамонтныя працы (ІНФ. №6); Як мыць і чысьціць посуд. Калі залілі кватэру... (ІНФ. №8); Як пабудаваць садовы домік. Дом і дзялянка (ІНФ №9).

Грамафон: Старонка вершавана а родка (ІНФ. №6, 8, 11, 17, 19, 20).

Харчаваньне: Якую гарбату мы п'ем. Пра часнык (ІНФ. №7), Бары, рэстараны, кавярні Менску (ІНФ. №15).

Спорт: Вынікі спаборніцтваў і інш (ІНФ. №7, 9, 19).

Бібліятэка: Новыя паступленьні ў кнігарні. Рэцэнзіі (ІНФ. №9, 10, 11, 15, 16, 18-23).

За мяжою: Хто такія ньюёрцы; Ліставаньне з навучальнымі ўстановамі ЗША (ІНФ. №17).

Беларусь і сьвет: Індзейцы у Беларусі (ІНФ № 21).

Адвакат: Ахова правоў чалавека Міжнародная Амністыя (ІНФ. №17)

ЧЫТАЙЦЕ Ў НАСТУПНЫХ НУМАРАХ:

Рынак: Новыя кошты на розныя тавары

Грамафон: Новыя вершы нашых чытачоў.

БІЛЬЯРД

ЗАНЯТАК 8

(Працяг. Пачатак у N 16)

Калі на стале кампазыцыя шароў такая, што пры адыгрышу зварот ным" немагчыма прывесьці біток назад, карыстаюцца іншым відам дуплету, які называецца "зваротны шруб". Пры гэтым, калі ўдар вы конваецца з правага ад гульца боку стала, то бітку даецца крутое пра вае "эфэ". У выніку "свой", дакрануўшыся да шара-мішэні, дасьць рыкашэт і, стукнуўшыся ў кароткі борт, дзякуючы кручэньню супраць гадзіньнікавай стрэлкі, сыдзе ў зваротны бок і вернецца "дадому" (мал. 20). Калі ўдар выконваецца зь левага ад ульца боку стала, то біток б'ецца крутым левым бакавым ударам. Гапоўная вартасьць гэтых удараў у добрым адыгрышы.

Дуплеты ад двух (трыплет) трох (груабан) бортаў таксама гуляюцца збольшага для надзейнага адыгры-

шу але затое пры кладцы замоуле-

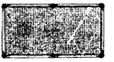

нага прыцэльнага шара ў лузу гулец атрымлівае маральнае задавальненьне (мал. 21, 22)

Удар ад чатырох бортаў (катрбан) ужываецца параўнальна рэдка, дый тое толькі на більярдных сталах дзе борты маюць вельмі мяк

кую гуму (мал. 23).

Хаця дуплеты адносяць звычайна да складаных удараў, яны тэхнічна лёгка выконваюцца пры ўмове, што ў спартоўца добрае вока і ён мае магчымасьць пэрыядычна гуляць у більярд.

Удары ў шары, як'я адбіваюцца шарамі. Падчас гульні, асабліва калі на стале яшчэ шмат незгуляных шароў, досыць часта ёсьць магчымасьць накіраваць "свой" ці "чужы" шар у лузу такім чынам каб ён дарогаи адбіўся ад іншых шароў. Такі ўдар мае назоў карамболь. На

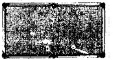

мал. 24, 25 і 26 паказаныя голькі

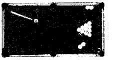

іекаторыя найбольш распаўсюджа

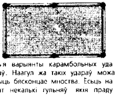

ньня варыянты карамбольных удараў. Наагул жа такіх удараў можа быць бясконцае мноства. Ёсьць нават некалькі гульняў якія праду гледжваюць кладку шароў у лузы толькі карамбольнымі ўдарамі.

Кожны шар, згуляны карамболем звычайна прыгожы, а эфэктыўнасьць яго нашмат залежыць ад уменьня гульца валодаць "сваім" шарам.

Удар "шарам". Калі два шары знаходзячыся на адной лініі з цэнтрам кутняй ці сярэдняй лузы, стаяць устыч, то гульны шар кладзецца лёгка ўдарам "шарам" (мал. 27).

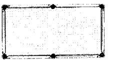

Калі ж два шары, знаходзячыся на адной лініі з лузай прыёму, аддаленыя адзін ад аднаго, то гуляць "шарам" ... этым разе цяжэй (мал. 28)

Найбольш цяжка гэты ўдар выканаць, калі два белыя шары не знаходзяцца ў створы зь сярэдзінай лузы. Тут патрабуецца ужо "рэзка праз шар (мал. 29)

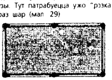

Удар "наразрэз" выконваецца калі два шары стаяць так блізка што "свой" адначасова б'е ў абодва. Пры гэтым адзін з двух гульных шароў можа быць згуляны у лузу (мал. 30)

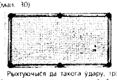

Рыхтуючыся да такога ўдару, трэба старанна разьлічыць, каб біток ня ўдарыўся сьпярша ў суседні шар, бо той сапсуе удар, з-за чаго "свой" атрымае незапляванаць кірунак і ўдар не прынясе посьпеху

Асаблівыя ўдары

Існуе некалькі асаблівых пераваж на складаных удараў якія сустракаюцца параўнальна рэдка. Адная уменьне выканаць складаны ўдар ня толькі дазваляе спартоўцу весьці тактычна асэнсаваную гульню, але і з посьпехам згульваць шары ў лузы пры, здавалася б, немагчымаи для гэтага пазіцыі, такім чынам дэманстраваць шматгранасьць ... роўнасьць більярднай гульні.

Асаблівыя удары ... гэта "дугавік пераскок" ... ("тычок ... абрыкоўка", "контаргуш", ...

Праця ...

ШАХМАТЫ

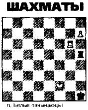

1п. Белыя пачынаюць і перамагаюць.

2п. Ход чорных. Знайсьці шлях да перамогі

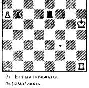

3п. Белыя пачынаюць і перамагаюць.

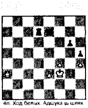

4п. Ход белых. Адшукаць шлях да перамогі.

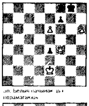

5п. Белыя пачынаюць і перамагаюць

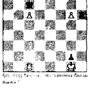

6п. Ход белых. Ці павінны быць вынік?

Адказы ў ... чарговым нумары

АДКАЗЫ НА ПАПЯРЭДНІЯ ЗАДАНЬНІ

Шахматы

Тлумачэньні:
Кароль — **Кр**;
Гетман (Фэрзь) — **Г**
Вежа (Тура) — **Вж**,
Вышнік (Слон) — **В**;
Конь — **К**.

1п. Могуць 1 ... Крg6! 2. Крf3. 2 ... Вжe1! 3. Крf4 Вжe2 4. Вжd5 з пагрозай перавоўду вежы на c5, 4 ... Вжc2! Калі 4 ... Кр : f6 5. Вжc5 Вжe8 6. Вжf5+! Крe7 7. Вжe5 Вжa7 8. Вж : e8 Кр : e8 9. Крe5 Крe7 10. Крd5+-. Вжd6 Вжe2 6. f7. Спроба прарвацца нажніку 6 ... Кр : f7+ 8. Крf5 Крe7 8. Вжd7+ Крe8 9. Крf6 Вжe1 10. Вжd5 Вжc1 11. Вжd6 Вжf1+ 12. Крe6 Вжe1+ 13. Крd5 Вжd1+ 14. Крc5 Вж d6 15. Кр : d6 Крd8=.

2п. 1. Вжe8!, пагражаючы 2 Вжh8X 1 ... Кр : h5 2. c6 +-.

3п. Могуць 1 ... Вжa4! 2. g5 Крh5 3. Вжg7 Вжa5 4. g6 Вжa6 5. Вжg8 Вжb6 , белыя ня могуць умацаваць сваю пазыцыю.

4п. 1. Вжd7!! Адыгрываючы вежы праз 1... Крg3. Калі 1 ... Крe3, то 2. Вжg7 Крf4 3. Крf7 g4. Крg6 g3 5. Крh5+-. 2. Крe7 g4 3. Крe6! (але ня 3. Крf6? Крf4! 4. Крg6 Крe3=) 3 ... Крf2 4. Крh5 g3 5. Крg4 g2 6. Лh7+ Крg1 Крg1 7. Крg3+-.

5п. Перамога. 1. Крg3 Вжф5 (пагражала 2. f5) 2. h6+ Крg6 3. Крh4! Вжa4 4. Крg4 Вжa5 5. Вжc2 ф2 6. f5+ Вж : f5 7. Вжc6+ Крh7 8. Вжc7+ Крg8 9. Вжa7+ ці 6 ... Крh7 7. Вжc7 Крg8 8. Вжc6+ Крh7 9. Крh5!! -, ці 7 ... Крf7 але 8. g6+ Крe7 9. Вжc1+-

6п. Пры ходзе чорных — нічыя. 1 ... Вжb6! 2. g6 Вжf1!. Пры ходзе белых — перамога. 1. Крh6! Вжb6+ 2. g6 Вжd6 3. Вжa6! (без ... нічыя) 3 ... Вжd8 g4 Вжb6 5. g7 Вжd8+ ... перамога.

Забаўкі
1. 6 2 5 3 88

ЗАБАЎКІ

Задача 1

Устаўце фігуру якой нестае

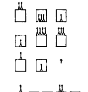

Задача 2

Устаўце фігуру якой нестае

Задача 3

Падстаўце літару, якой нестае

Х М З Д ?

Адказы у ... чарговым нумары

17 верасьня 1939 году

Ненапад

Агрэсія — любое незаконнае ўжываньне ўзброенай сілы адной дзяржавы супраць сувэрэнітэту, тэрытарыяльнай недатыкальнасьці альбо палітычнай незалежнасьці іншай дзяржавы ці народу (нацыі)

З «Советского энциклопедического словаря»

Каля поўначы 23 жніўня 1939 году быў падпісаны пакт Молатава-Рыбэнтропа. Пачалася новая эра ў адносінах паміж СССР і фашысцкай Нямеччынай — эра дружбы і супрацоўніцтва. Лёс Польшчы быў ужо вырашаны: яе падзялілі на савецкую і нямецкую зоны, мяжа паміж якімі павінна была прайсьці па лініі рэк Нарэў, Вісла, Сан. Акрамя таго, Фінляндыя, Эстонія і Латвія цяпер лічыліся савецкай «сфэрай уплыву», Літва — нямецкай. У далейшым Сталін выкупіў у Гітлера права акупаваць Літву за Люблінскае і частку Варшаўскага ваяводзтваў Польшчы за 7,5 мільёнаў даляраў.

Пасьля падпісаньня дамовы і сакрэтнага пратаколу пачалося, згодна з крамлёўскай традыцыяй, застольле. Сталін быў задаволены, хадзіў, паціраў рукі. «Падмануў, падмануў!» — шаптаў ён на вуха Молатаву. Прамаўляліся тосты за фюрэра нямецкай імпэрыі і кіраўніка савецкай дзяржавы, за здароўе міністраў замежных справаў і паслоў.

Сталін, разьвесяліўшыся, прапанаваў Рыбэнтропу выпіць нават за здароўе Лазара Кагановіча, народнага камісара шляхоў зносінаў. І нічога, мацёры фашыст нават не паморшчыўся, выпіваючы за здароўе габрэя наркама.

Да пачатку Другой сусьветнай вайны заставалася восем дзён.

Напачатку вайны у Бэрліне Гітлер, атрымаючы даверчыя лісты ў новага савецкага пасла Аляксандра Шкварцова, быў змрочны і задумлівы. Скончыўся тэрмін англа-француcкіх ультыматумаў, якія патрабавалі тэрміновага вываду нямецкіх войскаў з тэрыторыі Польшчы.

Сталін і Рыбэнтроп у Крамлі, 25 жніўня 1939г.

Гітлера мучалі сумневы: ці не падвядзе ў апошні момант ягоны маскоўскі сябра?

Сталін прыслаў Шкварцова на вакантнае месца савецкага пасла, каб падбадзёрыць фюрэра.

Усё будзе, як і дамовіліся.

Гітлер асабліва цікавіўся, калі савецкія войскі ўварвуцца ў Польшчу. З наіўнасьцю ён меркаваў, што гэта акцыя аўтаматычна зробіць СССР яго саюзьнікам, бо Англія і Францыя вымушаныя будуць абвясьціць вайну і Савецкаму Саюзу. Нават такому бываламу палітыку, якім быў Гітлер, яшчэ ня раз давядзецца зьдзіўляцца і захапляцца сталінскімі мэтадамі захопу чужых тэрыторыяў. Камкор Пуркаеў запэўніў фюрэра, што Савецкі Саюз ніколі не падводзіць сваіх сяброў.

Між тым вайна у Польшчы ішла не зусім так, як яе распляноўвалі ў Бэрліне. На ўсіх участках фронту палякі шалёна супраціўляліся. Расьсечаныя танкавымі клінамі Гудэрыяна польскія войскі, навязаўшы немцам бітву на Дзуры і стварыўшы пагрозу выхаду буйных кавалерыйскіх частак у тыл танкавым групоўкам, змаглі пазьбегнуць акружэньня і здолелі адвесьці асноўныя сілы сваёй арміі за Віслу, дзе польскае камандаваньне разьлічвала, перагрупаваўшы сілы, перайсьці ў контрнаступ.

Уся прэса сьвету, уключаючы і нямецкую, адзначала гераічны супраціў польскай арміі. Абарона Вэстэрплятэ, Хэла, Гдыні і Варшавы выклікала захапленьне сьвету, а бітву на Дзуры нават «Фолькішэр Беобахтэр» назвала «найбольш бязьлітаснай у гісторыі». Савецкая прэса пра ўсё гэта маўчала. Наадварот, з нумару ў нумар усе савецкія газэты са зьдзіўленьнем адзначалі, што палякі не аказваюць немцам ніякага супраціву, што Польшча фактычна акупаваная і невядома дзе знаходзіцца яе ўрад.

14 верасьня газэта «Праўда» ў рэдакцыйным артыкуле: «Можа ўзьнікнуць пытаньне, чаму польская армія не аказвае немцам ніякага супраціву? Гэта адбываецца таму, што Польшча не зьяўляецца аднанацыянальнай дзяржавай. Толькі 60% насельніцтва складаюць палякі, астатнюю ж частку — украінцы, беларусы, габрэі... Адзінаццаць мільёнаў украінцаў і беларусаў жылі ў Польшчы ў стане нацыянальнага прыгнёту... Польскі ўрад праводзіў палітыку прымусовай паланізацыі...» Вось таму ніхто не хацеў змагацца за такую краіну.

Нямецкія і савецкія вайскоўцы падчас сумесных ваенных дзеяньняў. Верасень 1939

Пакуль за мяжой разважалі, што ўсё гэта значыць, разгадка не прымусіла сябе чакаць. 17 верасьня польскі пасол у Маскве Вацлаў Гжыбоўскі быў тэрмінова выкліканы ў наркамат замежных справаў.

Намесьнік наркама Пацёмкін зачытаў паслу ноту наступнага зьместу: «Нямецка-польская вайна паказала ўнутранае банкруцтва польскай дзяржавы... Варшава, як сталіца Польшчы, не існуе больш. Польскі ўрад распаўся і не выяўляе прыкметаў жыцьця. Гэта значыць, што Польская дзяржава і польскі ўрад фактычна перасталі існаваць. Тым самым спыніліся сваё дзеяньне дамовы, заключаныя паміж СССР і Польшчай... Савецкі ўрад ня можа таксама абыякава ставіцца да таго, каб аднакроўныя ўкраінцы і беларусы, якія жывуць на тэрыторыі Польшчы, кінутыя на волю лёсу, засталіся безабароннымі.

З прычыны такой абстаноўкі, Савецкі ўрад даў распараджэньне Галоўнаму камандаваньню Чырвонай Арміі даць загад войскам перайсьці мяжу і ўзяць пад сваю абарону жыцьцё і маёмасьць насельніцтва Заходняй Украіны і Заходняй Беларусі».

Кожнае слова ў гэтай ноце прасякнутае хлусьнёю. Польскі ўрад знаходзіўся ў мястэчку Куты, паблізу румынскай мяжы. Што тычыцца Варшавы, то сталіца Польшчы была захоплена немцамі толькі 27 верасьня. Аднак, імкнучыся хутчэй атрымаць дапамогу з усходу, немцы ўжо 9 верасьня абвясьцілі пра ўзяцьце Варшавы.

З гэтай нагоды у той самы дзень Молатаў накіраваў віншавальную тэлеграму Рыбэнтропу: «Я атрымаў Ваша паведамленьне пра тое, што нямецкія войскі ўвайшлі у Варшаву. Калі ласка, перадайце мае віншаваньні і прывітаньні ўраду Нямецкае імпэрыі».

А 2-й гадзіне ночы ў Крэмль быў выкліканы нямецкі пасол граф фон Шуленбург. Сталін прыняў яго ў прысутнасьці Молатава і Варашылава. Пасьля ўзаемных прывітаньняў паслу абвясьцілі, што сёньня, 17 верасьня 1939 году, у 6 гадзін раніцы Чырвоная Армія пяройдзе польскую мяжу на ўсёй працягласьці ад Полацка да Камянец-Падольска. Каб пазьбегнуць магчымых інцыдэнтаў паміж савецкімі і нямецкімі лётчыкамі была перададзена просьба, каб нямецкая авіяцыя не залятала на ўсход за лінію Беласток-Берасьце-Львоў.

На мяжы з Польшчай былі сканцэнтраваны 54 стралковыя і 13 кавалерыйскіх дывізіяў, 18 танкавых брыгад і 11 артылерыйскіх палкоў Галоўнага камандаваньня агульнай колькасьцю каля 600 тысячаў чалавек. Іх баявыя дзеяньні падтрымлівалі 4 тысячы танкаў, 5500 гарматаў і 2 тысячы самалётаў. Гэтыя сілы былі разьдзеленыя на два франты — Украінскі на чале з камандармам 1-га рангу С.Цімашэнкам і Беларускі на чале з камандармам 2-га рангу М.Кавалёвым.

Уварваньне савецкіх войскаў застала польскае камандаваньне зьнянацку. Ніхто спачатку не зразумеў, што адбылося. Што гэта: прыход саюзьнікаў альбо уварваньне? Аднак адказ на гэтае пытаньне далі савецкія бомбы і снарады, якія абрынуліся на польскія пазыцыі. Адыграла сваю ролю і дырэктыва вайскаводцы Рыдз-Сьміглага, які загадаў не ўступаць у бой з часткамі Чырвонай Арміі і адыходзіць на тэрыторыю Румыніі і Вугоршчыны.

Пераважная большасьць баяздольных частак палякаў была нацэлена для ўдару па немцах. Чырвонай Арміі аказалі супраціў галоўным чынам часткі корпуса памежнай аховы. І тым ня менш разгарнуліся буйныя баі пад Горадняй, Шацкам і Аранам. Пад Перамышлем два пяхотныя палкі былі нанькута высечаныя ўланамі генэрала Уладзіслава Андэрса. Цімашэнка пасьпеў увесьці ў бой танкі, прадухіліўшы прарыў польскай коньніцы на тэрыторыю СССР.

Гераічны польскі гарнізон Берасьцейскай крэпасьці на чале з генэралам Канстанцінам Плісоўскім адбіў усе атакі Гудэрыяна. Гудэрыян нэрваваўся. Выратавала цяжкая артылерыя камбрыга Крывашэіна, якая абстрэльвала крэпасьць на працягу двух сутак няспынна. Змагараваныя боем, абдымаліся на тэраспальскім мосьце праз Буг «браты па зброі» — салдаты Кавалёва і Гудэрыяна.

З нагоды слаўнай перамогі ў Берасьці адбыўся грандыёзны ваенны парад. Пад зьвякі гукі Брандэнбурскага маршу крочылі савецкія і нямецкія салдаты. Прымаючы парад, на трыбуне разам стаялі генэрал Гейнц Гудэрыян і камбрыг Сямён Крывашэін.

«Сяброўства, змацаванае крывёю!» — скажа пазьней Сталін у тэлеграме Гітлеру.

Чырвоная Армія ўзяла ў палон 240 тысячаў польскіх вайскоўцаў. Транспарту, турмаў і лягераў, натуральна не хапала, таму адразу ж пачаліся масавыя расстрэлы ваеннапалонных. Брацкія магілы — сьляды «вызваленчага паходу» — знаходзяцца пад Горадняй, у Ашмянах, Вялейцы, Маладэчне, Сарнах, Навагрудку, Курапатах, Рагачыне Косаве Ваўкавыску...

Афіцыйна былі абвешчаныя і ўласныя страты: 737 забітых, 1862 параненыя. Усяго 2599 чалавек. (Сапраўдныя страты склалі 5327 чалавек. Забітых 1386. — І.К.)

25 верасьня 1939 году Шуленбург тэлеграфуе ў Бэрлін:

Сталін заявіў: у канчатковым урэгуляваньні польскага пытаньня трэба пазьбягаць усяго, што у будучыні магло б выклікаць сутыкненьні паміж Нямеччынай і Савецкім Саюзам. З гэтага пункту гледжаньня, ён лічыць памылковым пакідаць незалежную польскую дзяржаву. Ён прапануе наступнае рашэньне: з тэрыторыяў на ўсход ад дэмаркацыйнай лініі да нашай часткі павінны быць далучаныя ўсё Люблінскае ваяводзтва і частка Варшаўскага ваяводзтва, якая цягнецца да Буга. Узамен мы павінны адмовіцца ад нашых прэтэнзіяў на Літву...»

Прыйшоў хуткі адказ з Бэрліна. Фюрэр зьмяніў сваё першапачатковае меркаваньне і лічыць погляд Сталіна больш рэалістычным.

27 верасьня «Праўда» паведаміла: «На запрашэньне ўраду СССР 27 верасьня г.г. у Маскву прыбывае міністар замежных справаў Нямеччыны сп. фон Рыбэнтроп для абмеркаваньня з урадам СССР пытаньняў, зьвязаных з падзеямі ў Польшчы».

Рыбэнтроп прыбыў у Крэмль. Іх

Молатаў і Гітлер у Бэрліне. Лістапад 1940г.

начныя перамовы. Гітлер згадзіўся са сталінскім плянам абмену польскіх земляў на Літву. «Гітлер ведае сваю справу» — задаволена заўважыў Сталін і у наплыве велікадушнасьці падарыў Рыбэнтропу вялікія паляўнічыя ўгодзьдзі ў Белавескай пушчы, заўважыўшы, што гэтаму падарунку, напэўна больш за ўсіх узрадуецца Герынг, вядомы сваёй жарсьцю да паляваньня.

У нязмушанай абстаноўцы прыхільнай гутаркі і жартаў была падпісана новая савецка-нямецкая дамова, якая атрымала назву «Дамовы аб сяброўстве і межах». На прыкладзенай да дамовы сакрэтнай мапе была старанна накрэсьленая дэмаркацыйная лінія чацьвертага падзелу Польшчы з папраўкамі, якія асабіста зрабіў Сталін, аддаючы паляўнічыя ўгодзьдзі Рыбэнтропу. З-за гэтага Сталіну давялося двойчы падпісваць карту. Другі раз яго росчырк з тэрыторыі Заходняй Беларусі праразаў Украіну і трапіў у Румынію. Перад ад'ездам з Масквы Рыбэнтроп даў інтэрвію карэспандэнту ТАСС, адзначыўшы наступныя пункты:

1. Нямецка-савецкае сяброўства цяпер усталяванае канчаткова.

2. Абодва бакі ніколі не дапусьцяць умяшаньня трэціх дзяржаваў ва ўсходнеэўрапейскія пытаньні.

3. Абедзьве дзяржавы жадаюць, каб мір быў усталяваны і каб Англія і Францыя спынілі абсалютна бессэнсоўную і беспэрспэктыўную барацьбу супраць Нямеччыны.

4. Калі, аднак, у гэтых краінах возьмуць верх падпальшчыкі вайны, то Нямеччына і СССР будуць ведаць, як адказаць на гэта».

Што і казаць, Сталін быў задаволены. Тэрыторыі, уключаныя ў склад СССР у выніку разгрому і падзелу Польшчы, налічвалі каля 200 тысячаў квадратных кілямэтраў з насельніцтвам у 13,4 мільёнаў чалавек.

Тэрмінова пачалося прывядзеньне зноў атрыманых тэрыторыяў да агульнасаюзнага стандарту. Мясцовыя аддзелы НКВД БССР атрымалі сакрэтны загад наркама ўнутраных справаў №001223 за 11 кастрычніка 1939 году, згодна зь якім трэба было арганізаваць тэрміновы ўлік «контррэвалюцыйных элемэнтаў і варожых катэгорыяў насельніцтва» незалежна ад таго, ці ўдзельнічалі яны у антысавецкай дзейнасьці альбо не. Хутка складзеныя сьпісы ўключалі ў сябе ня толькі былых вайскоўцаў польскай арміі, жандармэрыі і паліцыі, але і службоўцаў дзяржаўных установаў, сяброў украінскіх, беларускіх і польскіх культурных, нават спартовых суполак.

На працягу кастрычніка-лістапада 1939 году з савецкіх лягераў былі адпраўлены па хатах 42 000 беларусаў, украінцаў, палякаў, якія стала жылі ў Навагрудзкім ваяводзтве, на Палесьсі, Валыні і ў іншых раёнах Заходняй Беларусі і Заходняй Украіны. 19 лістапада 1939 году выйшаў указ Берыі пра канцэнтрацыю афіцэраў польскай арміі ў Старабельскім, Асташкоўскім і Казельскім лягерах.

Непасрэдна прысуд аб расстрэле больш за 23 тысячаў афіцэраў польскай арміі быў вынесены Асобай нарадай НКВД СССР, на падставе рашэньня Палітбюро ЦК ВКП(б) у красавіку 1940 году.

Сьледзтва, праведзенае ў 1990-1992 гадах сьледчай групай Галоўнай ваеннай пракуратуры, выявіла, што ня толькі ў равах Катыні ляжаць афіцэры польскай арміі. Зрэшты, афіцэры — паняцьце занадта агульнае, якое не дае поўнага ўяўленьня пра тое, хто быў прызначаны да ліквідацыі. Дзьве трэціны інтэрнаваных складалі афіцэры запасу польскага і беларускага паходжаньня: інжынэры, настаўнікі, адвакаты, лекары, выкладчыкі, ліцэісты, студэнты, сьвятары.

Прычым у Катыні пахаваныя толькі тыя афіцэры, якія знаходзіліся ў Казельскім лягеры. Дзе завершыўся крыжовы шлях іх таварышаў зь іншых лягераў, не было вядома да нядаўняга часу. Сёньня ўстаноўлены і месцы іх страты, і месцы пахаваньня — лесапаркавая зона ў Харкаве і пасёлку Меднае ў Цьвярской вобласьці. Ёсьць усе падставы сьцьвярджаць, што больш за 3 тысячы афіцэраў польскай арміі былі расстраляныя у Курапатах. Пра гэта выразна сьведчаць дакумэнты і матэрыялы, сабраныя беларускім журналістам Яўгенам Гарэлікам у кнізе «Курапаты. Польскі сьлед», якая выйшла летам 1996 году ў Варшаве.

26 верасьня 1939 году савецкія газэты апублікавалі вялікае паведамленьне «Нямецкае камандаваньне пра вынік вайны ў Польшчы». На наступны дзень у Маскву прыбыў Рыбэнтроп. Дваццаць восьмага, калі яшчэ дагаравалі вогнішчы адкрытага супраціву фашызму ў Варшаве і на Балтыцы, была падпісана савецка-нямецкая дамова аб сяброўстве і межах. Да самага чэрвеня 1941 году па Маскве хадзілі чуткі пра тое, быццам Сталін і Гітлер хутка аб'ядноўваюць Нямеччыну і СССР у адну дзяржаву: яны там у Бэрліне таксама сацыялісты, няхай і з прыстаўкай «нацыянал»...

Такім чынам, усё скончана. У школах Заходняй Беларусі ўзнаўляюцца заняткі. Наладжваецца праца прадпрыемстваў. Войскі ўладкоўваюцца ў казармах. Жыцьцё працягваецца — для тых, хто выжыў.

Ігар Кузьняцоў

16 верасьня 1996 № 24 (62)

Клайв Стэйплз Льюіс (1898-1963)

Пасьля грэблівасьці

Грэблівасьць, натуральна, рэч неоясьпечная, і чым больш яна маральная, тым больш небясьпечная. Кепска, калі чалавека цураюцца, бо ён бедны або калека, але жудасна, калі ім грэбуюць, бо ён кепскі (маўляў, мы лепшыя). Гэтай тэме не відаць ні канца, ні краю: крывадушнікі... віктарыянцы... фарысеі... прыпавесьць пра мытара... Карацей, усё неяк ідзе саманасам. Далібог, мне цяжка было спыніцца.

Але праблема у тым, чым мы ўсё гэта заменім. Здаўна вядома, што асабістыя заганы служаць насналтаму дабру. Гэта значыць, пазбавіўшыся заганы, трэба замяніць яе цнотаю, якая будзе слугаваць таму ж дабру. Пазбавіцца грэблівасьці замала, трэба яшчэ нешта.

Гэтыя думкі прыйшлі ў галаву пасьля звычайнае гутаркі — таварыш распавёў мне пра банкет, на якім быў нейкі Кляон. Мой таварыш — чалавек добры й прыстойны, Кляон жа — несумленны барзапісец, які за грошы пускае па сьвеце хлусьлівыя плёткі разьлічаныя на зайздрасьць, злосьць ды зваду. Прынамсі, мне так здаецца. Але праблема не ўва мне. Праблема ў тым, што мой сябар дзеля таго й распачаў размову, каб паведаміць мне пра Кляона яшчэ нейкую брыдоту.

Вось дзе мы апынуліся, скасаваўшы грэблівасьць. Чалавек лічыць другога мярзотнікам, але палудпуе разам, быццам яму ўсё адно. Раней, сярод крывадушнікаў, Кляон быў бы кімсьці накшталт прастытуткі. Ён бы меў справу толькі з кліентамі, калегамі й вартай. Калі б грамада мела разважнасьць (так калі нікалі бывае), дык яго б лічылі ніжэйшым за прастытутку. Цнатлівасьць душы важнейшая за цноту цела; уцехі, якія прапануе Кляон, — ніжэйшыя хваробы, якімі запаветрывае — горшыя. Але ж мы палудпуем зь ім, п'ем, жартуем, паціскаем яму руку і, горай за ўсё, чытаем ягоныя артыкулы.

Я ня маю веры, што мы зрабіліся дабрэйшыя. Мы маем зь ім зносіны не дзеля спагады, як сьвятар, які спавядае прастытутку. Наўрад ці хрысьціянская любоў да зьдзіня перамагла нашую хрысьціянскую нянавісьць да ліха. Мы нават не ўдаем, быццам мы яго любім, я ніколі ня чуў пра яго ні добрага слова, ні паўслова. Што ж да падступнасьці, дык мы яе прымаем, хіба толькі ўсьміхаемся самі сабе ды паціскаем плячыма. Мы страцілі найкаштоўнейшы дар маральнага жаху, які заўжды розьніў чалавека ад жывёлы. Карацей кажучы, мы не вышэйшыя а ніжэйшыя за грэблівасьць.

Ці трэба чытаць хлусьлівыя газэты?

Кляон жа мае з гэтага немалы пажытак. Калі падступнасьць нават роўная прыстойнасьці, дык шмат хто абярэ першую. Але ж Кляону няма патрэбы й выбіраць! Маючы ўцеху зь безупыннага заспакаеньня сваёй непаўнавартасьці, ён улез у хаты прыстойных людзей. Чаго ж тады спадзявацца? Кляоны будуць множыцца, мы ж загінем. За дэмакратыяй яны будуць перашкаджаць пашырэньню грамадзкай думкі, і яна ня здолее быць праўдзівай. За тыраніяй (барані Божа!) яны зробяцца найбольш жорсткімі і бруднымі яе паслугачамі.

Таму я й прапаную іх цурацца, грэбаваць імі. Уласна, гэта ўжо не зусім грэблівасьць. Нас будуць абвінавачваць, і першы Кляон, у тым што мы лічым сябе «лепшымі». Пачуць гэта цяжка, але ці гэта так?

Калі я сустрэну чалавека нападпітку ды завяду яго дахаты, дык я пакажу, што я цьвярозы і з гэтага боку — лепшы. Але круці, не круці, мая адзіная перавага ў тым, што я магу йсьці роўна, а ён — не. Няма й гаворкі пра тое, што я лепшы за яго з нейкага іншага боку. Няма патрэбы мне нагадваць, што ён сьмелы, зычлівы альбо высакародны. Цалкам можа быць. Але ж не пра тое гаворка.

Таму мне здаецца, што можна (і нават трэба) грэбаваць Кляонам зь ягонымі артыкуламі, ані ня маючы думкі, быццам мы лепшыя за яго. Можа так стацца, што з натуры ён вышэйшы й лепшы за нас. Мы ня ведаем, якім шляхам ён прыйшоў да мярзотнасьці, як ён змагаўся, чаму здаўся. Мо' ў яго былі жорсткія бацькі, або зь яго сьмяяліся ў школе, або яму не пашчасьціла з жонкай. А мо' ён меў шчырыя перакананьні, потым прыйшло жаданьне перамагчы супернікаў, потым здарылася першая мана, а потым мана сталася прафэсіяй. Барані Божа, калі я кажу, што я б на месцы Кляона быў лепшы за яго. Але ж цяпер ён, а ня я прафэсійны мярзотнік; ён, а ня мы. У нас сотні заганаў, якіх няма ў яго, але ў пэўным сэнсе так, мы лепшыя за яго.

Так сталася, што акурат ягоная загана труціць людзей. І мы мусім гэтаму перашкодзіць. Закон гэтага ня можа, дый нельга надаваць яму гэткага права. Але грамадзкая думка мае права выставіць санітарны кардон. Толькі такія, як ён, будуць чытаць ягоныя артыкулы, і шкода ад іх паменшае.

Здавалася б, няцяжка адмовіцца ад газэты, у якой аднойчы вы прачыталі хлусьню — спачатку не чытаць яе, а пазьней — не купляць. Але ж як рэдка так бывае! Зноў ды зноў я чую ад вартых людзей, што «трэба ж быць у курсе». Не, ня трэба. Каб ведаць, што пішуць зламысныя людзі прыйдзецца купляць іхныя газэты, іншымі словамі падтрымліваць гэтыя газэты, г.зн. спрыяць ліху. Калі-нікалі бывае небясьпечна ня ведаць ліха, але ня ў гэтым разе, бо гэтае ліха згіне, калі пра яго ня будуць ведаць.

Мабыць, вы скажаце, якая розьніца, хто-небудзь усё адно купіць. Кляона чытаюць мярзотнікі, якіх абыходзіць праўда. Натуральна, так. Але я ня дам веры, што іх замнога, прынамсі іх недастаткова каб забясьпечыць яму сродкі да існаваньня. У тым і справа, што даюць іх яму не мярзотнікі, а прыстойныя людзі. Дык можа пакінем яго сам-насам зь мярзотнікамі? Хаця б гадоў на пяць... наўрад ці ён выжыве. А пачнем зараз сёньня.

7 сьнежня 1945 году

Пра роўнасьць

Я дэмакрат, бо веру у грэхападзеньне. Зазвычай, дэмакратамі бываюць зь іншай прычыны — Русо, прыкладам, верыў, што людзі мудрыя й добрыя дый таму маюць права ўладарыць. Нябясьпека ў тым, што гэта няпраўда. Адразу, як пра гэта здагадваюцца, надыходзіць час ганіць дэмакратыю. Мне няма патрэбы здагадвацца, я папросту ведаю сябе, бо я ня маю права ўладарыць і ў куратніку. Адзінае апраўданьне дэмакратыі тое, што мы — грэшныя стварэньні і чалавеку не выпадае даваць уладу над іншымі людзьмі. Арыстотэль лічыў, што некаторыя вартыя быць адно нявольнікамі. Цалкам можа быць. Але ніхто ня варты быць гаспадаром.

Нас не таму вучылі. Я маю думку, што роўнасьць наўрад ці цнота сама па сабе як радасьць або мудрасьць. Яна хутчэй, нібы тыя лекі, патрэбныя, бо мы хворыя, або, як вопратка, патрэбная бо мы страцілі чысьціню. Таксама я ня маю пэўнасьці, што даўнейшая ўлада караля, сьвятара, бацькі ці мужыка або даўнейшае падпарадкаваньне падданых, парафіянаў, дзяцей або жонкі самі па сабе благія. Мабыць, яны былі добрыя, як была добрая нагата. Але я рады, што іх болей няма, бо імі злоўжывалі — і псаваліся. Аднаўляючы іх, мы зробім тую ж памылку, што й нудысты. Юрыдычная ды эканамічная роўнасьць — надзвычай патрэбная рэч. Яна папраўляе наступствы першароднага граху, бароначы нас ад жорсткасьці.

Але ж роўнасьць, як і лекі, ня добрая сама сабою. Адной роўнасьці замала, таму яе абарона гэткая нетрывалая. Мы намагаемся знайсьці радасьць у тым, што толькі адмоўна азначаем «добрае жыцьцё». Вось людзей і вабіць абы-якая няроўнасьць, ад стужак аб прыдворным жыцьці ажно да нацызму. Спакушальнік выкарыстоўвае сапраўдную слабасьць нашае сыстэмы вартасьцяў, прапануючы акурат тое чаго нам нестае.

Калі роўнасьць маюць за ідэал, а не за лекі усё болей людзей пачынае ненавідзець абы якую перавагу. Гэта хвароба дэмакратыі, як жорсткасьць і нявольніцтва хваробы ерархічных грамадзтваў. Калі яе ня вылечыць, не спыніць, яна заб'е нас. Чалавек які ня можа ані вольна падпарадкавацца, ані з годнасьцяй прымаць загады дурны й грубы. Але нельга аднаўляць няроўнасьць паводле закону вонкавую. Яе месца усярэдзіне.

Пасьля грэхападзеньня мы мусім насіць вопратку, але Мільтан назваў яе «цяжарам» бо пад ёй — жывое й добрае цела. У належным месцы ды ў належны час яго можна пабачыць у лекара, у шлюбным ложку, на мужчынскам пляжы, дзе шмат людзей, а ў інтымнасьці таварышаў прыватнасьць. Так і тут — пад абалонкай закону мы захоўваем увесь лад, увесь строй жывых і добрых адрозьненьняў. Сьвятар не начальнік але мы яго слухаемся. Бацька або настаўнік ня могуць нас зьняволіць, але мы мусім ім падпарадкавацца. Добра, калі гэта ёсьць у шлюбе.

Спынюся крыху й скажу, мужчыны так злоўжываюць уладаю, што роўнасьць зрабілася для жанчыны ідэалам, але ж гэта вельмі небясьпечна. Наомі Мітчысан зразумела у чым справа, калі напісала, што роўнасьць патрэбная ў законе пра шлюб, але ў самім шлюбе няроўнасьць патрэбная, як яна кажа, «дзеля эротыкі». Паводле сыных словаў, ёсьць жанчыны, якія не выносяць, калі мужык іх абдымае. Так выглядае трагікамэдыя сучаснай жонкі — Фройд навучыў яе, што злучэньне найважнейшая ў сьвеце рэч, ды фэмінізм не дазваляе «ахвяраваць сябе».

Справа ў тым, што ўсе віды любові мы атассамляем зь сяброўствам. Яно ж бяз роўнасьці немагчымае. Сябры бавяць час разам мэлююць, разважаюць, моляцца, глядзяць у той самы бок. Закаханыя ж глядзяць адно на аднаго, г.зн. у розныя бакі.

Мы, брытанцы, мусім цешыцца, што пры досыць нармальнай дэмакратыі мы захавалі рытуалы манархіі. У самай сярэдзіне жыцьця нам увесь час нагадваюць, што лекі — ня ежа. Вось чаму стаўленьне да каралеўскае ўлады — гэта выпрабаваньне, тэст. «Выкрываць» яе найлягчэйшая ў сьвеце рэч, але ж зірніце на абвінаваўцаў. Гэта — акурат тыя людзі, якія цалкам страцілі рай (той, першы); якія ня чуюць сьпеваў у сфэрах, ня бачаць іхнага танцу. Для іх роўны рад цэглін лепшы за скляпеньне. Але ж як бы яны ня прагнулі роўнасьці без дамешку, яны яе не дастануць. Калі забараняюць шанаваць караля, тады пачынаюць шанаваць багатыра, спартоўца, акторку, ды ўрэшце — прастытутку й гангстэра. Дух, як і цела, вымагае свайго. Не дасі яму ежы, будзе жывіцца атрутай.

Вось чаму гэта мае значэньне. Дух, які родзіць сьцьверджаньне: «Я ня горшы за цябе», недапушчальны, яму трэба ставіць адпор, як бюракратыі або прывілеям. Адно ўнутраная ерархія абароніць вонкавую роўнасьць. Рамантычная атака на дэмакратыю ўжо пачалася, і мы ня здолеем даць ёй адпор, калі ня будзем ведаць усё, што ведае супернік, але тлумачыць гэта лепей за яго. Людзі не стрываюць роўнасьці, перанесенай з палітыкі ў прыватнае жыцьцё. Апранемся ж у яе, але не забудземся распранацца ў сваім пакоі.

27 жніўня 1943 году

Пераклаў з ангельскай Уладзімер Маруцік

Цёмна. Ніякіх перашкодаў. Суцэльная пяшчота й цеплыня. Рух. Імпульсы. Штуршкі. Сьвятло жоўтае, мяккае васковае. Такое сьвятло можна намаляваць алейнымі фарбамі на ільняным палатне. Так тады і пахла: ільняным палатном, печчу і чыстацелам. У начоўках на сподзе ляжала мяккая, тоўстая, ружовая пялюшка. Над ёю курэла духмяная пара. Мяне загарнулі таксама у пялюшку, але ў тоненькую, белую. Мяне купалі у пялюшцы. Маці Ніна і баба Ядзя лілі з прыгаршчаў мне на грудзі ваду й прыгаворвалі: «А-ці-ці». Я разяваў рот, дзе не было ніводнага зуба. Яны ўсьміхаліся й казалі: «Ён сьмяецца. Яму добра. А-ці-ці...»

Ваду люблю моцна, як маці, як дачку, як жанчыну. Адным падабаецца лес, з палахлівай таемнасьцю, другія адпачываюць душою толькі ў гарах, а я знаходжу спакой у назіраньні за хвалямі, за бясконцымі пералівамі сонца ў вадзе. Я — чалавек вады. І з усіх чатырох стыхіяў не адмаўляю ніводнай. Вогнішча зачароўвае, шум ветру лепшы за музыку, а зямля кліча ў бясконцыя вандроўкі. Але я — істота неўраўнаважанай плыўкай вады. Паміж параю і ледам плыве чалавечы час. І ня зьведаны першакрыніцы, і невядомыя выходы. Наўздавоку адно плыні віры вадаспады.

У зманлівую, крынічную зеленкаватую рэчку Рудзіцу я, трохгадовы, і зайшоў з напаленага жнівеньскім сонцам пяшчанага пляжу. У ледзяной вадзе схапіў жывот. Скурчыўшыся, я выпаўз на бераг і лёг на траву. Калені падцягнуў да падбародзьдзя, так крышку меней балела, торгала і рэзала ўсярэдзіне. Выпрастацца так і ня змог, сядзеў крукам у бацькі Чэся на руках, пакуль той подбегам нёс мяне ў местачковую бальніцу. У прахалодзе пустой палаты доктар Гладкі загадаў прамываць страўнік і кішэчнік. Вада заходзіла ў вантробы й выходзіла зь іх, а медсястра зноў і зноў напампоўвала мяне нясмачнай, пустой, доктарскай вадою. Жывот адпусьціла пасьля клізмы. Прамытага, зморанага, вылекаванага мяне вывелі за бальнічную браму да бацькоў.

Выпадак на Рудзіцы хутка сплыў у нейкі цёмны куток памяці, я зноўку лез купацца у любую лужыну, дзе вады было хоць крышку вышэй за мае парэпаныя калені. Я плаваў у бурштынавай канаве Захаравага балота, у Дзягілёнскіх крэйдавых кар'ерах, у той жа Рудзіцы і на Менскім моры. Купальныя сэзоны у першыя школьныя гады я адкрываў рана: або на Вялікдзень, калі той прыпадаў на апошнюю нядзелю красавіка, або на сьвята працоўных — Першамай. Меўся й знаёмец, зь якім нічога не аб'ядноўвала акрамя вясновых купаньняў. Звалі яго Кастусь. Мы ехалі на роварах на Койданаўскае возера, што ляжала за бальніцаю, распраналіся дагала і з крыкамі ускоквалі ў вогненна-ледзяную вадкасьць. Рукі й ногі сутаргава секлі ваду некалькі імгненьняў. На пляж мы вылятаді сінія з шалёнай дрыготкаю ва ўсім целе. Каб сагрэцца лёталі па беразе з вар'яцкімі гіканьнямі. Мы не саромеліся ні аголенасьці, ні крыкаў, ні чужога варожага вока. Мы належалі прыродзе цалкам. Нагойсаўшыся да поту й ружовых шчокаў, мы закусвалі прысмакамі са сьвяточнага стала: калі на Вялікдзень дык чырвонымі яйкамі, а на Першамай — палядвіцаю з хлебам і цыбуляю. Рабаціністы Кастусь выпаў з маіго жыцьця раптоўна. Памерла баба Ядзя, я перастаў езьдзіць у Койданава на сьвяты, і купальныя сэзоны пачыналіся ў іншых месцах зь іншымі хлопцамі а пазьней і зь дзяўчатамі.

Аднойчы вада ледзь не забрала маё жыцьцё. Здарылася тое у мястэчку Раўбічы, дзе цяпер стаіць спартовы комплекс з трамплінамі для скачкоў на лыжах. Мне было пяць, я хадзіў у старэйшую групу дзіцячага садка, які ўлетку вывозілі ў Раўбічы і сялілі ў драўлянай аднапавярховай школе. Лета выпала дажджыстае. У старой школе было няўтульна і золка. Я нэндзіўся, сумаваў і чакаў бацькоў. І яны прыехалі, бацька Чэсь у васільковай футболцы і маці Ніна ў квяцістай сукенцы без рукавоў. Неўспадзеў выплыла з-за пухкіх аблокаў сонца, высокае й срэбрыстае. Якраз пад такім сонцам адпачынькі хадзілі на раўбіцкае возера купацца. Толькі гэта зусім ня тое возера, што сёньня ляжыць за спартовым комплексам. Тое азярцо было меншае. Яго, праўда, як толькі пачалася будоўля спартовых пляцовак, спусьцілі тамтэйшыя сяляне. Улады забаранілі трымаць каровы, бо пасьвішчы зайшлі пад стадыёны. Мужчыны згаварыліся і ўначы пабурылі дамбу. Возера сышло. Пустэла поле, на якім некалькі гадоў палася вялікія статкі, пакуль і яго не перабудавалі ў стрэльбішча. Цяпер раўбіцкія каровы ходзяць уздоўж новага вялікага возера, абапал якога загараюць менскія хлопцы зь дзяўчатамі.

Такія самыя дзецюкі з маладзіцамі сядзелі тады пад сумнай вярбою. Маці баялася спаліць плечы і хавалася ў цень. Бацька, стоячы на сонцы, курыў папяросу. Я разломваў і разглядаў ракаўкі-пярлоўцы. Разламаць ракаўку даволі цяжка але якая насалода паслухаць піск пярлоўцы.

Навучыў мяне слухаць той піск адзін зь дзецюкоў — Алік, які піў віно пад нахілёнай вярбою. Алік і прапанаваў паплаваць з гумовым колам. Якое было кола! Ружовабокі, пругкі, з жоўтым шнурочкам. Адмовіцца ад спакусы я ня змог. Як легка мне паплылося на моцна напампаваным, рыпучым пад пальцамі вырatавальным коле! Я ляжаў па вазернай паверхні паміж небам і зямлёю. Раптам пругкае кола уздыхнула, засіпела па-зьмяінаму і ператварылася ў пляскатыя

Адам Глебус

Шклянка вады

Апавяданьне пра пачуцьце роднаснай блізкасьці

пахманы Апошняе што я пачуў – гэты ціхі хлапок адной далоні Краявід зьнік. Вочы заслала вада. Экран жыцьця згас. Цела плаўна пайшло на дно Вада залілася ў грудзі. Утануў нават не усьвядоміў, што ўтануў. Сасьлізнуў у вазерныя нетры і аціх на плаўкім глеі. Напэўна я быў бы вельмі прыгожы нябожчык: маленькі, белагаловы, чысты. О, як плакалі б няўцешныя бацькі над вузенькай труною. Не знайшлі б суцяшэньня.

Але вір лесу крутануў мяне у адваротны бок Бацька Чэсь заўважыў зь берага як зьнік пад вадою яго, тады яшчэ адзіны, а аму любімы сын Валодзя. Бацька любіў курыць, гэта кепска але ён любіў курыць стоячы. Ён курыў адну папяросу за другой, а аму і убачыў, як сын прапаў. Сычэньня й сьвісту круга ён ня чуў. Ён зафіксаваў само імклівае зьнікненьне і кінуўся у возера, знайшоў нежывога сына на мяккім леч выцягнуў на прыбярэжную вярбу, адкачаў.

Вазерная вада выйшла зь лёгкіх, жыцьцё вярнулася. Я прахапіўся, заплакаў. Мяне захліснуў страх за пашкоджанае кола, якое няма як аддаць п'янаму Аліку. Бацька Чэсь паўсьміхаўся зь недарэчных страхаў і гаспадар выратавальнага кола таксама. Толькі маці не разьвесялілася, яна ўсё распытвала ў бацькі Чэся, як ён заўважыў, што я тану Бацька сам ня ведаў. У бацькі Чэся заўсёды было адчуваньне прысутнай сьмерці Ён чуў яе водар. Калі мой малодшы брат Міраслаў у свае два гады, забаўляючыся з дробнымі рашыма выпадкова глынуў дзесяць савецкіх капеек, манэта пайшла у дыхальнае горла й закаркавала лёгкія. Брат пачаў сінець. Ні я, ні маці не здагадаліся, з-за чаго. Маці закрычала. З кабінэта ў залю прыляцеў бацька Схапіў свайго малодшага, а таму любімага, сына за ногі й вытрас манэтку з асьцюкаватым гербам СССР. Міраслаў плакаў і твар яго блішчэў ад сьлёз і сьліны. У мяне няма выратавальнага бацькавага інстынкту, але спадзяюся – зьявіцца Не адразу. Галоўнае, седзячы з вудаю на беразе рэчкі, не спадзявацца, што зловіш марскога вожыка. Толькі віры жыцьця непрадказальныя. Таму стукаю па дрэве перад тым, як сказаць: пасьля Раўбічаў я болей не тануў. Наадварот, я ўсімі сіламі вучыўся добра плаваць.

У маю семдзесят трэцюю школу завіталі трэнэры з палаца воднага спорту, які збудаваўся у Менску побач з батанічным садам Раней непадалёк стаяў адкрыты летні басэйн, куды бацька Чэсь прыводзіў мяне палюбавацца на скачкі ў ваду Мы ўздымаліся на трыбуну, сядалі на драўляную лаву й назіралі за ныркамі, якія выпісвалі разнастайныя фігуры у паветры й боўталіся у сінявату ваду.

У свае трыццаць тры я, пэўна ж, апошні раз з уласнага жаданьня скокнуў з трохмэтровага трампліну ў басэйн. Я плаваў, а дзеці скакалі з ганарыстай вышкі Захацелася скокнуць. Узьлез па халоднай лесьвіцы, падыйшоў да краю і зрабіў крок у паветра. Я ўпаў васьмідзесяцікілаграмовым салдатам у басэйн Дома афіцэраў. Рукі трымаў па швох Ногі былі разам. Да дна дайшоў спакойна. Згрупаваўся. Адштурхнуўўя ад кафлі. Выплыў. Аддыхаўся і адчуў. скакаць болей нельга. Скачок прайшоу нармальна, калі не лічыць ледзь заўважнага зруху, што адбыўся у вэстыбулярным апараце. Вось сымэтрыя майго цела скранулася, мяне павяло, пацягнула, паклікала да той цёмнай ракі, па якой плавае адзін толькі човен сьмерці. Перадаць той стан немагчыма, увесь час натыкаесься на таямнічае слова «нешта» Гэта як адзін раз кранеш языком на стылую на марозе жалязяку і болей ня робіш так і тут – скокнуў, жывы і больш ня хочаш Хіба што скінуць, як скідаў маіх аднагодкаў-трэцяклясьнікаў трэнэр Анатоль у палацы воднага спорту.

Пасьля таго, як мяне залічылі ў групу навучэньня плаваньню, і я адзаймаўся тры месяцы, адбыліся паказальныя выступы Кожны з навучэнцаў мусіў праплыць пяцьдзясят мэтраў і скокнуць Хлопцы пабойваліся. Тады Анатоль узьлез на вышку і паскідаў баязьліўцаў. Самае неверагоднае ў той сытуацыі, калі зірнуць сёньняшнім вокам гэта рэакцыя бацькоў. Яны спакойна глядзелі, як трэнэр скідвае іхніх сыноў. Растлумачыць такое можна тым што у СССР было спартанскае выхаваньне. Наогул папулярнасьць рымскага паўстанца Спартака і грэцкага горада Спарты была наймагутнейшая, і таму ўсе прымалі на «ўра» зьнішчэньне слабых і хворых дзяцей спартанскімі воінамі і кіданьне ўласных нашчадкаў зь пяцімэтровай вышыні ў дзесяцімэтровую глыбіню.

Анатоль зрабіў паказальную справаздачу Вы заплацілі грошы а я навучыў вашых сыноў плаваць, скакаць з вышкі. Напрыканцы паказальных выступаў тром асабліва здатным навучэнцам трэнэр уручыў бясплатныя прапускі ў палац. З таго дня пачалося маё кароткае жыцьцё сапраўднага спартоўца. Я наведваў басэйн ажно чатыры разы на тыдзень, а ў часы вакацыяў – кожны дзень Трэнэр выхоўваў зь мяне брасіста і, можа выхаваў бы, але бацька Чэсь атрымаў ордэр на новую кватэру. Сям'я перабралася ў іншы раён да Кальварыйскіх могілак, за тым часам – край Менску Езьдзіць у палац было нязручна: гадзіна туды – гадзіна сюды. Бывала, я засынаў у ралейбусе, і кіроўца будзіў мяне на канцавым прыпынку. Брасістам ня стаў, але ў свае задавальненьне разы два на тыдзень праплываю кілямэтар выключна ба-жабінаму.

Пад вадою м е падабаецца плысьці брасам Ціха рухацца каля самага дна. Толькі на глыбіню, нават трох-чатырохмэтровую, я не заплываю. Узрост і пол. Жанчыны ўтрая больш рыдатныя для плаваньня на глыбіні, а мужчыны добра ныраюць толькі ў маладосьці. Я сваё адныраў напоўніцу. У школе я быў дробны, стаяў у клясе трэці-чацьверты з канца. І таму чадзіўна, што, седзячы на хваляломе ў горадзе Сочы, змог падбіць дарослага мужчыну на небясьпечную спрэчку. Той мужчына быў цынікам і садыстам. Ён прыйшоў на хвалялом, дзе загаралі мае аднагодкі, і прапанаваў гульню. Ён кідаў у ваду манэтку і лічыў да кошту манэткі, а мы скакалі ў мора, пачуўшы апошнюю лічбу. Такім чынам ён давёў гульню да жалезнага рубля, які, вядома ж лёг на дно. Глыбіня была мэтраў дванаццаць. Я лёгка даплыў да ёдыста-зеленкаватых, парослых водарасьцямі камянёў, але рубля не знайшоў. Давялося ныраць разоў зь пяць, пакуль адшукалася манэта з добрым мечаносцам, які трымаў на руках выратаваную нямецкую дзяўчынку.

Мужчына пашкадаваў грошы, але й адбіраць рубель на людным пляжы не наважваўся. Ён лёгка пагадзіўся на маю прапанову: дастае з дна камень, а я неадкладна вяртаю грошы. Садыст нырнуў і прапаў. Я не на жарт перапужаўся. А калі хлопцы былі гатовыя клікаць дапамогу, маўляў, чалавек патануў; ён вынырнуў на паверхню. Лепей бы патануў, падумалася мне, калі над вадою ўзьняўся белы, перакрыўлены пакутаю твар з чырвонымі рагамі крыві, якая цякла з вушэй і носа. Спрэчку я выйграў, ніякага каменя мужчына не падняў. Грошы засталіся ў мяне. Дні тры давялося пахадзіць на іншы пляж, але гэта неістотна. Проста зерне парады, дадзенай трэнэрам пры выпадковай сустрэчы, што ня варта пасьля дваццаці гадоў глыбока занырваць, упала не на камень Варта згадаць скрываўлены твар кідальніка манэтак, і жаданьне быць падводнікам зьнікае. Хоць ныраецца мне лёгка і дагэтуль.

Здатнасьцямі нырца я аднойчы зьдзівіў настаўніцу фізкультуры маёй чарговай дзявятай школы. Здаваліся нарматывы ГПА (гатовы да працы й абароны). Я з хлопцамі скокнуў ў басэйн пэдагагічнага інстытуту, каб праплыць адвольным стылем сотмэтроўку У аднаклясьніка Міхася зьлязелі плаўкі Пакуль той ачомаўся, плаўкі леглі на дно. Міхась сядзеў у кутку басэйна й плакаў. Настаўніца ня ведала, што рабіць. Бо Міхасевы плаўкі ляжалі пад дзесяцімэтровай вышкаю на такой самай глыбіні. Бязь лішніх тлумачэньняў я дастаў плаўкі. Настаўніца Люцыянаўна (Рэвалюцыя Янаўна) узрадавалася больш за Міхася і прапанавала выступаць за зборную школы. За гонар школы я гуляў ў баскетбол, у валейбол, у настольны тэніс, нават бегаў на доўгую дыстанцыю, адзінае чаго не удалося – гэта праплыць на хоць бы якіх дробных спаборніцтвах, каб замацаваць свой трэці, а можа й другі юнацкі разрад у плаваньні Зрэшты, не бяда. Ну няма пасьведчаньня пра ўменьне трымацца на паверхні, затое ёсьць шмат іншых.

Чалавека мераюць па-рознаму. Можна пагляд зець у пашпарт, пагартаць дыплемы й атэстаты, вывучыць працоўную кніжку, даведацца пра рахункі ў банку і пра здатнасьці зарабляць а тым самым памераць яго грашыма. Яшчэ можна замераць чалавечую здатнасьць стравяваць ежу і выпіваць пэўную колькасьць алькагольных напояў. І ў дадатак паразважаць пра жывую мёртвую ваду Маўляў, алькагольны напой – жывы, пакінь у адкаркаваным посудзе, і ён вычхаецца і загіне, памрэ, стане мёртвы. А вось крынічная вада доўга стаіць у срэбным келіху, бо нежывая. А можна ўсё перавярнуць і назваць крынічную ваду жывою, а гарэлку – мёртвай. Асабіста мне даспадобы апошні. Самая жывая вада стаіць у шклянцы на начным століку, каля ложка. Прачынаесься, п'еш жывую ваду й засынаеш, ведаючы –сон жахаў не паўторыцца. Чалавека трэба мераць вадою і ягонымі здатнасьцямі плыць. Неістотна, якім стылем ён плыве, галоўнае – сам рух у магме жыватворнай субстанцыі. Раней, у дваццаць сем я хацеў, каб пасьля маёй крэмацыі попел разьвеялі на радзіме, за мястэчкам Койданава, дзе-небудзь у лесе. А цяпер бачыцца іншае. Хай жменька праху будзе перасыпана ў драўляную талерачку і паплыве па хвалях ручая, які застаўся ад ушчэнт зьмэліяраванай, абмялелай рэчкі Рудзіцы. Хай маё плаваньне працягнецца на два імгненьні пасьля сьмерці. Зямля да зямлі, прах да праху а мая душа імкнецца да вады.

У вадзе няма смутку Нават у мёртвай, во ненай, алькагольнай вадкасьці смутку нямашака. Увесь смутак пакінулі сабе вецер, агонь і зямля. Можа, таму я выбраў ваду.

Я любіў ляжаць уначы каля рэчкі Ятранкі, якая цячэ праз дзедаву Babarakoмшчыну, праз нашу зямлю. Babarakoмскія хлопцы раскладалі на беразе вогнішча й гулялі ў карты. Рэзаліся ў «дурня», у «тысячу», у «кінга», у «дурня пераводнага». Мы гулялі, а ў чарнаце няспынна плыла вуркатала, шаптала вада. А самы інтымны момант наставаў у канцы гульні. Хлопцы станавіліся вакол прытаптанага кастрышча й гасілі яго. Пасьля чаго разыходзілірэ ў розныя бакі, каб сабрацца ўранку й будаваць грэблю

Ятранка рэчка плыткая, пяроидзеш і пуп не замочыш. А каб пакупацца, паплаваць, паскакаць, штогод у чэрвені варакомцы будавалі грэблю. У пясок заганяліся сасновыя жэрдкі. Гадзінамі хлопцы стаялі ў вадзе й вінтавымі рухамі ўкручвалі тыя жэрдкі ў дно. Настаўляўшы жэрдак клінам па плыні ў два шнуры, іх пераплятал лазовымі дубцамі. Паміж сплецёнымі загарадкамі накладаўся й утрамбоўваўся дзеран Берагі сыходзіліся. Плынь рабілася разоу у пяць вузейшая шпарчэйшая і мыла дно Праз дзень-два веска мела купальчю. Там кожны спрабаваў плыць супраць плыні, кожны даваў ныраца, скакаў, дзе разаваў, весяліўся... І нарэшце, кожны са шкадобаю лядзеў як пасьлянавальнічная вада курочыць і змывае грэблю. Такая вада ледзь не забрала майго бацьку Чэся і зрабіла непрыемнасьць мне

Другі дзень ліў дождж Сядзець у дзедавай хаце надакучыла. Пайшоў да Ятранкі Вада ўзьнялася, жоўта-тлустая, шумела роўная зь берагамі. Я ступіў на кладку ў адно бервяно. Пасунуўся трымаючыся за сталёвы дрот, нацягнуты замест парэнчы. На сярэдзіне сьлізкага, як мянтуз, бервяна мне стрэліла ў галаў разьвярнуцца і пайсьці дамоў. Так і зрабіў. Раўнавага згубілася Я колькі імгненьняў павісеў, налягаючы на дрот, і боўтнуўся ў мутную ваду. Плысьці ў фуфайцы і ботах цяжкавата але не настолькі, каб забыцца пра прыкрасьць злосьць на самога сябе. Седзячы каля гарачай грубкі, я ўсё ніяк ня мог супакоіцца бо да ўсіх непрыемных адчуваньняў дадалося асноўнае з горшых, я называю яго пачуцьцем сьцюдзёнай вады, адчужанасьцю. Яно зьяўляецца раптоўнай шэраньню на душы, а розум залівае ўсьведамленьне, што ты чужы і непатрэбны сьвету. Паціху той адчужанасьці можна пазбыцца, прытуліўшыся сьпінаю да напаленай грубкі. Толькі пройдзе яно не раптоўна, як зьявілася, а павольна як сыходзіць хвароба. Перад вачыма будуць зьяўляцца і зьнікаць іншыя сытуацыі, у якіх трапляў у падобны стан.

Першы раз адчужанасьць наведалася ў маю душу на гасьціннай печы ў дзядзькі Івана, мужа сястры айчыма маёй мамы Ніны. А трапіў я на добразычлівую печ, ідучы з Захаравага бало а дзе з койданаўскімі хлопцамі гуляў у шайбу. Мы штодня на зімовых вакацыях лёталі на каньках ганял умовы дыск Але тэрмін ульні вымяраўся не пэрыядамі і гадзінамі, а іншым чынам Меншыя гулялі да той пары, пакуль не прыходзілі большыя. Яны нас не ганялі й ня білі, яны прасілі сыйсьці з балота Малодшыя паважаюць старэйшых, таму саступаюць, сыходзяць. Але прыкрасьць застаецца Прыкрасьць і пераліпася у жаданьне прасячы за брамаю палонку.

Хакейныя брамы былі вельмі умоўныя па два спуякі з кожнага канца поля. Там і прадзяўблася палонка І можна было б сказаць, што ні сабе, ні людзям, каб Кастусь, мой таварыш па вясновых купаньнях, ня вынайшаў шайбу, якая ня тоне: бляшаначка з-пад ваксы, схопленая усярэдзіне балтом. Мы ганялі незвычайную шайбу пакуль я не ўляцеў у помсьлівую палонку. Дзякуй Богу, вады аказалася па пахі. Хлопцы падалі клюшк Я ўчапіўся. Мяне выцягнулі. Ісьці мокрым у хату бабы Ядзі не хацелася. Насварылася б, як піць даць, накрычала б, было за што. І я завярнуў да Івана. Той дазволіў разьвесіць апранахі вакол печы і сядзець грэцца. Сярод паху сухіх шпалераў, на рускай печы зьявілася ўва мне пачуцьцё адчужанасьці. Наплыў сум. Я адчуў адзінотнасьць, сваю завершанасьць і нікчэмнасьць. У дзяцінстве выблытацца з такіх настрояў прасьцей, я загаварыў да Івана, той адказаў, пачаў распытваць пра палонку, засьмяяўся, маўляў, не капай яміну для іншага, сам ўвалісься. Страхі мінулі, выпарыліся у гарачым паветры. Тады сагрэўся хутка. З узростам адчужанасьць прыходзіць часьцей а пазбыцца яе цяжка. Ведаю, варта зьмірыцца і не магу. Шукаю сілы плысьці супраць плыні. Плаваньне насуперак плыням грэе не толькі цела але і душу. Ясьней яснага, ідучы насуперак – рызыкуеш Трэба рызыкаваць. Трэба вучыцца не баяцца перашкодаў, і я вучуся і нават вучыў іншых Калі іншых вучыш, хутчэй вучысься сам

Вучыў хлопчыка Андрэя маляваць алоўкам і акварэляй. Было тое ў гарадку Мсьціслаўі Я працаваў рэстаўратарам у касьцёле. Туды, у сабор Усьпеньня Дзевы Марыі й завітала Андрэева маці, Рэгіна. Яна ўгаварыла майго брыгадзіра Юру дапамагчы з падрыхтоўкаю ў мастацкую вучэльню Андрэй хацеў апрацоўваць камень рабіць помнікі. Юра перадаручыў хлопца мне Я старанна вучыў Андрэя выяўленчай абэвэзе расплявядаў пра пэрспэктыву, пра халодныя и цёплыя фарбы, пра лёгкую празрыстасьць акварэлі на белай паперы. Андрэй быў старанны вучань, выконваў заданьні й даручэньні, добра разумеў сказанае і, разам з тым, заставаўся лянечным, драўляным. Ён здаў іспыты на крэпкія чацьверкі й прайшоў на скульптурнае аддзяленьне. Удзячная Рэгіна прынесла ў касьцёл два дзясяткі яек кавалак сала й кошык яблыкаў. Юра сказаў, што можна ганарыцца вучнем. Я пагадзіўся, але не забыў адзначыць Андрэеву драўлянасьць Брыгадзір заўважыў, што рука ў Андрэя цяжкая, жалезная, такая і павінна быць у апрацоўшчыка камянёў. З драўлянасьцю свайго першага вучня я абмыліўся, меў рацыю вопытны Юра. Андрэй утануў. Праз год, на самым пачатку лета ён купаўся ў Бабруйску ў рэчцы і ўтапіўся. Рэгіна хадзіла па Мсьціслаўлі адчужаная нікога не пазнавала. Мне здавалася, што забітая горам кабета знарок не вітаецца, бачыць ува мне вінаватага Каб ня я, Андрэй не паступіў бы у вучэльню, ня зьехаў і адпаведна не ўтануў. Я вінаваціў сябе Вырашыў. ніколі нікога не вучыць. Пазьней зразумеў глупства такіх рашэньняў, калі адказнасьць за трагічны лёс чалавека нехта выпадковы бярэ на сябе. Таму спакойна выкладаю асновы кампазыцыі ў клюбе самадзейных мастакоў, і вучыў школьнікаў арыентавацца у літаратуры. Незагойных ранаў не бывае

Усю маладосьць я празаймаўся жывапісам і маляваньнем, прашукаў ідэалаў у краявідах і не знайшоў. Ці то занадта зялёнымі былі дрэвы, ці вельмі ярка сьвяціла сонца, ці вада ў возеры не дастаткова сіняй здавалася. Я штодня намочваў аркуш паперы, налепліваў яго на кавалак тоўстага шкла й маляваў пяром з тушшу дый пэндзлем з акварэляй. Калі малюнак не задавальняў, я змываў яго губкай і пачынаў наноў. Стосы малюнкаў расьлі, а ідэал аддаляўся ў асмужаную невядомасьць. Я маляваў рэчы целы, дзіркі паміж рэчамі й целамі, я ўрэшце пачаў маляваць амаль дасканалыя геамэтрычныя фігуры, якія прайшлі праз вялікае нішто й скл аліся ў літары и пацяклі – радок за радком Я стаў літаратарам.

Аднойчы, калі і ў галаве не было шукаць ідэальны краявід, ён знайшоўся сам сабою. Я сядзеў на беразе Менскага вадасховішча й піў вінаграднае віно з рыльца доўгай францускай бутэлькі. Піў віно і глядзеў на роўную плоскасьць вады і стужку лесу за вадою. На бяздумнае неба я пазіраў разьняволеным вокам падвыпіўшага адпачыньніка. Алькаголь скончыўся. Віно мае прыкрую завядзенку сканчацца. Толькі пачынаеш адчуваць сонечны смак вінаграду, а яно сканчаецца. Я узяў бутэльку за рыльца й зашпурнуў у краявід. Яна ўпала, пусьціла кругі і стала ў вадзе. Я сядзеў на камені і пазіраў на сумны ляндшаф і разумеў што дарэмна шукаў карціннасьці ў прыродзе Гармонія тоіцца ў суадносінах паміж табою і навакольлем. Калі знаходзіцца раўнавага, ты робісься шчасьлівы, і выгляд нявыхаванага вадасховішча выклікае радасьць. Ня варта сьмяяцца з парожняй бутэлькі. Чалавек пусты мяшэчак з-пад радасьцяў і пакут

Да плаваньня я займаўся фігурным катаньнем. Быў адзіным хлопчыкам сярод адзінаццаці дзяўчынак. Маці Ніна падарыла мне чорныя канькі. Дзяўчаты мелі белыя. І калі на адзін бок Батанічнага саду стаяў басэйн, дык на другі бок ляжаў каток. Я мог зрабіць «ластаўку» і «пісталецік» мо вельмі хутка езьдзіць і ўзад ўперад Але ня мог аднаго: палюбіць лёд Ня стаў я любімым вучнем у царстве вечнай нерухомай прыгажосьці, дзе пануе Сьнежная Каралева стаіць ледзяное японскае пекла. Я зь дзяцінства быў чалавекам вады. Зразумела, лед родны вадзе, і з кожнага басэйна можна зрабіць каток. Я доўга разганяўся на каньках, каб ускочыць у басэйн. І ўкрочыў, і паплыў, і плыву дагэтуль. Прыходжу у басэйн заводу «Далягляд», распранаюся, падаю ў блакітную прахалоду й плыву ў плойме сонечных бліцаў. Выбіраю дні й гадзіны, калі найменш людзей. Люблю плаваць пасярэдзіне басэйна. Але не прымаю знарочыстай раскошы, бо зьнікае эратычны момант выпадковага флірту знаёмства, кантакту. Займацца каханьнем у басэйне нязручна. Досьвед паказвае, што плаваньне занятак самотных асобаў

Аднаго разу я праплаваў з любімай дзяўчынаю Тамарай больш за дзьве гадзіны ў халодным возеры на Браслаўшчыне. І урэшце мы прытуліліся адно да аднаго каб сагрэцца на астатняе не ставала сілы.

Вада змывае стому, але заб рае жаданьні. У тых самых Раўбічах, дзе ледзь не разьвітаўся з жыцьцём, ўжо студэнтам я лавіў ракаў. З аднакурсьнікам Алесем лазіў пад карчы і выцягваў з пад каранёў гаспадароў рэчкі. Налавілася ракаў, можа, з паўвядра. Расклалася вогнішча, выпілася па бутэльцы чарнасмародзінавага віна. Мы заснулі. Варыць ракаў не было сілы. Вада забрала моц, натуральна.

Адносіны паміж людзьмі, зрэшты, вымяраюцца вадою. Найгоршы чалавек той, хто хвораму не адасьць шклянку вады

Менск 1996 год

Прыватнасьці

Дзёньнік без канца

Ганна Матусэвіч

22.08 Кажуць, што шлях да сэрца мужчыны пралягае церазь ягоны страўнік. У такім разе гэты мужчына прыпадабняецца да адной вядомай жывёлы, а над ягонай рабыняй, як дамоклавы меч вісіць штодзенны страх ежы.

23.08 — Слышь, сеструха, а у тебя сильно выражено «эманцыпэ

— А што гэта такое?

— Ну, это... свободная женщина...

Не, братка. Усё прасьцей. Вы жывяце па прынцыпе: пакуль жывеш усё трэба. А мне нічога ня трэба.

24.08 Прышоў кэмбайн у веску. Нашым слаба урбанізаваным хлопцам — работа па душы. Як руплівыя пчолкі летаюць падлеткі па бабы Эмцінай ніве. І змалацілі ячмень старой «за проста так». І грошай не ўзялі, і чаркі ня выпілі. А з другога боку гэта ж жах, горшы за вайну! У вёсках павыміралі дзяды, у лякарнях як мокрае дагараюць паслухмяныя да бабулек ды нядужыя да працы яшчэ нестарыя мужчыны-алькаголікі. І нямоглыя бабулькі мусілі ўзваліць на дзіцячыя плечыкі гэтыя ячменныя мяхі!

25.08. Прыехалі ўсёй сям'ёй да бацькі ў лякарню. Сядзім маўчым. Гаварыць няма пра што.

26.08 ... — а гэтая дзяўчына Віцкаўшчына цяпер да Грытчына адыйшла.

— Мікола Улашчык пра яе пісаў.

— А ну яго, гэтага Ўлашчыка!

27.08. У кар'ер ля вёскі выгрузілі машыну капэсэсаўскай макулатуры — былога ідэалягічнага дапаможніка перадавых калгасьнікаў. У малых бізнэсоўцаў насьпеў сапраўдны бізнэс. Глядзіш, і заробяць сабе не на адзін пак жуек. У нас як ранеи усё лепшае — дзецям!

Дарэчы, пра бізнэс. У нашай маленькай вёсачцы завёўся першы бізнэсовец (барадаты фармэр з тутэйшых ня у лік). Сапраўды, маладыя, багатыя! Маладая сям'я купіла палову хаты. Будуць займацца вэнджаньнем мяса. За маленькія паслугі шпурляюць вяскоўцам вялікія грошы. Малыя урвінцы й тут урвалі свой бізнэс.

І толькі вяскоўцы, як той Хама нявернік аніяк не даюць веры новаму жыцьцю, што нараджаецца на іхніх вачах: «Што маладым рабіць у гэтай глухамані? Незразумела..

28.08 Пад восень маленькая лебяда ледзь вытыркне зь зямлі а ўжо сьпеліцца. Так і чалавек, калі настае суровая часіна, ужо змалку адчувае сваю адказнасьць перад Зямлёй. Бывае што спрыяе гэтаму и хвароба, і галеча. І душа прачынаецца нат не дасягнуўшы Хрыстовага веку.

На ровары са стромкай гары лячу за дзецьмі. Віталік зь Веранікай ужо на процілеглым беразе канавы, папросту спляжанай ракі. Але я іх ужо ня бачу. Ляжу ўнізе, на сьпіне, на мне ровар. Ня ведаю, ці баліць, ня ведаю, ці страшна, адчуваю толькі, што нешта зьмянілася. Можа так прыходзіць сьмерць?

29.08. Старэйшыя браты прымусілі дурня мак перабіраць, а нас бутэлькі мыць. Кожная бутэлька мікраскапічным зрокам праходзіць экспэртызу на чысьціню. У чэргах вакцца, выкарыстоўваючы ў якасьці казла адпушчэньня Лукашэнку.

30.08. Як памытыя шкельцы зьзяюць чыныя ... дзіцячыя душы. ... адзіныя дугы ... жахлівымі ... па...вукамі. Чаму так? Нашто?

Як даюць дык бяры; як б'юць — дык уцякай. А тут, чую, даюць. Ну я й пайшла па Лукашэнкаву дапамогу дзецям да школы. Мажная чыноўніца зь вялізнай ці то ад фрызуры, ці то ад папераў галавой лінула на маю праставалосую вару: «Как деньги дают — так вы слышите, а как регистрироваться — нет! Мы объявляли почему вы не пришли на регистрацию многодетных семей с 1 августа? А теперь вот и регистрируй вас, и документы принимай! Столько бумаг!»

Я маўчала, бо пухлагаловая дама мела рацыю і яна відаць хацела пабольшыць маю галаву за кошт сваёй. Гэта ж паспрабуй абпётай усюды.

P.S. Пад час майго шмачаньня у дзьверы прасунулася была адна маладзенькая сумная удоўка бяз мужняй жанчыны і ціхенька папыталася, ці даюць грошы такім, як яна, бо яе папярэдне ўжо рэгістравалі, на што мела адказ, што «деньги одиноким женщинам не дают а регистрировали на случай, если наш президент реши выдать им какую то сумму».

31.08. — Божачкі-Божа! Што ж гэта такое робіцца! Бяда за бядой ідзе Нагу апякла?

— Мама, не ўспамінайце Вы таго Божачку ці трэба, ці ня трэба.

А як жа, дачушка Бог любіць крыжык дае.

Ну вось і водпуску нарэшце я дачакалася. Праўду кажуць: чалавек думае адно а Бог дасьць другое. А можа мы аднолькава думалі? Я шалена стамілася за лета жыць на гры сялібы, імкнучыся найперш прыўкрасіць наш Беларускі Дом а казённы ды бацькоў ужо як прыйдзецца. Бо ўсё роўна, я там не гаспадыня. Усё лета на роварах пралятал. Яшчэ й сёньня з раніцы я марыла, што можна будзе нарэшце сесьці, уткнуцца носам у кнігу, і чытаць, думаць адпачываць... Вось Бог і даў мне такую магчымасьць. І за ўсё дзякуй Богу. І за гэты палаючы боль у назе — таксама. (Босая наступіла на вогнішча.)

1.09. Усе падзеі накіроўвае Бог. Ад нас жа патрабуецца зусім няшмат: быць у тых падзеях людзьмі. Калі ж мы не зразумеем нечага з таго, што там падказвае Бог — тады грубая матэрыя атрымлівае штуршок у выглядзе хваробы, траўмы ці нейкага іншага удару.

Вось не захварэй я некалі у Латвіі на экзэму — не вярнулася б у Беларусь. (Дома ж і сьцены памагаюць!) І Беларусь бы страціла «Вадзічыху» і не прыдбала бы маленькага Водвічка», бо мой Міколка нарадзіўся ў Беларусі, як я ў лютым месяцы. Я оным нараджэньнем я адкупілася ад граху забыцьця Бацькаўшчыны і Бог аднавіў на мне чыстую скуру.

Узімку мне моцна балела сьпіна так што ўначы я магла спаць на дошцы толькі 3-4 гадзіны. (Чым ня ёг?) А тут яшчэ учэпістымі рукамі сьціснула маю сям'ю ня столькі безграшоўе, колькі бяспраўе. Дзеля сякога-такога вырашэньня грашовай праблемы я б можа й падалася ў дворнікі, ды таму перашкодай была мая нямоглая сьпіна. Тады ад няма чаго рабіць я па начах стала пісаць у «НН» і тым хоць неяк змагацца зь бяспраўем. Хутка я и забылася, што у мяне есьць сьпіна. Усе астатняе Вы ведаеце, бо ўсе занатавана у маіх допісах. А цяпер, падзякаваўшы Богу за ўсе мае хваробы, варта папытацца: што б рабіла Беларусь безь мяне? Пэўна б сядзела на купіне ды з жахам чакала пакуль яе праглыне Балотны Цмок. А я яе хоць на ровары ды навучыла лётаць. Танна, бэнзыну зусім ня трэба, толькі крыху фантазіі ды жаданьня.

Цяпер я мабыць зноў пабаю не... ...ата ня тое, інакш адкуль бы узяўся ... пухір на маім правым ... ...

2.09. Міколка, мама ... заплюшчыўшы нат павекаў. Мама я сьніў баравікі й кветкі».

— О гэта добры сон сынок. Баравікі — гэта маленькія хлопчыкі, а кветкі — дзяўчаткі.

Трэба зазначыць, што Міколка за лета вырас з Добра а Дамавіка ў адмысловага Лесавіка, нюх на грыбы ў яго выдатны.

— А Лукашэнка зьбірау грыбы і ні воднага баравіка не знайшоў тольк адну чарвівую суравежку.

Толькі маленькія дзеці кажуць нам чыстую праўду», — пісаў у сваіх мэмуарах Ян Пятроўскі.

Ну и куды ты павядзеш Беларусь мой маленькі Воднічак?

3.09. І я зрабіла памылку, напісаўшы ў «НН» усьлед за дарожнікамі як на шыльдзе: «Строчыца». Мікола Улашчык падае назву ў множным ліку: «Строчыцы». Гэтаксама ў нас а Койданаўшчыне, ёсьць вёска Пажэжыны, а на дарожнай шыльдзе пазначана Пажэжына.

Памятаю, як я, галодная, заходзіла да бапцісткі, а ў яе з кухні йшоў непрыемны (для мяне) смачны сытны пах. І сьвет ледзь не загкнуўся чатырма сьценамі ейнай чысьценькай кватэры. Я пасьпела выскачыць. А сёньня ўвесь дзень сытна і сумна.

4.09. Так, усё ж для нашых бацькоў касьцел, царква былі базысам існаваньня. Таму бальшавікі й стараліся разбурыць гэтую падставу. Але так ужо ня есьць для нас. Мы вырасьлі. Храмы разбураныя а тыя, што ацалелі — цесныя для нас. Сьвятары ў храмах выконваюць ролю сьвятароў, па сьвятах крапяць сьвяцонай вадой. Але яны ня сталі для нас Настаўнікамі, тымі, што йдуць наперадзе й вядуць за сабой іншых. Калі касьцёл робіць нейкія захады «абеларушваньня» то царква гнецца перад гнілой вяршыняй сьвецкай улады. Касьцёл імкнецца ўлавіць голас масаў шарэе ад праставатых мінакоў. Але той хто прыслухоўваецца да думкі масаў ніколі не падымецца над наўтопам. Шэрасьць ды пасрэднасьць заўсёды былі АСАБЛІВА НЕБЯСЬПЕЧНЫМІ ворагамі Сьвятла.

Царква ўсё больш актыўна засвойвае прэзыдэнцкі рупар, адкрыта йдзе у наступ тым самым мабілізуе сіль Сьвятла. Мы не разбуральнікі, мы мусім сьцерагчы асновы й сваім рукамі будаваць Чалавечы Храм.

Ян Пятроўскі параўноўвае шлях разьвіцьця Вялікай Брытаніі й Вялікага Княства Літоўскага які некаторы час ішлі поруч у сваім разьвіцьці, якія ведалі Рэнэсанс, Рэфармацыю. Пасьля Літва была адкінута назад у выніку завуаляванай дзейнасьці езуітаў. Гаспадар Ян Пятроўскі з болем выгукае «Літва — ...вая загуба у Рыме!»

5.09 Раней муж купляў «политическую карту мира а сёньня Віталік прынес з крамы карту Меншчыны.

7.09. Завуч зь Віталікавай клясь перайшла у малодшыя выкладаць сваю расейскую літаратуру ды сваю расейскую мову. Цікава, ці будзе новенькая маладая настаўніца ўшчуваць Віталіка за беларускі акцэнт і драць дзёньнік за напісаную ў расклад зе урокаў расейскую мову?

Конкурс 3

Якой веры?

Ёсьць на нашай зямлі такія бажніцы, якія ў роўнай ступені належаць усёй нацыі бяз розьніцы ў веравызнаньні. Самая старая зь іх — Полацкая Сафія. Але і ў пазьнейшыя часы бывалі такія сьвятыні: Вострая Брама, Жыровіцы, Беразьвечча... Да якой з канфэсіяў яны ні належалі, яны ўзрушваюць беларускія сэрцы напаўняюць пачуцьцём сьвятасьці і чыстага хараства.

А есьць бажніцы, якія належаць толькі тым, хто іх паставіў і хто да іх прыходзіць. Яны паўсталі ня дзеля таго, каб пераўзысьці іншыя храмы ў вышыні, яскравасьці, багацьці убранства. Яны паўсталі таму, што папросту былі патрэбныя тым хто прыходзіў сюды да Бога.

Што адлюстравана на гэтым здымку? Чакаем адказаў.

Сяргей Харэўскі